

التحقيق والإيضاح لكثير من مسائل
الحج والعمرة والزيارة على ضوء
الكتاب والسنة) للحرمين)

ჰაჯობასთან, უმრასთან და

მონახულებასთან

დაკავშირებული მრავალი

საკითხის გამოკვლევა და

განმარტება, ყურანისა და

სუნნას შუქზე

ჰაჯობასთან, უმრასთან და მონახულებასთან
დაკავშირებული მრავალი საკითხის
გამოკვლევა და განმარტება, ყურანისა და
სუნნას შუქზე

აბდულ აზიიზ ბინ აბდულლაჰ ბინ ბააზ

ჰაჯობასთან, უმრასთან და
მონახულებასთან დაკავშირებული
მრავალი საკითხის გამოკვლევა და
განმარტება, ყურანისა და სუნნას შუქზე
ავტორი: პატივცემული შეიხი, დიდი
სწავლული

აბდულ-აზიიზ ბინ აბდულლაჰ ბინ ბააზ

ავტორის წინასიტყვაობა

სახელითა ალლაჰისა მოწყალისა,
შემწყალებლისა

ქება-დიდება ალლაჰს სამყაროთა ღმერთს,
წარმატებული დასასრული
ღვთისმოშიშთათვის, ალლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მის მონასა და მოციქულ მუჰამმადს,
მის ოჯახსა და ყველა მის მეგობარს.

ამის შემდეგ:

ეს არის მოკლე ნაშრომი ჰაჯობის მაღლიანობის განმარტებასთან და მის შესრულებასთან დაკავშირებით, და რას უნდა მიაქციოს ყურადღება იმან, ვისაც სურს ჰაჯობის შესრულება, მრავალი მნიშვნელოვანი საკითხის განმარტება, ჰაჯობის, უმრას და მონახულების საკითხებიდან, შემოკლებით და გასაგები ფორმით, მასში წარვადგინე ის საკითხები რაზეც მიუთითებს ალლაჰის წიგნი და ალლაჰის შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნა, ის შევკრიბე მუსლიმებისთვის რჩევის მისაცემად, უზენაესი ალლაჰის სიტყვებიდან გამომდინარე:

﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ 55﴾

{მაშ, შეაგონე! ქემმარიტად შეგონება სარგებელს მოუტანს მორწმუნეებს} [აზ-ზაარიათ: 55] უზენაესი ალლაჰის სიტყვები:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُنْبِيْنَنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ...﴾

{და აი, აღთქმა აიღო ალლაჰმა მათგან, რომელთაც წიგნი ებოძათ: თქვენ განუმარტავთ

ამას ხალხს და არ დაფარავთ!} [ალი იმრან: 187].

აიათი, უზენაესი ალლაჰის სიტყვები:

{...وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى...}

{და შეეწიეთ ერთმანეთს სიკეთეში და ღვთისმოშიშობაში} [ალ-მაიდა: 2].

ასევე მოვიდა სანდო ჰადისში, სადაც შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ამბობს:

«الدِّينُ النَّصِيحَةُ، ثَلَاثًا، قِيلَ: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَنْتُمْ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ».

«რელიგია არის რჩევა-დარიგების გამოხატვა*». ჩვენ ვკითხეთ: «ვის მიმართ ალლაჰის შუამავალო?» მან თქვა: «ალლაჰის, მისი წიგნის, მისი მოციქულის, მუსლიმების ხელმძღვანელებისა და ზოგადად ყველა მუსლიმის მიმართ».¹

გადმოსცემს ატ-ტაბარაანი ჰუზაიფასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ لَمْ يَهْتَمْ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ، وَمَنْ لَمْ يُصْبِحْ وَيُمْسِ نَاصِحًا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِإِمَامِهِ وَلِعَامَّةِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ».

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (55).

«ვინც არ აქცევს ყურადღებას მუსლიმთა საიკთხებს, ის მათგანი არ არის, ვინც არ ათენებს და არ აღამებს რჩევა-დარიგების მიცემით ალლაჰისთვის, მისი შუამავლისთვის, მისი წიგნისთვის, მუსლიმი ხელმძღვანელებისთვის, და ზოგადად ყველა მუსლიმისთვის, ის მათგანი არ არის».¹

ალლაჰია პასუხისმგებელი, რომ ამ ნაშრომით სარგებელი მომიტანოს მეც და სხვა მუსლიმებსაც, და მასზედ გაწეული შრომა ამყოფოს წრფელად მისი სახისთვის, და მის წინაშე სამოთხის წყალობის დამსახურების საბაზად აქციოს. ჭეშმარიტად, ის არის ყოვლისმმენი, ვედრების შემსმენი, ალლაჰი კმარა ჩვენთვის, საუკეთესო შემწეა ის.

თავი

**ჰაჯისა და უმრის ვალდებულების
დამამტკიცებელ მტკიცებულებებზე, აგრეთვე**

¹ გადმოსცა ატ-ტაბარაანიმ ალ-ავსატში ნომრით (7469).

მათი შესრულებისადმი სწრაფვის აუცილებლობაზე

იცოდეთ, ღლაჰმა წარმატება მომცეს მეც და თქვენც ჭეშმარიტების გაგებაში და მასზე მიყოლაში, რომ უზენაესმა ალლაჰმა სავალდებულოდ დაადგინა თავის მსახურთათვის აკრძალული სახლის (ბაითულ ჰარამის) მოლოცვა (ჰაჯობა), და ჯაჰობა აქცია ისლამის ერთ-ერთ ბურჯად. თქვა უზენაესმა ალლაჰმა:

﴿...وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ﴾

{ალლაჰი ავალდებულებს ადამიანს, ვისაც ძალა შესწევს გაემგზავროს და მოილოცოს სახლი (ქააბა), და ვინც უარყო, უეჭველად ალლაჰი მდიდარია სამყაროებსა ზედა} [ალი იმრან: 97].

ალ-ბუხარში და მუსლიმში გადმოცემულია იბნ უმარისგან (ალლაჰი იყოს მისით და მისი მამით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ».

«ისლამი დაფუძნებული იქნა ხუთ საფუძველზე: დამოწმება იმისა, რომ არ არსებობს თაყვანისცემის ღირსი, გარდა ალლაჰისა და რომ მუჰამმადი ალლაჰის შუამავალია, ხუთჯერადი ლოცვა, ზაქათის გადახდა, მარხვა რამადანის თვეში და ჰაჯობის შესრულება ქააბაში».¹

სა'იდი თავის სუწანში გადმოსცემს, უმარ იბნ ალ-ხატტაბისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომელმაც თქვა: «მსურს გავგზავნო ადამიანები ამ გარეუბნებში, რათა ნახონ, ვინ არის შეძლებულთაგან, ვინც ჯერ კიდევ არ აღასრულა ჰაჯი, რათა მათ ჯიზია* დავაკისრო! ისინი არ არიან მუსლიმები, ისინი არ არიან მუსლიმები!»²³

გადმოცემულია 'ალისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მან თქვა: «ვისაც შეუძლია, მაგრამ არ ასრულებს ჰაჯობას,

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (8) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (16).

² გადმოცემულია ჯამი ალ-აჰადისში ნომრით: (31221) სა'იდ ბინ მანსურის სუწანში, მაგრამ ვერ ვიპოვე იმ გამომცემლობაში, რომელიც მისაწვდომია.

³ ანუ: ფინანსური შესაძლებლობა.

მნიშვნელობა არ აქვს გარდაიცვლება ის იუდეველად თუ ქრისტიანად»¹.

ვალდებულია ის, ვისაც ჰაჯობა არ შეუსრულებია, მაგრამ შეუძლია მისი შესრულება, რომ იჩქაროს მისი შესრულება; როგორც იბნ აბბასი (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას თქვა):

«تَعَجَّلُوا إِلَى الْحَجِّ - يَغْنِي الْفَرِيضَةَ - فَإِنْ أَخَذَكُمْ لَا يَدْرِي مَا يَغْرُضُ لَهُ».

«იჩქარეთ ჰაჯობის შესრულება — იგულისხმება სავალდებულო ჰაჯობა— რადგან თქვენგან არც ერთმა არ იცის, რა შეიძლება შემთხვევას მას (მოულოდნელად)».²

ჰაჯობის დაუყოვნებლივ შესრულება სავალდებულოა მისთვის, ვისაც ამის შესაძლებლობა აქვს; როგორც მეტყველებს უზენაესის სიტყვები:

﴿...وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

¹ გადმოსცა ათ-თირმეზიმ ნომრით (812).

² გადმოსცა აბუ დააუდმა ნომრით (1732).

ჯალლაჰი ავალდებულებს ადამიანს, ვისაც ძალა შესწევს გაემგზავროს და მოილოცოს სახლი (ქააბა), და ვინც უარყო, უეჭველად ალლაჰი მდიდარია სამყაროებსა ზედა}. [ალი იმრან: 97]. როგორც შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა ხუტბაზე:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ فَحُجُّوا».

«ჰეი ადამიანებო, ჭეშმარიტად ალლაჰმა სავალდებულოდ დაადგინა თქვენზე ჰაჯობა და შეასრულეთ ის».¹

გადმოცემულია ჰადისები, რომლებიც მიუთითებს უმრის სავალდებულობას, მათგანია:

შუამავლის ﷺ სიტყვები, როცა უპასუხა ჯიბრილს დასმულ კითხვაზე ისლამის შესახებ, შუამავალმა ﷺ თქვა:

«الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتَقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ وَتَعْتَمِرَ، وَتَغْتَسِلَ مِنَ الْجَنَابَةِ، وَتَتِمَّ الْوُضُوءَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ»

«ისლამი - ეს არის დაამოწმო, რომ არ არსებობს ღვთაება, გარდა ალლაჰისა და რომ მუჰამმადი ალლაჰის შუამავალია, შეასრულო ხუთჯერადი

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1337).

ლოცვა, გადაიხადო ზაქათი, შეასრულო ჰაჯობა და უმრა ქაბაში, გააკეთო დიდი განზანვა ჯუნუბისგან, სრულყოფილად აიღო აბდესი და იმარხო რამადანის თვეში».¹ გადმოსცა იბნი ხუზაიმამ და დაარაყუტნიმ, უმარ იბნ ალ-ხატტაბისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), და თქვა დაარაყუტნიმ: ამ გადმოცემის ჯაჭვი მტკიცე სანდოა.

ასევე: აიშასაგან გადმოცემულია (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ თქვა:

«يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ مِنْ جِهَادٍ؟ قَالَ: عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالٌ فِيهِ: الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ»

«ო ალლაჰის შუამავალო, ქალებს აქვთ ჯიჰადი? თქვა: «დიახ, მათ აქვთ ჯიჰადი, რომელშიც არ არის ბრძოლა: და ეს არის ჰაჯობა და უმრა».² გადმოსცა აჰმადმა და იბნ მააჯამ სანდო გადმოცემათა ჯაჭვით.

სიცოცხლის განმავლობაში ჰაჯობა და უმრა მხოლოდ ერთხელ არის სავალდებულო; ალლაჰის შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სანდო ჰადისში:

«الْحُجُّ مَرَّةً، فَمَنْ رَادَّ فَهُوَ تَطَوُّعٌ».

¹ გადმოსცა იბნი ხუზაიმამ ნომრით (1).

² გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით (1520).

«ჰაჯობა (სავალდებულოა) ერთხელა, ვინც დაამატებს, ის იქნება ნებაყოფილობითი».¹

ნებაყოფილობითი ჰაჯობის და უმრას ხშირად გაკეთება სუნნაა; როგორც მოვიდა ალ-ბუხარის და მუსლიმის გადმოცემებში, აბუ ჰურაირა (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ მოციქულმა მუჰამმადმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ»
.[12]

«უმრა შემდეგ უმრამდე გამოსასყიდია მათ შორის არსებულის, ღვთისმოშიშობით შესრულებული ჰაჯობის საფასური კი მხოლოდ სამოთხეა».²

თავი

ჩადენილი ცოდვებისგან გულწრფელი მონანიების და უსამართლოდ მიტაცებულის დაბრუნების აუცილებლობის შესახებ

როდესაც მუსლიმი გადაწყვეტს ჰაჯობაზე ან უმრაზე გამგზავრებას; სასურველია, რომ ოჯახს

¹ გადმოსცემს ან-ნასაი ნომრით (2620).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ ჰადისი ნომრით (1773) და მუსლიმის მიერ ნომრით (1349).

და მეგობრებს დაუტოვოს ანდერძად, რომ იქონიონ უზენაესი ალლაჰის შიში, ეს არის ბრძანებების შესრულება და აკრძალულებზე მორიდება.

აუცილებელია დაწეროს, ვისზე აქვს ვალი მისაცემი ან ვისგან აქვს ასაღები, და დაამოწმოს ეს, სავალდებულოა დაუყოვნებლივ მოინანიოს ყველა ცოდვები; უზენაესი ალლაჰის სიტყვებიდან:

{...وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ}

{ჰეი მორწმუნენო! მოიანიეთ ალლაჰის წინაშე, რათა ეგების ნეტარ იქმნეთ} [ან-ნურ: 31].

მონანიების არსი არის: ცოდვებიდან შორს ყოფნა და მათი მიტოვება, სინანული მათ გამო რაც წარსულში იყო, და მცდელობა რომ ხელმეორედ არ დაუბრუნდეს იგივე ცოდვებს, ადამიანს თუ აქვს სხვა ადამიანების სიცოცხლე ხელყოფილი, ან ქონება, ან სინდისი, უნდა დაუბრუნოს მათ (აუნაზღაუროს ზარალი) ან პატიება უნდა ითხოვოს მათგან სანამ გაემგზავრება, როგორც არის გადმოცემული

შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) რომ თქვა:

«مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ مَالٍ أَوْ عَرْضٍ فَلْيَتَحَلَّلِ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتٍ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ».

«ვინც თავის ძმას უსამართლოდ მოექცა, იქნება ეს მისი ღირსების შელახვა თუ რაიმე სხვა, დღესვე უნდა სთხოვოს პატიება, სანამ დინარი და დირჰამი აღარ იარსებებს*, თუ მას აქვს კეთილი საქმეები, მისგან მისი უსამართლობის შესაბამისად წაიღებენ. ხოლო თუ მას არ ექნება კეთილი საქმეები, მისი ძმის ცოდვებიდან აიღებენ და მას დააკისრებენ».¹

აუცილებელია, რომ მან ჰაჯობისთვის და უმრასთვის მისი ქონებიდან საუკეთესო ჰალალი გზით მონაპოვარი თანხა გამოიყენოს; როგორც არის სანდო გზით გადმოცემული, რომ მან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا».

«ჭემმარიტად, ალლაჰი არის კეთილი და არ იღებს არაფერს, გარდა სიკეთისა».²

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით (2449).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1015).

გადმოსცა ატ-ტაბარანიმ აბუ ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა მუჰამმადმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ حَاجًّا بِنَفَقَةٍ طَيِّبَةٍ وَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْعَرْزِ فَقَادَى: لَيْتَكَ اللَّهُمَّ لَيْتَكَ، نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: لَيْتَكَ وَسَعْدَيْكَ، زَاذَكَ حَلَالٌ، وَرَاحِلَتُكَ حَلَالٌ، وَحَجُّكَ مَبْرُورٌ غَيْرُ مَأْرُورٍ، وَإِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ بِالنَّفَقَةِ الْخَبِيثَةِ فَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْعَرْزِ فَقَادَى: لَيْتَكَ اللَّهُمَّ لَيْتَكَ، نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: لَا لَيْتَكَ وَلَا سَعْدَيْكَ، زَاذَكَ حَرَامٌ، وَنَفَقَتُكَ حَرَامٌ، وَحَجُّكَ غَيْرُ مَبْرُورٍ».

«როდესაც ადამიანი, რომელიც ჰაჯზე გამოდის კეთილი (ჰალალი) საშუალებებით, დებს ფეხს საბელის ბაგაში და მიმართავს: 'მე აქ ვარ შენს წინაშე, ო აღლაჰო, მე აქ ვარ შენს წინაშე', — მას ზეციდან უხმობს მახარობელი: 'მე შენს წინაშე ვარ და მზად ვარ დაგეხმარო! შენი გზის მარაგი — ნებადართულია, შენი სატრანსპორტო ცხოველი — ნებადართულია, და შენი ჰაჯი უნაკლოა, მასში არ არის ნაკლი! ხოლო როცა ადამიანი გამოდის ჰაჯზე აკრძალული (ჰარამ) საშუალებებით, დებს ფეხს ბაგაში და ამბობს: 'მე აქ ვარ შენს წინაშე!' — მას პასუხობს ზეციური მახარობელი: 'არც შენს წინაშე ვარ და არც დახმარებისთვის ვარ მზად! შენი მარაგი —

აკრძალულია, შენი საშუალებები —
აკრძალულია, და შენი ჰაჯი არ არის უნაკლო!».¹

ასევე აუცილებელია ჰაჯი არ იყოს სხვებზე
დამოკიდებული, მოერიდოს ადამიანებისგან
რაიმის თხოვნას: შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა
და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან:

«وَمَنْ يَسْتَعِظْ بِعَفْوِ اللَّهِ، وَمَنْ يَسْتَعِظْ بِغُفْرِ اللَّهِ».

«ვინც ცდილობს თავი შეიკავოს (ხალხისგან
თხოვნისგან), ალლაჰი დაეხმარება მას ამაში.
ხოლო ვინც ცდილობს თავისი ძალებით
დაკმაყოფილდეს, ალლაჰი გაათავისუფლებს
მას (ყოველგვარი საჭიროებისგან)».²

შუამავლის სიტყვები (ალლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მას):

«لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَسْأَلُ النَّاسَ حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَيْسَ فِي وَجْهِهِ مُرَّةٌ لَحْمٍ».

«ადამიანი ხალხისგან გააგრძელებს თხოვნას,
სანამ არ მოვა განკითხვის დღე და მას სახეზე
არცერთი ხორცის ნაჭერი აღარ ექნება
შემორჩენილი».³

¹ გადმოსცა ალ-ტაბარანიმ ალ-ქაბირში ნომრით (2989).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1427) და
მუსლიმის მიერ, ნომრით (1035).

³ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1474) და
მუსლიმის მიერ, ნომრით (4040).

ჰაჯობისა და უმრას შემსრულებელმა უნდა დაისახოს მიზნად ალლაჰის სახის (კმაყოფილების) მიღება, საიქიო ჯილდო და მისადმი დაახლოება, იმ სიტყვებით და შარიათული ქმედებებით, რაც ალლაჰის კმაყოფილებას მოუტანს, მან თავი უნდა შეიკავოს ამქვეყნიურის ამაო საზრდოს, დიდებისმოყვარეობის, წოდებების მოპოვების, თვალთმაქცობის ან სახელის მოხვეჭის გულისათვის მოქმედებისგან, რადგან ეს ყველაფერი არის საქმეების გაუქმებისა და მიუღებლობის მიზეზი. როგორც უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّتْهَا تُوفَّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالُهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُخْسَرُونَ﴾
 15 أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا
 كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ 16

{ვისას სურს ამქვეყნიური ცხოვრება და მისი მშვენიერება, სრულიად მივაგებთ მათი ქმედებებისთვის ამქვეყნად, და მათ მასში არაფერი მოაკლდებათ (15)}

აი, ისინი არიან, რომელთაც საიქიოში ცეცხლის გარდა არაფერი ელით. და ამაო იქნება,

რაც იქ მოიმოქმედეს, და ფუჰია, რასაც აკეთებდნენ. [ჰუდ: 15-16].

ბრძანა უზენაესმა:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلاَهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا 18 وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا 19﴾

{იმას, ვინც წარმავალ სიცოცხლეს ისურვებს, დავუჩქარებთ მას იქ, რასაც ვინებებთ და ვისთვისაც ვინებებთ. მერე კი დავუდგინეთ მას ჯოჯოხეთს და დაიხრუკება იქ გაკიცხული, დამცირებული. (18)

და ვინც მოისურვა ის ქვეყანა (სამარადისო ცხოვრება) და იღვაწა მისთვის სათანადოდ, და ის არის მორწმუნე, მაშინ მათი ღვაწლი დაფასებული იქნება. [ალ-ისრაა: 18-19].

და სანდოდ გადმოცემულია შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ».

«თქვა ყოვლადკეთილმა და უზენაესმა ალლაჰმა: "ამე სრულიად არ ვსაჭიროებ იმას, რომ თანაზიარი დამიყენონ. ვინც რაიმე საქმეს

შეასრულებს და თანაზიარს დამიდგენს მასში, მე მივატივებ მასაც და მის მრავალდმერთიანობასაც».¹

ასევე აუცილებელია, რომ გაემგზავროს ნარჩევ, ღვთისმორჩილ, ღვთისმოშიშ და რელიგიის მცოდნე ადამიანებთან ერთად; მოერიდოს ცოდვილ და არასერიოზულ ხალხს.

აუცილებელია ისწავლოს რა ევალდებულება მას ჰაჯობის და უმრას დროს, შეისწავლოს ეს საკითხები და იკითხოს იმ საკითხებზე, რომელიც ვერ გაიგო; რათა ჰქონდეს ცოდნა, როდესაც შეჯდება პირუტყვს, ან ჩაჯდება მანქანაში, ან თვითმფრინავში, ან სხვა რაიმე ტრანსპორტში სასურველია ახსენოს ალლაჰი და მადლობა შესწიროს მას, შემდეგ თავბირი წარმოთქვას სამჯერ და თქვას:

﴿...سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ 13 وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ 14﴾

«სუბჰაანა ღლაზიი სახხარა ღანაა ჰააზაა ვა
მაა ქუნნაა ლაჰუუ მუყრინიინ» (ქება დიდება

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (2985).

იმას, ვინც დაგვიმორჩილა ეს და ჩვენ არ ვიყავით ამის შემძლენი) (13)

ვა ინნაა ილაა რაბბინაა ლა მუნყალიბუნ».

(ქეშმარიტად ჩვენ, ჩვენს ღმერთს დავუბრუნდებით"). (სურა აზ-ზუხრუფ: 13,14)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا الْبِرَّ وَالنَّقَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا، وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»؛

«ღმერთო, შენ გთხოვთ ამ ჩვენს მგზავრობაში ღვთოსმოშიშობასა და ღვთისმოსაობას, და ისეთ საქმეს, რომლითაც შენ კმაყოფილი იქნები, ღმერთო გაგვიადვილე ჩვენი ეს გზა, დაგვიმოკლე მისი სიშორე, ღმერთო შენ ხარ მეგზური გზაში, მფარველი სახლში, ღმერთო შენ შეგეფარები მგზავრობის სირთულისგან, ნანახის მწუხარებისგან და იმისგან, რაც შეიძლება ცუდად დაგვიბრუნდეს ჩვენ ქონებაში და ოჯახში». (აღლაჰუმმა ინნიი ას აღუქა ფიი საფარიი ჰააზალ ბირრა ვა თაყვაა ვა მინალ 'ამალი მაა თარდაა, აღლაჰუმმა ჰავვინ 'ალაინაა საფარანაა ჰააზაა, ვატვი 'ანნაა ბუ'დაჰუ, აღლაჰუმმა ანთა სსაჰიბუ ფი სსაფარი, ვალ ხალიიფათუ ფილ აჰლი, აღლაჰუმმა ინნიი ა'უუზუბიქა მინ ვა'სააი სსაფარი, ვა ქააბათილ

მანზირი, ვა სუუ'ილ მუნყალიბი, ფილ მაალი ვალ აჰლი).¹

როგორც არის გადმოცემული ალლაჰის მოციქულისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გადმოსცემს მუსლიმი, იბნ უმარის ჰადისში (ალლაჰის იყოს მათით კმაყოფილი).

თავის მგზავრობის დროს ხშირად უნდა ახსენოს ალლაჰი, მოინანიოს, შეევედროს უზენაეს ალლაჰს, სასოებდეს მას, კითხულობდეს ყურანს და ფიქრობდეს მის მნიშვნელობებზე, უნდა ასრულებდეს ხუთივე ლოცვას ჯგუფთან ერთად, უნდა მოუფთოთხილდეს ენას და თავი შეიკავოს ბევრი საუბრისგან, ასევე თავი უნდა შეიკავოს იმისგან, რაც მას არ ეხება, ბევრი ხუმრობისგან, ასევე უნდა მოუფთოთხილდეს ენას არ თქვას ტყუილი, ცილისწამება, ჭორაობა და არ უნდა დასცინოს მის მეგობრებს ან სხვა მუსლიმ ძმებს.

აუცილებელია კეთილად მოეპყროს მის მეგობრებს და თავი აარიდოს მათ შეწუხებას,

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1342).

უნდა მოუწოდოს მათ სიკეთისკენ და აუკრძალოს აუგი, სიბრძნითა და კარგი შეგონებით, თავისი შესაძლებლობის მიხედვით.

თავი

რა უნდა გააკეთოს ჰაჯმა, როცა მიაღწევს მიიყათში

როცა მიაღწევს მიიყათში სასურველია იბანაოს და გამოიყენოს სუნამო; როგორც არის გადმოცემული შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), მან გაიხადა ნაქსოვი ტანსაცმელი და იბანავა, როგორც არის მოცემული ალ-ბუხარის და მუსლიმის წიგნებში, აიშას გადმოცემით (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი):

«كُنْتُ أَطِيبُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِإِحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ، وَلَحْلِهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ»

«მე ვუსვამდი აღლაჰის მოციქულს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნამოს, როცა ის აპირებდა იჰრამში შესვლას (სანამ შევიდოდა იჰრამში), და ასევე მაშინ, როცა იჰრამიდან გამოვიდოდა — მანამ, სანამ ტავაფს დაიწყებდა

ქაბას გარშემო» [20¹ მან უბრძანა აიშას, როდესაც მას დაეწყო მენსტრუაცია მას შემდეგ, რაც ის უკვე იყო იპრამის მდგომარეობაში უმრასთვის, რომ გაეკეთებინა ღუსლი და განეზრახა ჰაჯის შესრულება. შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) უბრძანა უმაისის ქალიშვილს ასმას, როდესაც მან იმშობიარა ზულ-ჰულიაფაში, რომ ებანავა, შემდეგ ნაჭრებით სისხლის გამოსვლის ადგილი შეეხვია და შემდეგ შესულიყო იპრამში², ეს მიუთითებს იმაზე, რომ როდესაც ქალი მიაღწევს მიიყათში და მას აქვს მენსტრუაცია ან მშობიარობის შემდგომი სისხლდენა ის განიბანება და შევა იპრამში ხალხთან ერთად, ის შეასრულებს ყველაფერს, რასაც სხვა ჰაჯები ასრულებენ გარდა ქაბას გარშემო ტავაფისა, როგორც უბრძანა ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) აიშას და ასმას.

ვინც აპირებს იპრამში შესვლას სასურველია მანამდე დაიმოკლოს ულვაშები, დაიჭრას ფრჩხილები, გაისუფთავოს ილლიები და

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1539) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1189).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1218).

სასირცხო ადგილები, უნდა შეიჭრას რისი შეჭრაც სჭირდება, რადგან იჰრამში შესვლის შემდეგ ვეღარ მოახერხებს შეჭრას, მას ეს ეკრძალება, რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მოუწოდა მუსლიმებს ზემოთ ჩამოთვლილი ადგილების შეჭრა ნებისმიერ დროს, როგორც მოვიდა ალ-ბუხარის და მუსლიმის გადმოცემებში, აბუ ჰურაირა (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ მოციქულმა მუჰამმადმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«الْفِطْرَةُ خَمْسٌ: الْخِتَانُ، وَالْإِسْتِحْدَادُ، وَقَصُّ الشَّارِبِ، وَقَلَمُ الْأُظْفَارِ، وَتَنْفُ الْإِبْطِ».

«ფიტრა (ბუნებრიობა) მოიცავს ხუთ რამეს: წინდაცვეთა, ინტიმური ადგილების გაპარსვა, უღვაშების დამოკლება, ფრჩხილების დაჭრა და იდლიებიდან თმების მოცილება»¹.

საჰიჰი მუსლიმში გადმოცემულია ანასისგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მან თქვა:

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (5891) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (257).

«وَقَدْ لَنَا فِي الْقَصْرِ الشَّارِبِ، وَقَلَمِ الْأُظْفَارِ، وَتَنْفِ الْإِبْطِ، وَحَلَقِ الْعَانَةِ: أَنْ لَا نَتْرَكَ ذَلِكَ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً».

«ჩვენთვის დადგენილი იქნა საზღვარი: ულვაშების შეჭრა, ფრჩხილების მოჭრა, იდლიების თმის ამოღება და ბოქვენის მიდამოს გაპარსვა არანეკლებ ორმოც დღეში ერთხელ»¹.

გადმოსცა ან-ნასაიმ სიტყვებით:

«وَقَدْ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ»

«ჩვენ დაგვიდგინა ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას)»², გადმოსცა აჰმადმა, აბუ დაუდმა და ათ-თირმიზიმ მსგავსი სიტყვებით როგორც ან-ნასაიმ. რაც შეეხება თავს, არ არის დადგენილი მისგან რაიმეს აღება იჰრამის დროს არც მამაკაცებისთვის და არც ქალებისთვის.

რაც შეეხება წვერს მისი გაპარსვა ან შეჭრა აკრძალულია ნებისმიერ დროს, პირიქით აუცილებელია მისი გაზრდა და გაშვება, როგორც არის მოცემული ალ-ბუხარის და მუსლიმის საჰიჰში, გადმოცემულია იბნ უმარისგან (ალლაჰი იყოს მისით და მისი მამით

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (258).

² გადმოსცემს ან-ნასაი ნომრით (14).

კმაყოფილი), რომ ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«خَالِفُوا الْمَشْرِكِينَ، وَقَرُّوا اللَّحَى، وَأَخْفُوا الشَّوَارِبَ».

«წარმართთა საწინააღმდეგოდ მოიქეცით, მოუშვით წვერი და დაიმოკლეთ ულვაშები».¹ მუსლიმი თავის საჰიჯში გადმოსცემს, აბუ ჰურაირა (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოგვცემს, რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«جُزُّوا الشَّوَارِبَ، وَأَزْحُوا اللَّحَى، خَالِفُوا الْمُجُوسَ».

«შეიჭერით ულვაში და გაუშვით წვერი, წარმართთა საწინააღმდეგოდ მოიქეცით».²

დღევანდელ პერიოდში, ძალიან სამწუხაროდ, ბევრი ადამიანი არღვევს და იქცევა ამ სუნნას საპირისპიროდ, და ებრძვიან წვერს, ისინი კმაყოფილნი არიან ურწმუნოებზე და ქალებზე დამსგავსებით, განსაკუთრებით ისინი, ვინც თავს აწერს ცოდნას და სწავლებას, ჭეშმარიტად, ალლაჰს ვეკუთვნით და ალლაჰს დავუბრუნდებით, ალლაჰს ვთხოვ, რომ ჩვენც

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (2892) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (259).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით: (260).

და ყველა მუსლიმი დაგვადგინოს სწორ გზაზე, გვაცხოვროს სუნნას შესაბამისად და მტკიცედ გვამყოფოს მასზე, მოგვაწოდებინოს მისკენ თუნდაც ადამიანთა უმრავლესობამ ზურგი აქციოს მას, ალლაჰი კმარა ჩვენთვის რა კარგი შემწეა ის, არ არსებობს ძალა და შემწეობა, გარდა ალლაჰისა, უზენაესისა, დიდებულისა.

შემდეგ მამაკაცი ჩაიცვამს იზარს და რიდას (იჰრამის ტანისამოს), სასურველია ის იყოს თეთრი და სუფთა, ასევე სასურველია ჩუსტების (სანდლების) ჩაცმა; ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«وَلْيُجْرِمَ أَحَدُكُمْ فِي إِزَارٍ وَرِدَاءٍ وَعَلْنَيْنِ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسْ خُفَّيْنِ وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَ أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ»

«და ყველა თქვენგანი შევიდეს იჰრამში იზარით, რიდათი და სანდლებით, თუ ვერ იპოვის სანდლებს ჩაიცვას ფეხსაცმელები და მათ მოაჭრას საყელოები, რათა ფეხსაცმელები იყოს კოჭებს დაბლა»¹. ჰადისი გადმოცემულია იმამ აჰმადის მიერ, ალლაჰმა შეიწყალოს ის.

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1177).

ხოლო ქალს შეუძლია ნებისმიერი ტანსაცმლით შევიდეს იჰრამში, რაც მას სურს შავი, მწვანე თუ სხვა, ამასთან ერთად უნდა მოერიდოს მამაკაცებზე მიმსგავსებას ჩაცმულობაში, მაგრამ ის არ იკეთებს ნიყაბს და ხელთათმანებს იჰრამის დროს, მაგრამ სახეს და ხელებს დაიფარავს სხვაგვარად ნიყაბის და ხელთათმანების გარეშე, რადგან მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ქალს აუკრძალა იჰრამის დროს ნიყაბის და ხელთათმანების გაკეთება, რაც შეეხება ზოგიერთების მიერ ქალის იჰრამის სამოსად შავი ან მწვანე ტანსაცმლის გამოყოფას არავითარი საფუძველი არ გააჩნია.

ბანაობის, გასუფთავების და იჰრამის ტანისამოსის ჩაცმის შემდეგ, ადამიანი გულით განიზრახვას იმ ღვთისმსახურებას, რომლის შესრულებაც მას სურს; როგორც თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِغُلَامٍ أَمْرِي مَا نَوَى».

«ჭემმარიტად საქმეები ფასდება განზრახვით, ყველა იმას მიიღებს, რასაც განიზრახავს».¹

მისთვის დაშვებულია საკუთარი განზრახვის გამოცხადება. და თუ იგი განიზრახავს უმრას შესრულებას, ამბობს: „ლაბბაიქა უმრათან“ ან „ალლაჰუმმა ლაბბაიქა უმრათან“. თუ კი განიზრახა ჰაჯობის შესრულება, ამბობს: „ლაბბაიქა ჰაჯჯან“ ან „ალლაჰუმმა ლაბბაიქა ჰაჯჯან“; რადგან მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასე აკეთებდა. თუ კი ის ორივეს ერთად განიზრახავს, ამბობს: „ალლაჰუმმა ლაბბაიქა უმრათან ვა ჰაჯჯან“. ამ სიტყვების წარმოთქმა უკეთესია მას შემდეგ, რაც ადამიანი დაჯდება ცხოველზე, მანქანაში ან სხვა სატრანსპორტო საშუალებაში; რადგან მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თაღბია წარმოთქვა მას შემდეგ, რაც დაჯდა თავის აქლემზე და მიიყვანიდან დაიძრა. ეს არის უპირატესი შეხედულება ამ საკითხში, რომელიც სწავლულებმა გამოთქვეს.

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ ნომრით (1), და მუსლიმის მიერ ნომრით (1907).

სიტყვებით განზრახვის წარმოთქმა არ არის დაშვებული გარდა, კონკრეტულად იჭრამის შემდეგ, რადგან მსგავსად მოვიდა შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

ხოლო ლოცვა, ტავაფი და სხვა ღვთისმსახურებებში არ არის საჭირო სიტყვებით წარმოითქვას განზრახვა, და არ უნდა თქვას: განვიზრახე, რომ ვილოცო ეს და ეს, ან განვიზრახე, რომ გავაკეთო ტავაფი, პირიქით ამ დროს განზრახვის სიტყვებით წარმოთქმა არის გამოგონილი ბიდათი და მისი ხმამაღლა წარმოთქმა არის ძალიან დიდი ცოდვა, განზრახვის ხმამაღლა წარმოთქმა დასაშვები რომ ყოფილიყო, ამას განმარტავდა შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), აჩვენებდა თავის მიმდევრებს სიტყვით ან ქმედებით, და ასევე მას გააკეთებდნენ მართალი წინაპრები(ასსალაფ ასსაალიჰ).

და როდესაც არ არის გადმოცემული არც შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა

მას) და არც მისი საჰაბებისგან (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) ამით ცნობილი ხდება, რომ ის არის ბიდათი (სიახლე), აღლაჰის შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«وَسَّرُ الْأُمُورَ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَالَّةٌ»

«და ყველაზე ცუდი ქმედებები სიახლეებია, და ყველა სიახლე გზასაცდენილობაა».¹ გადმოსცა მუსლიმმა თავის საჰიჰში. და თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ»

«ვინც შეიტანს ჩვენს ამ საქმეში რაიმე სიახლეს, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება - ის იქნება უარყოფილი».² ერთსულოვნად აღიარებულია ამ ჰადისის სანდოობა. მუსლიმის სხვა გადმოცემაში ნათქვამია:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ»

«ვინც შეასრულებს ქმედებას, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება იქნება უარყოფილი».³

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (867).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (2697) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1718).

³ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (2550) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1718).

თავი

მიიყათების ადგილმდებარეობა და მათი განსაზღვრა

მიიყათი ხუთია:

პირველი: ზულ ჰულაიფა: მედინას მცხოვრებთა მიიყათი, ხალხი დღეს მას უწოდებს: აბიაარუ ალი.

მეორე: ალ-ჯუჰა, ეს არის შამის ხალხის მიყათი, ეს არის სოფელ ხარაბის ტერიტორია, რომლის შემდგომ მოდის რაბილი, დღეს ადამიანები რაბილის ტერიტორიიდან შედიან იჰრამში, ვინც შევიდა რაბილის ტერიტორიიდან იჰრამში, ის შევიდა მიიყათიდან იჰრამში; რადგან რაბილის ტერიტორია ახლოსაა მიიყათთან.

მესამე: ყარნულ მანაზილ: ნაჯდის ხალხის მიიყათი, დღეს ის ცნობილია, როგორც ას-საილი.

მეოთხე: იალამლამა: იემენელი ხალხის მიიყათი.

მეხუთე: ზათულ 'ირყ: ერყყელი ხალხის მიიყათი.

ეს მიიყათები განსაზღვრა მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) იმ ადგილების მცხოვრებთათვის და ასევე მათთვის, ვინც მათ გაივლის, რათა ის, ვინც ჰაჯობას ან უმრას აპირებს, ამ ადგილებიდან შევიდეს იჰრამში.

ვალდებულია ის, ვინც გაივლის მათ, შევიდეს იჰრამში, ეკრძალება მას ამ ადგილებს გასცდეს იჰრამის გარეშე, ის ვინც აპირებს მექჰაში ჩასვლას და უმრას ან ჰაჯობის შესრულებას, სულერთია ის ამ ტერიტორიებს სახმელეთო ტრანსპორტით გაივლის თუ საჰაერო; ზოგადად შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან გამომდინარე, როდესაც მან დაადგინა ეს ადგილები:

«هُنَّ لَهُنَّ، وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ، مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ» [32].

«ეს მიიყათები განკუთვნილია თვით ამ ადგილების მაცხოვრებლებისთვის და ყველასთვის, ვინც მათთან გვერდით ჩაივლის — მათ შორის, ვინც არ არის ამ ადგილების

მკვიდრი — თუ მას ჰაჯობის ან უმრის შესრულება სურს».¹

დადგენილია მისთვის, ვინც მექაში მიემგზავრება თვითმფრინავით ჰაჯობის ან უმრას შესრულებისთვის, რომ მოემზადოს მანამდე, სანამ თვითმფრინავში ჩაჯდება, დაიბანოს და სხვა სამზადისები შეასრულოს, როდესაც მიუახლოვდება მიიყათის ტერიტორიას, ის ჩაიცვამს იზარს და რიდას, შემდეგ გააკეთებს თალბიას უმრასთვის, თუ ამისთვის დრო ეყოფა, თუ დრო შეზღუდულია ის ჰაჯობისთვის გააკეთებს თალბიას, თუ ის ჩაიცვამს იზარს და რიდას თვითმფრინავში ასვლამდე ან მანამდე, სანამ მიიყათთან მიახლოვდება არ არის პრობლემა, მაგრამ ღვთისმსახურების დაწყების განზრახვას არ აკეთებს, არც თალბიას აკეთებს მანამ, სანამ თვითმფრინავი არ გაუსწორდება მიიყათს ან არ მიუახლოვდება მას; რადგან შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არ შესულა

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1524) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1181).

იპრამში მიიყათზე მისვლამდე, და აუცილებელია მისი უმმეთი ბაძავდეს მას (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) ამაშიც, როგორც სხვა ყველა რელიგიურ საქმეში; უზენაესი აღლაჰის სიტყვებიდან:

{لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ...}

{ვფიცავ, კარგი მაგალითი იყო თქვენთვის აღლაჰის შუამავალში}. [ალ-აჰზაბ: 21]. და ასევე მოციქულის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვების საფუძველზე გამოსამშვიდობებელი ჰაჯობის დროს:

«خُنُوا عَلَيَّ مِنْاسِكُكُمْ».

«აიღეთ ჩემგან თქვენი რიტუალის წესები».¹

ხოლო ვინც მიემგზავრება მექაში და არ სურს არც ჰაჯობა და არც უმრის შესრულება, როგორიც არის ვაჰარი, შეშის შემგროვებელი, ფოსტალიონი და მსგავსი კატეგორიის ხალხი, მას არ ევალდებულება იპრამის ჩაცმა, გარდა იმ შემთხვევაში, თუ თან აქვს განზრახვა ღვთისმსახურების; როგორც იყო მოცემული

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1297).

მალღა შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ჰადისში, სადაც ნახსენები იყო მიიყათები:

«هُنَّ لَهُنَّ، وَلَمْ يَأْتِ عَنْهُنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ، مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْغُمْرَةَ»

«ეს მიიყათები განკუთვნილია თვით ამ ადგილების მაცხოვრებლებისთვის და ყველასთვის, ვინც მათთან გვერდით ჩაივლის — მათ შორის, ვინც არ არის ამ ადგილების მკვიდრი — თუ მას ჰაჯობის ან უმრის შესრულება სურს».¹ ამ ჰადისიდან ირკვევა, რომ ვინც გაივლის ამ მიიყათებს ისე, რომ მას არც ჰაჯობა და არც უმრა არ სურს, მას არ ევალდებულება იჰრამში შესვლა.

ეს არის აღლაჰის წყალობა და გაადვილება თავისი მსახურების მიმართ, მას ეკუთვნის ქება და მას ეკუთვნის მადლობა ამის გამო, ამას ამყარებს ასევე ის ფაქტი, რომ როდესაც შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ჩავიდა მექაში, მექას ალების წელს ის არ შესულა იჰრამში, არამედ როდესაც მექაში შევიდა თავზე მუზარადი ეხურა; რადგან მას იმ

¹ ამ ჰადისის წყარო მალღა იყო მითითებული.

პერიოდში არ სურდა არც ჰაჯობა და არც უმრა, არამედ მას სურდა მექქას დაბრუნება და მასში არსებული შირქის მოსპობა.

ხოლო ვინც ცხოვრობს მიიყათის საზღვრებს შიგნით; მაგალითად, ჯიდაში, უმმუ სალამში, ჰარაში, ალ-შარა'იში, ბადრში, მასთურაში და მსგავს ტერიტორიებზე, ის არ არის ვალდებული მაღლა მოცემული მიიყათების ადგილზე მივიდეს, პირიქით მისი საცხოვრებელი არის მისი მიიყათი და იქვე შევა იჰრამში, როდესაც გადაწყვეტს ჰაჯობას ან უმრას, თუ მას აქვს ასევე მეორე საცხოვრებელი მიიყათის საზღვრებს მიღმა, ის იმყოფება არჩევანის წინაშე, თუ ისურვებს იჰრამში შევა მიიყათიდან, ხოლო თუ ისურვებს მიიყათში შევა თავისი საცხოვრებელიდან, რომელიც მიიყათზე ახლოს იმყოფება მექქასთან; შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან გამომდინარე, იბნი აბბასის (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოცემული ჰადისის მიხედვით სადაც ახსენა მიიყათები და თქვა:

«فَمَنْ كَانَ دُونَهُنَّ، فَمَهْلُهُ مِنْ أَهْلِهِ، وَكَذَلِكَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يُهْلُونَ مِنْ مَكَّةَ»

«ვინც მათ შიგნითაა მისი მუჰალი (45) ისაა, სადაც იმყოფება, ასევე მექქას ხალხი იჰრამში მექქაში შედიან»¹² გადმოსცემს ალ-ბუხარი და მუსლიმი.

მაგრამ ვისაც სურს უმრის შესრულება და იმყოფება ნაკრძალ ტერიტორიაზე, ის უნდა გამოვიდეს ალ-ჰილის ტერიტორიაზე, და იქ შევიდეს იჰრამში უმრასთვის: რადგან შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), როდესაც აიშამ მას სთხოვა, რომ უმრის შესრულება უნდოდა, თავის ძმას აბდურაჰმანს უბრძანა წაეყვენა აიშა ალ-ჰილის ტერიტორიაზე და იქ შესულიყო იჰრამში, ეს კი მიუთითებს იმაზე, რომ მომლოცველს არ შეუძლია ნაკრძალი ტერიტორიიდან შევიდეს იჰრამში, არამედ უნდა გავიდეს ალ-ჰილის ტერიტორიაზე და იქ შევიდეს იჰრამში.

ეს ჰადისი აკონკრეტებს მაღლა მოცემულ იბნ აბბასის ჰადისს, და მიუთითებს იმაზე, რაცა

¹ მაღლა მოცემული ჰადისის ნაწილი.

² მუჰალი; ანუ: თალბიას ვედრების წარმოთქმა იჰრამში შესვლის ადგილიდან.

იგულისხმა შუამავლმა (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) თავის სიტყვებში;

«حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يُهْلُونَ مِنْ مَكَّةَ».

«ასევე მექქას ხალხი იჰრამში მექქადან შედიან».¹ ეს არის ჰაჯობისთვის ან უმრასთვის თალბიას გაკეთება, და რომ ყოფილიყო უმრასთვის იჰრამში შესვლა ნებადართული ნაკრძალი ტერიტორიიდან აიშას (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) მისცემდა ამის ნებას, და არ დაავალებდა მას გასულიყო ალ-ჰილის ტერიტორიაზე, ეს არის აშკარა გადაწყვეტილება, და სწავლულთა უმრავლესობის შეხედულება (აღლაჰმა შეიწყალოს ისინი), ეს უმჯობესია მორწმუნისთვის, რადგან ასე ის იმოქმედებს მოცემული ორივე ჰადისით. აღლაჰია წარმატების მომცემი.

ხოლო რასაც აკეთებს ზოგიერთი ხალხი, რომ ჰაჯობის შემდეგ ასრულებენ უმრას ალ-თან'იმის ან ალ-ჯარანას ტერიტორიიდან ან სხვა ტერიტორიიდან, მან თუ ჰაჯობამდე უმრა შეასრულა, მის შემდეგ შესრულების

¹ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

დადგენილებაზე არავითარი არგუმენტი არ არსებობს, პირიქით არგუმენტები მიუთითებს იმაზე, რომ მისი მიტოვება უკეთესია; რადგან შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და მის მეგობრებს (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) არ შეუსრულებიათ უმრა ჰაჯობის შემდეგ, არამედ უმრა შეასრულა აიშამ ალ-თან'იმიდან; რადგან მას ხალხთან ერთად უმრა არ შეუსრულებია, როცა მექქაში ჩამოვიდა, მენსტრუაციის გამო, და მან სთხოვა შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რათა შეესრულებინა უმრა, პირველი გამოტოვებული უმრის სანაცვლოდ, რომლისთვისაც შევიდა იჰრამში მიიყათიდან, და შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ამის ნება დართო, ამით მას ორი უმრა ჩაეთვალა: უმრა, რომელიც ჰაჯობასთან ერთად შეასრულა და, მეორე უმრა, რომელიც მარტომ შეასრულა, ვინც იმყოფება აიშას მდგომარეობაში არ არის პრობლემა, რომ შეასრულოს უმრა ჰაჯობის დამთავრების შემდეგ; ყველა მოცემულ არგუმენტზე

დაყრდნობით და მუსლიმებისთვის საქმის გასაადვილებლად.

ექვგარეშეა, ის რომ ჰაჯების მიერ მეორე უმრის შესრულება მას შემდეგ, როდესაც მორჩებიან ჰაჯობას, იმ უმრაზე დამატებით რომელიც შეასრულეს მექეაში პირველი ჩამოსვლისას, ყველასათვის რთულია, რაც გამოიწვევს ბევრ ხალხმრავლობას და შემთხვევებს, ამასთან ერთად ის ეწინააღმდეგება შუამავლის სწავლებას და სუნნას (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), აღლაჰია წარმატების მომცემი.

თავი

იმის დადგენილება, ვინც მიაღწევს

მიიყათში არა ჰაჯობის თვეში

იცოდე, რომ მიიყათზე მისვლას ორი მდგომარეობა აქვს:

რომ მიაღწიოს იქ ჰაჯობის თვეების გარდა, მაგალითად რამადანის და შა'ბანის თვეებში, ასეთი ადამიანის მდგომარეობაში სუნნაა, რომ შევიდეს იჰრამში უმრასთვის, გააკეთოს

განზრახვა გულით და წარმოთქვას შემდეგი სიტყვები ერთი: (შენს წინაშე ვარ უმრასთვის) ან (ღმერთო ჩემო, შენს წინაშე ვარ უმრასთვის), შემდეგ გააკეთებს თაღბიას შუამავლის თაღბიით (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«لَيْلِيكَ اللَّهُمَّ لَيْلِيكَ، لَيْلِيكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَيْلِيكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ، لَا شَرِيكَ لَكَ».

«შენ წინაშე ვარ, ო აღლაჰ, შენს წინაშე ვარ! შენსწინ ვარ, შენ არ გყავს თანამოზიარე, შენს წინ ვარ! უდიდესი ქება, წყალობა და მეუფება შენ გეკუთვნის, შენ არ გყავს თანამოზიარე».¹ ხშირად იმეორებს ამ თაღბიას, და ახსენებს უზენაეს აღლაჰს, სანამ არ მიაღწევს ქააბაში, როდესაც მიაღწევს ქააბაში შეწყვეტს თაღბიას, ქააბას ირგვლივ შვიდ წრე ტავაფს გააკეთებს, ილოცებს მაყამი იბრაჰიმის უკან ორ მუხლ ლოცვას, შემდეგ გავა საფას გორაკზე და გააკეთებს შვიდ წრეს საფასა და მარვას ბორცვებს შორის, შემდეგ გადაიპარსავს თავს ან დაიმოკლებს თმებს, ამგვარად დასრულდება მისი უმრა და მისთვის ყველაფერი

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1549) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1184).

ნებადართული გახდება, რაც აკრძალული ჰქონდა იჰრამის გამო.

მეორე: ეს არის როდესაც მიაღწევს მიიყათზე ჰაჯობის თვეებში, ეს თვეებია: შავვალი, ზულ-ყა'და და ზულ-ჰიჯჯას პირველი ათი დღე.

ამ შემთხვევაში მან უნდა გააკეთოს არჩევანი ამ სამ რამეში: ან მარტო ჰაჯობა, ან მარტო უმრა, ან ორივე ერთად; რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) როდესაც მიაღწია მიიყათში ზულ-ყა'დას თვეში გამოსამშვიდობებელი ჰაჯობის დროს, მან თავის მიმდევრებს გააკეთებინა არჩევანი ამ სამ ღვთისმსახურებას შორის, მაგრამ ამასთან ერთად, ამ შემთხვევაში სუნნა არის, როდესაც ადამიანს არ ჰყავს შესაწირი იგი უნდა შევიდეს უმრასთვის იჰრამში, და უნდა მოიქცეს ისე, როგორც ვახსენეთ მაღლა იმის შემთხვევაში, ვინც მიიყათზე მივიდოდა ჰაჯობის გარდა სხვა თვეებში; რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თავის საჰაბებს უბრძანა, როდესაც მექას მიუახლოვდნენ, რომ უმრასთვის შესულიყვნენ იჰრამში, და ეს

დაუდასტურა მექქაში, მათ შეასრულეს ტავაფი, სა'ი, შეიჭრეს და გადაიპარსეს თმები, შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ბრძანების მორჩილებით, გარდა იმისა, ვისაც ჰყავდა შესაწირი, შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) უბრძანა მათ, რომ დარჩენილიყვნენ იჰრამში მსხვერპლშეწირვის დღემდე, იმის შემთხვევაში, ვისაც ჰყავს შესაწირი უნდა შევიდეს ჰაჯობისთვის და უმრასთვის ერთად იჰრამში; რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასე გააკეთა, მას მიჰყავდა საკლავი, და უბრძანა მათ, ვისაც ჰყავდა საკლავი თავის საჰაბებიდან, რომ ისინი იჰრამში შესულიყვნენ ჰაჯობისთვის და უმრასთვის ერთად და ასე გაეკეთებინათ თაღბია, და არ გამოსულიყვნენ იჰრამიდან, სანამ ორივე ღვთისმსახურებას არ მორჩებოდნენ მსხვერპლშეწირვის დღემდე, ასევე ვისაც ჰყავდა საკლავი, მაგრამ მხოლოდ ჰაჯობისთვის შევიდა იჰრამში, ისიც დარჩა

იჭრამში მსხვერპლშეწირვის დღემდე, როგორც ჰაჯობის და უმრას ერთად შემსრულებელი.

აქედან გამომდინარე, თუ ადამიანი იჭრამში შევიდა მხოლოდ ჰაჯის ან ჰაჯის და უმრას ერთად შესასრულებლად, მაგრამ მას არ მიჰყავს მსხვერპლის ცხოველები, ის არ უნდა დარჩეს იჭრამის მდგომარეობაში. სუნნაა მისთვის, რომ შეცვალოს თავისი განზრახვა და გადააქციოს იგი მხოლოდ უმრის შესასრულებლად, შეასრულოს ტავაფი, სა'ი, შეიმოკლოს თმა და ამით გამოვიდეს იხრამიდან — როგორც ეს უბრძანა მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) იმ საჰაბებს, ვისაც არ მიჰყავდა მსხვერპლი ცხოველები. გამონაკლისია ის შემთხვევა, როცა მლოცველი შიშობს, რომ ჰაჯობას ვერ მოასწრებს დაგვიანების გამო — მაშინ მას შეუძლია დარჩეს იჭრამის მდგომარეობაში. ხოლო აღლაჰმა უკეთ იცის

თუ მომლოცველი შიშობს, რომ ვერ შეძლებს ჰაჯობის რიტუალების შესრულებას ავადმყოფობის, გზაში მტრის შეხვედრის ან სხვა

მსგავსი მიზეზის გამო, მაშინ მისთვის სასურველია, რომ იპრამში შესვლისას თქვას: "თუ რაიმე შემაჩერებს, ჩემი გამოსვლა იპრამიდან იქნება იქ, სადაც შენ, ალლაჰო, შემაჩერებ". ამაზე მიუთითებს ღუბა'ა ბინთ აზ-ზუბაირის, ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი, ჰადისი, რომელშიც მან თქვა: "ო, ალლაჰის შუამავალო! ნამდვილად მსურს ჰაჯობის შესრულება, მაგრამ ავად ვარ". მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მიუგო:

«حُجِّيْ وَاشْتَرِطِيْ أَنْ مَّجْلِيْ حَيْثُ حَبَسْتِنِيْ»

«შეასრულე ჰაჯობა და დაასახელე პირობა: 'ჩემი გამოსვლა (იპრამიდან) იქნება იქ, სადაც დაბრკოლება შემეჩმნება'».¹ შეთანხმებული ჰადისია.

ამ პირობის სარგებელი: მომლოცველს თუ შეემთხვევა რაიმე, რაც ხელს შეუშლის ღვთისმსახურების სრულიად დასრულებაში, ავადმყოფობა, ან მტერი რომელიც აიძულებს,

¹ გადმოცემულია ალ-ზუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (5089) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1207).

რომ გაიხადოს იპრამი, ასეთ შემთხვევაში მას ცოდვა არ ეთვლება.

თავი

მცირეწლოვანი ბავშვის მიერ ჰაჯობის შესრულების დადგენილება და ჩათვლება თუ არა მას სავალდებულო ჰაჯობად?

მცირეწლოვანი ბიჭის ან გოგოს მიერ შესრულებული ჰაჯობა მიღებული იქნება; როგორც მოვიდა მუსლიმის საჰიჰში, იბნ აბბასის მიერ გადმოცემულ ჰადისში (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), ერთმა ქალმა ალლაჰის შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) წინ ბავშვი ხელში აიყვანა და ჰკითხა: ო ალლაჰის შუამავალო, ამას ეკუთვნის ჰაჯობა? მან თქვა:

«نَعَمْ، وَلَكَ أَجْرٌ».

«დიახ, და შენც მიიღებ მადლს».¹

საჰიჰ ალ-ბუხარში გადმოცემულია სააიბ ბინ ზაიდისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი),

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1336).

რომელმაც თქვა: «მე ალლაჰის შუამავალთან ერთად (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ჰაჯობა შევასრულე როდესაც შვიდი წლის ვიყავი»¹. მაგრამ ბავშვს ეს ჰაჯობა ისლამის სავალდებულო ჰაჯობად არ ჩაეთვლება.

ასევე მონა კაცი და მონა ქალი, მათი ჰაჯობა მიღებული იქნება, მაგრამ მათ სავალდებულო ჰაჯობად არ ჩაეთვლებათ; როგორც არის იბნ აბბასის მიერ გადმოცემულ ჰადისში (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«أَيُّمَا صَبِيٍّ حَجَّ، ثُمَّ بَلَغَ الْحِنْثَ، فَعَلَّيْهِ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةً أُخْرَى، وَأَيُّمَا عَبْدٍ حَجَّ، ثُمَّ أُعْتِقَ، فَعَلَّيْهِ حَجَّةً أُخْرَى»

«რომელი ბავშვიც შეასრულებს ჰაჯობას, შემდეგ კი მიაღწევს ზრდასრულობის ასაკს, ვალდებულია კიდევ შეასრულოს ჰაჯობა. რომელი მონაც შეასრულებს ჰაჯობას შემდეგ კი გათავისუფლდება, ვალდებულია კიდევ შეასრულოს ჰაჯობა».² ეს ჰადისი გადმოცემულია იბნ აბი შაიბას და ბაიჰაყის მიერ კარგი გადმოცემათა ჯაჰვით.

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით (1858).

² გადმოსცა იბნ აბი შაიბამ (4/444ტ).

თუ ბავშვი ჯერ არ არის ზრდასრულობის ასაკს მიღწეული, მის ნაცვლად მშობელი აკეთებს იჰრამის განზრახვას, მას გახდის ტანსაცმელს, ჩააცვამს იჰრამის სამოსს და თალბიას წაიკითხავს მის ნაცვლად, ამის შემდეგ ბავშვი ითვლება იჰრამში მყოფად, და მას ეკრძალება ყველაფერი, რაც ეკრძალება იჰრამში მყოფ ზრდასრულ ადამიანს, ასევე მცირეწლოვანი გოგო, რომელიც არ არის ზრდასრულობის ასაკს მიღწეული, მის ნაცვლად იჰრამის განზრახვას გააკეთებს მისი მეურვე, წაიკითხავს თალბიას და ის ითვლება იჰრამში მყოფად, და მას ეკრძალება ყველაფერი, რაც ეკრძალება იჰრამში მყოფ ზრდასრულ ქალბატონს, ასევე აუცილებელია, რომ იყვნენ სუფთა, როგორც გარეგნულად ასევე ფიზიკურად ტავაფის დროს; რადგან ტავაფი ლოცვის მსგავსია და მისი მიღებისთვის საჭიროა სისუფთავე.

ბიჭი და გოგო თუ არიან ზრდასრულობის ასაკს მიღწეული(აზროვნების უნარით), ისინი

შევლენ იჰრამში მათი მეურვის ნებართვით, და იჰრამის ჩაცმის დროს ისე იქცევინ, როგორც უფროსი ადამიანები: ბანაობენ, იყენებენ სუნამოს და სხვა, მათი მეურვე არის ის, ვინც პასუხისმგებელია მათ საქმეებზე და ზრუნავს მათზე, სულერთია ეს იქნება მათი მამა, დედა თუ სხვა ვინმე. მათი მეურვე ასრულებს მათ ნაცვლად ყველაფერს, რაც მათ არ შეუძლიათ, მაგალითად ქვების სროლა და მსგავსი, ისინი ვალდებული არიან სხვა რიტუალებიც შეასრულონ, მაგალითად: არაფატის მთაზე გაჩერება, მინაში და მუზდალიფაში გაჩერება, ტავაფი და სა'ი. თუ ისინი ვერ შეძლებენ ტავაფის და სა'ის გაკეთებას მათ ხელში აყვანილს შეასრულებინებენ ტავაფს და სა'ის, უმჯობესია მისთვის, ვინც მათ ხელში აყვანილს ტავაფს ასრულებინებებს არ გააერთიანოს თავისი და მათი ტავაფი და სა'ი, არამედ მათთვის ცალკე ტავაფის და სა'ის განზრახვას აკეთებს, და თავისთვის კი დამოუკიდებელ სხვა ტავაფს აკეთებს, ასევე დამოუკიდებელ სა'ას

აკეთებს, ყოველი შემთხვევისთვის თავის დასაზღვევად ღვთისმსახურებაში, ძვირფასი ჰადისიდან გამომდინარე:

«دَغْ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ».

«დატოვე ის, რაშიც ეჭვი გეპარება, და აირჩიე ის, რაც არ იწვევს შენში ეჭვებს».¹ თუ მათი ხელში ამყვანი თავისთვის და მათთვის ერთდროულად გააკეთებს ტავაფის განზრახვას მიღებული იქნება, უფრო სწორი შეხედულება ეს არის; რადგან შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არ უბრძანებია იმ ქალისთვის, რომელმაც მას ბავშვის ჰაჯობაზე შეეცითხა, რომ მისთვის დამოუკიდებელი ტავაფი შეესრულებინა, ეს რომ სავალდებულო ყოფილიყო შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ამას განუმარტავდა მას. ხოლო წარმატების მომცემი აღლაჰია.

ისევე როგორც ზრდასრულ მომლოცველს, გარჩევის ასაკს მიღწეულ ბიჭსა და გოგოსაც ტავაფის დაწყებამდე უნდა ჰქონდეთ რიტუალური სისუფთავე — უნდა იყვნენ განწმენდილნი სიბინძურისგან და ნაჯასისგან.

¹ გადმოსცა ათ-თირმეზიმ ნომრით: (2518).

ასევე აღსანიშნავია, რომ პატარა ბიჭისა თუ გოგოს სახელით იჭრამში შეყვანა მათი მეურვისთვის სავალდებულო არ არის. ეს წარმოადგენს ნებაყოფლობით მსახურებას: თუ მეურვე ამას გააკეთებს, დაიმსახურებს ჯილდოს, ხოლო თუ არ გააკეთებს — ცოდვას არ ჩაიდენს.

თავი

იჭრამის აკრძალვების განმარტება, და რისი გაკეთება შეუძლია მუჭრიმს

მუჭრიმი მის შემდეგ რაც შევა იჭრამში და გააკეთებს განზრახვას - სულერთია ქალია თუ კაცი - მას ეკრძალება თმების მოჭრა, ფრჩხილების მოჭრა და სუნამოს გამოყენება.

მამაკაცს განსაკუთრებით ეკრძალება ნებისმიერი ნაქსოვის ჩაცმა: ანუ: იმ ფორმით, როგორც იქნა შეკერილი ან მოქსოვილი, მაგალითად: მთლიანად ერთიანი გრძელი პერანგი, მაისური, შარვალი, ფეხსაცმელი და ნასკი, გარდა იმ გამონაკლის შემთხვევაში როდესაც ვერ იპოვის იზარს (იჭრამის სამოსს)

მას შეუძლია ჩაიცვას შარვალი, ასევე მას ვინც ვერ იპოვის ჩუსტებს შეუძლია ჩაიცვას ფეხსაცმელი ყელის გადაჭრის გარეშე; როგორც არის გადმოცემული იბნ აბბასის ჰადისში (ალლაჰის იყოს მათით კმაყოფილი) რომ შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ لَمْ يَجِدْ نَعْلَيْنِ، فَلْيَلْبَسْ خُفَيْنِ، وَمَنْ لَمْ يَجِدْ إِزَارًا، فَلْيَلْبَسْ سَرَائِلَ».

«ვინც ვერ იპოვის ჩუსტებს ჩაიცვას ფეხსაცმელი, ვინც ვერ იპოვის იზარს ჩაიცვას შარვალი».¹

ხოლო რაც მოვიდა იბნ უმარის ჰადისში (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ბრძანება იმისა, რომ ფეხსაცმელს მოეჭრას თავები, როდესაც ჩუსტების არქონის შემთხვევაში ხდება მათი ჩაცმა, ეს ჰადისი არის მანსუუხი (დადგენილება გაუქმებული) ჰადისი; რადგან შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ეს ბრძანა მედინაში, როდესაც მას ჰკითხეს თუ რა ტანსაცმელი უნდა ჩაეცვა მუჰრიმს, შემდეგ

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1841) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1179).

როდესაც არაფათზე მიმართა ხალხს ხუტბადან მან ნება დართო ფეხსაცმელების ჩაცმისა ჩუსტების დაკარგვის შემთხვევაში, და მათი თავების გადაჭრა არ უბრძანებია, ამ ხუტბას ესწრებოდნენ ისინი, ვისაც მისი პასუხი არ მოუსმენია მედინაში. განმარტების დაგვიანება თავისი დროიდან საჭიროების შემთხვევაში არ შეიძლება, როგორც არის ეს ცნობილი ჰადისის საფუძვლების და ფიკჰის (ისლამური დოგმატიკის) მეცნიერებაში, აქედან გამომდინარე მოხდა ფეხსაცმელებზე ყელის მოჭრის ბრძანების გაუქმება, ეს რომ სავალდებულო ყოფილიყო ამას განმარტავდა შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). ხოლო აღლაჰმა უკეთესად იცის.

იჰრამში მყოფ ადამიანს შეუძლია ჩაიცვას ისეთი ფეხსაცმელი, რომლის საყელოებიც კოჭებამდე არ აღწევს; რადგან ისინი მიეკუთვნება ჩუსტების კატეგორიას.

შეუძლია იზარის განასკვა ან ქამრით მისი შემოკვრა; რადგან ამის აკრძალვასთან დაკავშირებით არ არსებობს არგუმენტი.

იკრამში მყოფს შეუძლია იბანაოს, ან მხოლოდ თავი დაიბანოს, შემდეგ კი შეუძლია შეიმშრალოს თავი თუ ამის საჭიროება არსებობს, მისი სიადვილის და წყალობის გამო, თუ ამის შედეგად მას თავიდან თმები მოსძვრება, მას ამის გამო ცოდვა არ დაედება.

იკრამში მყოფ ქალბატონს ეკრძალება სახე დაიფაროს ნაქსოვი ქსოვილით, როგორიცაა: ბურკა და ნიყაბი, ან ხელები როგორიცაა: ხელთათმანები; შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან:

«وَلَا تَتَّقِبِ الْمَرْأَةُ الْمُحْرَمَةُ، وَلَا تَلْبَسِ الْفُقَّارَيْنِ»

«იკრამში მყოფმა ქალმა არ გაიკეთოს ნიყაბი და არ ჩაიცვას ხელთათმანები».¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარისგან. ხელთათმანებში იგულისხმება ყველაფერი, რაც მორგებულია ხელის მტევნებზე — იქნება ეს შეკერილი მატყლისგან, ბამბისგან თუ სხვა მასალისგან.

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით [1838].

ამის გარდა სხვა შეკერილი ტანსაცმელი მისთვის ნებადართულია, მაგალითად: პერანგი, შარვალი, ფეხსაცმელები, წინდები და სხვა.

ასევე ნებადართულია, საჭიროების შემთხვევაში, ჩამოიფაროს სახეზე საფარი, და არ არის აუცილებელი, რომ მის ქვეშ რამე გადაიფაროს, რადგან თუ საფარი შეეხება მის სახეს, ამაში არაფერია აკრძალული. ამის მტკიცებულებად კი მოჰყავს აიშას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისი, რომელშიც მან თქვა: «ცხენოსნები გვივლიდნენ გვერდს, ჩვენ კი ალლაჰის შუამავალთან ერთად იჰრამში ვიმყოფებოდით, როდესაც ისინი ჩვენ გაგვისწორდებოდნენ ყოველი ჩვენგანი ჯილბაბს თავიდან სახეზე გადმოუშვებდა, ხოლო როცა გაგვცდებოდნენ ისევ გამოვაჩენდით სახეს»¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა, იბნ მააჯამ, ასევე მისი მსგავსი გადმოსცა ად-დაარაყუტნიმ უმმ სალამას ჰადისიდან.

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა ნომრით (1833).

ასევე შესაძლებელია, რომ ხელები დაიფაროს ტანისამოსით ან სხვა რამით. ქალი ვალდებულია დაიფაროს ხელები და სახე თუ არის უცხო მამაკაცების გარემოცვაში; რადგან ქალი არის ავრათი; უზენაესი ალლაჰის სიტყვებიდან:

{...وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ...}

{და არ აჩვენონ მათი სამშვენისები, გარდა თავიანთი ქმრებისა}. [ან-ნურ: 31]. ექვსგარეშეა ის, რომ სახე და ხელები არის ქალის სამშვენისებიდან.

ამ შემთხვევაში სახე უფრო მნიშვნელოვანი და გასაფრთხილებელია, უზენაესი ამბობს:

{...وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ...}

{და თუ მათ რაიმეს მოსთხოვთ მოსთხოვეთ მათ ფარდის უკნიდან, ეს უფრო სუფთაა თქვენი გულებისთვის და მათი გულებისთვის}. [ალ-აჰზაბ: 53].

მაგრამ ის რაც გავრცელებულია ბევრ ქალებში, როდესაც სამაგრს იკეთებენ ჰიჯაბის დაბლა, რათა წამოწიოს ხიმარი და არ შეეხოს

სახეს, ამას არავითარი საფუძველი არ გააჩნია შარიათში, როგორც ჩვენთვის ცნობილია, ეს რომ აუცილებელი ყოფილიყო შუამავალი (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) განუმარტავდა თავის მიმდევრებს, და მას არ ექნებოდა უფლება მსგავი რამის დამალვის.

იჰრამში მყოფ მამაკაცს თუ ქალს შეუძლია გარეცხოს ის ტანსაცმელი, რომელიც ჩაიცვა იჰრამად, თუ მას აქვს სიბინძურე ან სხვა რამე, ასევე შეუძლია მისი შეცვლა სხვა იჰრამით.

მას არ შეუძლია ჩაიცვას ტანსაცმელი, რომელსაც აქვს წასმული ზაფრანა ან ალ ვარსი(الورس); რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) აკრძალა ეს, რასაც გადმოსცემს მუსლიმი იბნ უმარის ჰადისში (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი).

აუცილებელია იჰრამში მყოფი ადამიანისთვის თავის შეიკავოს ბილწსიტყვაობის, ცოდვის და კამათისგან; უზენაესი აღლაჰის სიტყვებიდან:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْتٍ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ...﴾

«ჰაჯობა ცნობილ თვეებშია და ვინც ამ დროს აღასრულებს ჰაჯს, არ ეთანაცხოვროს (ცოლს), არ იბილწოს, არ იჩხუბოს ჰაჯის დროს». [ალ-ბაყარა: 197].

და სანდოდ გადმოცემულია შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«مَنْ حَجَّ، فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».

«ვინც ალლაჰისთვის შეასრულა ჰაჯობა, არ ჩაიდინა არანაირი უზნეობა და ცოდვა, დაბრუნდება ისეთივე [სუფთა ცოდვებისგან], როგორიც იყო იმ დღეს, როდესაც თავისმა დედამ შვა».¹ ალ-რაფას: ეს სიტყვა გამოიყენება როგორც ცოლქმრული კავშირისთვის, ასევე უხამსი სიტყვების ან ქმედებებისთვის. ალ-ფუსუყ: ცოდვები. ალ-ჯიდალ: კამათი არასწორ საკითხზე, ან იმ საკითხში, რასაც სარგებელი არ მოაქვს, ხოლო კარგი ფორმით კამათი, რომელიც გამოიყენება ჭეშმარიტების საჩვენებლად და მცდარის დასაგმობად, არ არის პრობლემა, პირიქით ეს არის მოწონებული; უზენაესი ალლაჰის სიტყვებით:

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ აბუ ჰურაირასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1521), და მუსლიმმა ნომრით (1350).

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ...﴾

{მოუწოდე შენი ღმერთის გზისკენ სიბრძნითა და კეთილი შეგონებით, და ეკამათე მათ საუკეთესო ფორმით}. [ან-ნაჰლ: 125].

მამაკაცისთვის იჰრამში ყოფნის დროს აკრძალულია თავზე რაიმეს დაფარება; როგორცაა ქუდი, არაბული დასაფარებელი, შალის თავსაფარი და სხვა მსგავსი, ასევე სახეც; როგორც თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) იმ ადამიანის შესახებ, რომელიც ჩამოვარდა აქლემიდან არაფატის დღეს და გარდაიცვალა:

«اغْبِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ، وَلَا تَحْمِرُوا رَأْسَهُ، وَلَا وَجْهَهُ، فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبَّيًّا»

«განბანეთ ის წყლით და სიდრით (სურნელოვანი საპონი), შეახვიეთ თავის ორ მოსასხამში (იჰრამის სამოსში), არ შეუხვიოთ თავი და არც სახე, რადგან ის განკითხვის დღეს წარსდგება იჰრამში თალბიას შესრულებით».¹ შეთანხმებული ჰადისი, ამ სიტყვებით გადმოსცემს მუსლიმი.

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1521) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1350).

რაც შეეხება მანქანის სახურავის, ქოლგის და სხვა მსგავსი საგნების ჩრდილში ყოფნას, ეს ნებადართულია. მომლოცველს შეუძლია იმყოფებოდეს კარვის ან ხის ჩრდილში, როგორც ამას მიუთითებს სწორი ჰადისი — როცა მოციქულს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ჩრდილად გადაუფინეს ტანსაცმელი, რათა დაეფარათ იგი მზისგან, როდესაც ის აგდებდა კენჭებს დიდ ჯამარათზე (ჯამრათ ალ-აყაბა). ასევე სარწმუნოდ არის გადმოცემული, რომ მას ნამირაში დაუდგეს კარავი, და ის დარჩა მასში მანამ, სანამ მზე არ გადავიდა ზენიტიდან არაფას დღეს.

იჰრამში მყოფ კაცს და ქალს ეკრძალება გარეული ცხოველის მონადირეობა და მოკვლა, ან დახმარება მის მონადირეობაში, ან მისი დაფრთხობა ადგილსამყოფელიდან, ასევე საქორწინო აქტის გაკეთება, ცოლ-ქმრული თანაცხოვრება, ქალებზე დაქორწინების შეთავაზება და ცოლებთან ვნებიანი ურთიერთობა; როგორც არის უსმანის ჰადისში

გადმოცემული (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«لَا يَنْكُحُ الْمُحْرَمُ وَلَا يُنْكَحُ وَلَا يَخْطُبُ»

«არ დაქორწინდეს მუჰრიმი, არც დააქორწინოს და არც ხელი სთხოვოს საქორწინოდ»¹. ჰადისს გადმოსცემს მუსლიმი.

თუ მუჰრიმმა ჩაიცვა შეკერილი ტანისამოსი, ან დაიფარა თავზე, ან გამოიყენა სუნამო დავიწყებით ან უცოდინრობით, მას არ ეკისრება გამოსასყიდი, მაშინვე მოიხსნის როცა გაახსენდება ან გაიგებს, ასევე ის, ვინც გაიპარსავს თავს ან შეიჭრის თმებს ან შეიჭრის ფრჩხილებს, დავიწყებით ან უცოდინრობით, მას არაფერი ევალდებულება, სწორი მოსაზრება ესაა.

მუსლიმს ეკრძალება - სულერთია იჰრამში იქნება ის თუ არა, ქალი იქნება თუ კაცი- ნაკრძალ ტერიტორიაზე ნადირობა ან მონადირებაში და მოკვლაში დახმარება რაიმე

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1409).

ინსტრუმენტით ან მინიშნებით ან რაიმე სხვა ფორმით.

ასევე ეკრძალება მისი დაფრთხობა თავისი ადგილსამყოფელიდან, ეკრძალება ნაკრძალ ტერიტორიაზე ხეების და მწვანე მცენარეების მოჭრა, ასევე დაკარგული ნივთების აღება, გარდა იმისა, ვისაც უნდა რომ გამოაცხადოს ის დაუბრუნოს (პატრონს); შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან:

«فَإِنَّ هَذَا الْبَلَدَ - يَغْنِي مَكَّةَ - حَرَامٌ بِحُرْمَةِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، لَا يُعْصَدُ شَوْكُهُ، وَلَا يُنْقَرُ صَبْدُهُ، وَلَا يُنْقَطُ لِقَطْعُهُ إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا، وَلَا يُخْتَلَى خِلَاهَا»

«ჭემმარიტად ეს ქალაქი - გულისხმობს მექას - აკრძალულია, აღლაჰის აკრძალვით განკითხვის დღემდე, არ შეიძლება ეკლიანი ხეების მოჭრა, არ უნდა დაიფრთხვას ნადირი, არ შეიძლება დაკარგული ნივთების აღება გარდა მისი, ვინც მას გამოაცხადებს, და არ შეიძლება მცენარეების მოჭრა»¹ შეთანხმებული ჰადისია. (ალ-ბუხარი და მუსლიმი).

ალ-მუნშიდ: ის არის პიროვნება რომელიც თუ სხვის რაიმე ნივთს იპოვის აცხადებს ამის

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1834), და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1353).

შესახებ რათა პატრონმა მიაკითხოს, ალ-ხალა: ეს არის ცოცხალი მცენარეები, მინა და მუზდალიფა ეკუთვნის ნაკრძალ ტერიტორიას, ხოლო არაფატი არის ნაკრძალი ტერიტორიის გარეთ.

თავი

იმის განმარტება თუ რას აკეთებს მომლოცველი მექქაში შესვლისას, და განმარტება თუ რას აკეთებს ნაკრძალ მეჩეთში შესვლის შემდეგ, ტავაფი და მისი ფორმა

როდესაც მომლოცველი მექქაში ჩავა, სასურველია იბანავოს, სანამ შევა ქალაქში; რადგან შუამავალი (აღლაჰი ლოცვა და მშვიდობა მას) ასე მოიქცა. როდესაც მიაღწევს ალ-მასჯიდ ალ-ჰარამში პირველი მარჯვენა ფეხით შესვლა სუნნაა; და უნდა თქვას: "ზისმილლაჰ, ვა სსალათუ ვა სსალამუ 'ალა რასულილლაჰ, ა'უზუბულლაჰი ალ-ა'ზიმ ვა ბი ვაჯჰიჰი ალ-ქარიმ ვა სულტანიჰი ალ-ყადიმ მინ ა'შშიტაანი ა'რრაჯიიმ, აღლაჰუმა იფთაჰ ლიი

აზვბაბა რაჰმათიქ" (აღლაჰის სახელით, ლოცვა და მშვიდობა აღლაჰის შუამავალს, მივეკედლები უზენაეს აღლაჰს მისი ძვირფასი სახით და მარადიული ძალაუფლებით განდევნილი ეშმაკისგან, ღმერთო ჩემო, გამიხსენი შენი წყალობის კარები), ამ ვედრებას წარმოთქვამს ყველა მეჩეთში შესვლისას, აღ-მასჯიდ აღ-ჰარამში შესასვლელად განსაკუთრებული ვედრება არ არსებობს, რომელიც არის გადმოცემული შუამალისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

როცა მლოცველი მიაღწევს ქაბას, წყვეტს თაღბიას თქმას, თუ ის თამათუ ჰაჯს ან უმრას ასრულებს, შემდეგ მიდის შავი ქვისკენ, დგება მის წინ, ეხება მას მარჯვენა ხელით და კოცნის, თუ ამის შესაძლებლობა ექნება, ისე რომ ხალხს არ ავნოს. შეხებისას ამბობს: "ზისმიღლაჰ, ვა აღლაჰუ აქბარ", ან მხოლოდ "აღლაჰუ აქბარ". თუ კოცნა გაუჭირდება, შეეხება ხელით, ჯოხით ან მსგავსი რამით და აკოცებს იმას, რითაც შეეხო. თუ შეხებაც გაუჭირდება, მიანიშნებს მისკენ და

ამბობს: "აღლაჰუ აქბარ", მაგრამ არ კოცნის იმას, რითაც მიუთითა. ტავაფის სისწორისთვის აუცილებელია: მომლოცველი იყოს სუფთა და განწმენდილი დიდი თუ პატარა განბანვით; რადგან ტავაფი არის როგორც ლოცვა გარდა იმისა, რომ მასში საუბარი დაშვებულია, ის ტავაფის დროს ქაბას მის მარცხენივ ტოვებს, თუ ტავაფის დასაწყისში იტყვის: "აღლაჰუმმა იმაანან ბიქა, ვა თასდიიყან ბი ქითააბიქა ვა ვაფაა ან ბი 'აჰდიქა, ვა ითთიბაა'ან ლი სუნნათი ნაბიქა მუჰამადინ საღლა აღლაჰუ ალაიჰი ვა საღლამა" (ღმერთო ჩემო, შენი რწმენით, შენი წიგნის დადასტურებით, შენზე მოცემული სიტყვის შესრულებით და შენი შუამავლის მუჰამედის სუნნაზე მიყოლით, აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ეს არის კარგი; რადგან მსგავსად არის გადმოცემული შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), შემდეგ ასრულებს შვიდ წრეს, პირველ სამ წრეზე სწრაფი ნაბიჯებით ასრულებს, ეს არის იმ ტავაფის დროს როდესაც პირველად ჩამოდის

მექქაში, სულერთია ის ასრულებს უმრას, თამათუ ჰაჯობას, ან მხოლოდ ჰაჯობისთვის არის იჰრამში შესული, ან ასრულებს ჰაჯობას და უმრას ერთად, ხოლო დარჩენილ ოთხ წრეს ჩვეულებრივი სვლით შემოუვლის, ყოველ წრეს იწყებს შავი ქვიდან და მასთან ასრულებს.

რამლი ნიშნავს — სწრაფ სიარულს მოკლე ნაბიჯებით, სასურველია მარჯვენა მხარის გამოჩენა სრულად ტავაფის დროს, სხვა რიტუალების გარდა, იდტიბა' ნიშნავს: როდესაც პილიგრიმი თავისი იჰრამის ზედა ნაწილის (რიდას) შუა ნაწილს ატარებს მარჯვენა ილლიის ქვემოდან, და ორივე ბოლო გადაჰყავს მარცხენა მხარზე — ისე, რომ მარჯვენა მხარი გახდილი რჩება, ხოლო მარცხენა დაფარულია.

თუ წრეების ოდენობაში ეჭვი შეეპარება უნდა ჩათვალოს იმდენი, რომელშიც უფრო მეტად დარწმუნებულია, და ეს ცოტაა, მაგალითად: თუ დაეჭვდება მომლოცველი მან სამი წრე შეასრულა თუ ოთხი? უნდა ჩათვალოს რომ სამი, მსგავსად მოიქცევა სა'ის დროსაც.

ტავაფის დასრულების შემდეგ კაცი იცვამს ზედა ნაჭერს ისე, რომ იგი იყოს გადაფარებული ორივე მხარზე და მისი ბოლოები გადმოსდიოდეს მკერდზე, სანამ შეასრულებს ტავაფის ორ მუხლ ლოცვას.

გაკიცხვას იმსახურებს ქალების მხრიდან ტავაფის შესრულება მორთულ-დამშვენებულ მდგომარეობაში, სურნელოვანი სითხეების გამოყენებით და არასაკმარისად დაფარულნი, მაშინ როდესაც ისინი აურათს მიეკუთვნებიან! მათ ამისგან უნდა შეაგონონ და უნდა მოუწოდონ, რომ დაიფარონ სათანადოდ და თავი აარიდონ მორთულობას, როგორც ტავაფის შესრულებისას, ისე სხვა სიტუაციებშიც, სადაც ქალები მამაკაცების საზოგადოებაში იმყოფებიან. ვინაიდან ისინი აურათი არიან და ცდუნების წყარო, ხოლო ქალის სახე მისი ყველაზე მთავარი მორთულობაა, ამიტომ არ არის ნებადართული მისთვის, რომ გაშიშვლებული ჰქონდეს სახე ვინმეს წინაშე, გარდა მისი ახლო ნათესავი მამაკაცებისა.

{...وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ...}

{და არ აჩვენონ მათი სამშვენისები, გარდა თავიანთი ქმრებისა}. [ან-ნურ: 31], არ არის ნებადართული ქალმა გამოაჩინოს სახე, როდესაც აპირებს შავ ქვაზე კოცნას, თუ მას უცხო მამაკაცები ხედავენ, თუ მათთვის არ არის მარტივი შავ ქვაზე შეხება და მასზე კოცნა არ შეიძლება ხალხმრავლობაში მამაკაცებში გარევა, არამედ უბრალოდ შეასრულებენ ტავაფს უკანა მხარეს, ეს უფრო უკეთესია მათთვის და უფრო მეტი მადლია, ვიდრე ქაბახსთან ახლოს ტავაფის შესრულება და უცხო მამაკაცებში გარევა ხალხმრავლობაში, რამლი და იდტიბა' არ არის დადგენილი ამ ტავაფის გარდა სხვა დროს, არც სა'ის დროს და არც ქალებისთვის; რადგან შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არ შეუსრულებია არც რამლი და არც იდტიბა', გარდა პირველი ჩამოსვლისას მექქაში. ტავაფის დროს უნდა იყოს განწყობილი ყოველგვარი სიბინძურისაგან, ასევე თავისი ღმერთის მორჩილი და მოკრძალებული მის მიმართ.

სასურველია მისთვის ტავაფის დროს, რომ ხშირად ახსენოს ღმერთი და გააკეთოს ვედრება, თუ რამეს წაიკითხავს ყურანიდან კარგია, ამ ტავაფის ან სხვა ტავაფის დროს სა'ის დრო არ არის კონკრეტული გამოყოფილი ზიქრი, და არც კონკრეტული ვედრება.

ხოლო რა სიახლევ შემოიტანა ზოგიერთმა ადამიანმა, რომ ტავაფის და სა'ის ყოველ წრეზე კონკრეტული ვედრების გამოყოფას ან კონკრეტული ზიქრის გამოყოფას არავითარი საფუძველი არ გააჩნია, პირიქით რისი წაკითხვაც იქნება შესაძლებელი ზიქრის თუ ვედრების საკმარისია, როცა მიაღგება იემენურ კუთხეს, შეეხოს მას მარჯვენა ხელით, თუ შეძლებს და თქვას: "ბისმილლაჰ ვა ალლაჰუ აქბარ", მაგრამ არ აკოცოს მას. თუ შეხება გაუჭირდება, გაუშვას და განაგრძოს ტავაფი ისე, რომ არ ანიშნოს მასზე და არ თქვას „ალლაჰუ აქბარ“, რადგან ასეთი რამ შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არ გადმოცემულა. როგორც ვიცით, მისთვის

სასურველია, რომ იემენურ კუთხესა და შავ ქვას შორის წარმოთქვას:

﴿...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ 201﴾

ღმერთო ჩვენო, მოგვმადლე სიკეთე ამქვეყნად და სიკეთე – იმქვეყნადაც, და დაგვიფარე ცეცხლის სატანჯველისგან [ალ-ბაყარა: 201]. ყოველჯერზე როცა შავ ქვას გაუსწორდება შეეხება მას და აკოცებს, და იტყვის: "აღლაჰუ აქბარ", თუ ვერ შეძლებს მასზე შეხებას და კოცნას, მაშინ შორიდან მიანიშნებს მისკენ და წარმოთქვამს თაქბირს.

შესაძლებელია ტავაფის გაკეთება ზამზამის ან მაყამის უკან, განსაკუთრებით მაშინ როდესაც ხალხმრავლობაა, მეჩეთის ყველა ადგილი გამოდგება ტავაფის შესასრულებლად, მეჩეთის რომელიმე სართულზე რომ შეასრულოს ტავაფი, ესეც ჩაეთვლება ადამიანს, მაგრამ ქააბას ახლოს შესრულებული ტავაფი უმჯობესია, თუ შესაძლებელი იქნება.

ტავაფის დასრულების შემდეგ სასურველია ორ რაქათიანი ლოცვის შესრულება მაყამ

იბრაჰიმის უკან, თუ ამის შესაძლებლობა ექნება. ხოლო თუ ვერ შეძლებს — ის აღავლენს ამ ორ რაქათს მეჩეთის ნებისმიერ ადგილას. ამ ორ რაქათში ალ-ფათიჰას შემდეგ კითხულობს:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ 1﴾

თქვი: ჰეი, თქვენ, ურწმუნოებო! ალ-ქააფირუნ: პირველ რაქათში და

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ 1﴾

თქვი: ის, ალლაჰი ერთადერთია, [ალ-იხლას: 1] მეორე რაქათში, რაც საუკეთესოდ მიიჩნევა. თუმცა, თუ სხვა სურას წაიკითხავს პრობლემა არ არის. შემდეგ მიემართება შავ ქვას და, თუ შეძლებს, შეეხება მას მარჯვენა ხელით, ამ ყველაფერში შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნნაზე მიყოლით.

შემდეგ გავა საფას გორაკთან, ჩერდება მასთან, შეეცდება გაჩერდეს შემადლებულ ადგილას, საფას გორაკის შემადლებულ ადგილზე გაჩერება უმჯობესია, თუ ამის შესაძლებლობა ექნება, პირველი წრის

დაწყებამდე კითხულობს უზენაესი ალლაჰის
სიტყვებს:

﴿إِنَّ الصَّغَا وَالْمَرْؤَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

«ინნა სსაფა ვალ-მარვათა მინ შა'აა
ირილლაჰჰ». {ჭემმარიტად, საფა და მარვა
ალლაჰის ნიშნებს ეკუთვნის}. [ალ-ბაყარა: 158].

სასურველია საფას გორაკზე ქააბას
მიმართულებით გაჩერდეს, შემდეგ შეაქოს
ღმერთი განადიდოს ის და თქვას: «ლა ილაჰჰა
ილლა ალლაჰ, ალლაჰუ აქბარ, ლა ილლაჰა
ილლა ალლაჰ, ვაჰდაჰუ ლა შარიიქა ლაჰ,
ლაჰულ მულქ ვა ლაჰულ ჰამდ, იუჰიი ვა
იუმიით, ვა ჰუა ალა ქულლი შაი'ინ ყადიირ.

ლა ილაჰა ილლა ალლაჰ ვაჰდაჰუ, ანჯაზა
ვა'დაჰუ, ვა ნასარა აბდაჰუ, ვა ჰაზამალ აჰზადა
ვაჰდაჰუ».

«არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა,
ალლაჰი უდიდესია არ არსებობს ღმერთი,
გარდა ალლაჰისა, ერთადერთისა, რომელსაც არ
ჰყავს თანაზიარი, მას ეკუთვნის მეუფება და

დიდება, აცოცხლებს და აკვდინებს, და ის ყოვლისშემძლეა,

არ არსებობს ღმერთი, გარდა ალლაჰისა ის ერთადერთია, მან აასრულა თავისი დაპირება, დაეხმარა თავის მსახურს და მარტო დაამარცხა მტრის ჯარები». შემდეგ შეევედრება ისე, როგორც მას სურს, ხელების წამოწევით და ამ ვედრებას გაიმეორებს სამჯერ, ამის შემდეგ ჩამოვა მაღლობიდან და გაეშურება მარვას გორაკისკენ, სანამ პირველ ნიშანს არ მიაღწევს, როცა მიაღწევს პირველ ნიშანს მამაკაცები აუჩქარებენ სვლას, სანამ მეორე ნიშანს არ მიაღწევენ. ხოლო ქალისთვის არ არის ნებადართული ნიშნებს შორის სვლის აჩქარება, რადგან ქალი არის ავრათი*, მისთვის მხოლოდ ჩვეულებრივი მოძრაობაა დაშვებული მთელი სა'ის განმავლობაში, შემდეგ წავა და გაჩერდება მარვას გორაკზე, მის მაღლობზე ასვლა უმჯობესია, თუ ამის შესაძლებლობა მიეცემა, იმას ამბობს და ისე იქცევა, როგორც საფას

გორაკზე გააკეთა, გარდა აიათის წაკითხვისა, ეს არის ალლაჰის სიტყვები:

﴿إِنَّ الصَّغَا وَالْمَرْؤَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

«ინნა სსაფა ვალ-მარვათა მინ შა'აირილლაჰკ». {ჭემმარიტად, საფა და მარვა ალლაჰის ნიშნებს ეკუთვნის}. [ალ-ბაყარა: 158]. ეს არის დადგენილი საფას გორაკზე მხოლოდ პირველი ასვლისას მხოლოდ; შუამავალზე (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მიბადვით, შემდეგ ჩამოვა(მარვას გორაკიდან) და გაეშურება სავალი ნაწილისკენ, და აჩქარდება იმ ნაწილში, სადაც აჩქარებაა საჭირო და მივა საფას გორაკზე, ასე მოიქცევა შვიდჯერ, წასვლა ერთი წრეა, წამოსვლა ერთი წრე; რადგან შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გააკეთა ისე, როგორც იყო ნახსენები და თქვა:

«خُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

«აიღეთ ჩემგან თქვენი რიტუალის წესები».¹ სასურველია სა'ის დროს შესრულდეს ბევრი ზიქრი და ვედრება რამდენსაც შეძლებს ადამიანი, უნდა იყოს განწმენდილი დიდი და

¹ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

პატარა სიბინძურეებისგან, უაბდესოდ თუ გააკეთებს სა'ის მიმოსვლას, ესეც ჩაეთვლება, ასევე ქალს თუ დაეწყება მენსტრუაცია ან სისხლდენა ტავაფის შემდეგ შეუძლია გააკეთოს სა'ი, მასაც ჩაეთვლება; რადგან სა'ის გასაკეთებლად სისუფთავე არ არის პირობა, არამედ სასურველია.

როდესაც დაასრულებს სა'ის, შემდეგ შეიჭრის ან გადაიპარსავს თმებს, მამაკაცებისთვის გადაპარსვა უმჯობესია, თუ დაიმოკლებს თმებს და ჰაჯობისთვის დატოვებს გადასაპარსად ეს კარგია, თუ მისი მექაში ჩასვლა ჰაჯობის დროსთან ახლოსაა, ამ შემთხვევაში მისთვის მხოლოდ დამოკლება უმჯობესია, რათა შეძლოს დარჩენილი თმების გადაპარსვა ჰაჯობის შემდეგ; რადგან შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და მისი მეგობრები, როდესაც ჩამოვიდნენ მექაში ზულ-ჰიჯჯას მეოთხე დღეს, მან იმ საჰაბებს რომლებსაც საკლავი არ ჰყავდათ უბრძანა, რომ დაემოკლებინათ თმები და გამოსულიყვნენ იჰრამიდან, მათთვის თმების გადაპარსვა არ უბრძანებია, თმების

დამოკლების შემთხვევაში აუცილებელია თმების აღება მოხდეს მთლიანი თავიდან თანაბრად, ზოგიერთი ნაწილიდან აღება და ზოგიერთის დატოვება არ მიიღება, ისევე როგორც გადაპარსვის დროს ზოგიერთი ნაწილის გადაპარსვა და ზოგის დატოვება მიუღებელია, ქალისთვის მხოლოდ დამოკლებაა დადგენილი, და დადგენილია რომ ქალმა თმების ბოლოდან უნდა შეიჭრას ერთი სანტიმეტრი დაახლოებით ან უფრო ნაკლები, ეს განსაზღვრულია თითის ფრჩხილის სიგრძის ოდენობით, ქალისთვის ამაზე მეტის შეჭრა არ არის აუცილებელი.

მომლოცველი თუ შეასრულებს ყველა რიტუალს რაც მაღლა იყო მოცემული, ეს ნიშნავს, რომ მან დაასრულა უმრა და მისთვის ყველაფერი არის ნებადართული, რაც აკრძალული ჰქონდა იჰრამის გამო, გარდა იმ შემთხვევაში, როდესაც მას ჰყავდა მსხვერპლი იჰრამში შესვლამდე, ასეთ დროს ის დაელოდება

სანამ ჰაჯობას და უმრას ორივეს ერთად არ მორჩება.

ხოლო ვინც შევიდა მხოლოდ ჰაჯობისთვის იჰრამში, ან ჰაჯობისთვის და უმრასთვის ერთდროულად, მის შემთხვევაში სუნნა არის ის, რომ იჰრამი (ნიათი) შეცვალოს ომრათი, და მოიქცეს ისე, როგორც იქცევა თამათუ' ჰაჯობის შემსრულებელი, გარდა იმ შემთხვევაში, როდესაც მას ჰყავდა მსხვერპლი; რადგან შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თავის საჰაბებს ასე უბრძანა, და თქვა:

«لَوْلَا أَنِّي سَفَّتُ الْهَدْيَ لَأَحَلَّلْتُ مَعَكُمْ».

«რომ არ ჩამომეყვანა შესაწირი, მეც თქვენთან ერთად გამოვიდოდი იჰრამიდან».¹

და თუ ქალს უმრასთვის იჰრამში შესვლის შემდეგ მენსტრუაცია ან ლოგინობის სისხლდენა დაეწყება, არ უნდა შეასრულოს ტავაფი ქააბას გარშემო და არც სა'ი საფასა და მარვას შორის, სანამ არ განიწმინდება. როდესაც განიწმინდება, შეასრულებს ტავაფს, სა'ის, თმას

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით (1568).

დაიმოკლებს და ამით დაასრულებს თავის უმრას. თუ ტარვიას დღემდე არ განიწმინდება, შევა იჰრამში ჰაჯისთვის იმ ადგილიდან, სადაც იმყოფება, და ხალხთან ერთად წავა მინაში. ამით ის აერთიანებს ჰაჯსა და უმრას და შეასრულებს იმას, რასაც მომლოცველები ასრულებენ, როგორცაა არაფატზე დგომა, მაშ'ართან ყოფნა, ჯამარათზე ქვების სროლა, მუზდალიფასა და მინაში ღამის გათევა, მსხვერპლშეწირვა და თმის დამოკლება. როდესაც განიწმინდება, შეასრულებს ტავაფს ქააბას გარშემო და სა'ის საფასა და მარვას შორის, ერთ ტავაფს და ერთ სა'ის, და ეს საკმარისი იქნება მისთვის როგორც ჰაჯისთვის, ასევე უმრასთვის; აიშას ჰადისის თანახმად, რომელსაც მენსტრუაცია დაეწყო უმრასთვის იჰრამში შესვლის შემდეგ, და შუამავალმა ﷺ უთხრა მას:

«أَفْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهَرِي»

«გააკეთე ყველაფერი, რასაც აკეთებს პილიგრიმი(მექაში ჰაჯობის დროს), მხოლოდ არ შეასრულო ტავაფი ქააბას გარშემო, სანამ არ

განიწმინდები».¹ შეთანხმებული ჰადისია. (ალ-ბუხარი და მუსლიმი).

მენსტრუაციის ან შობიარობის შემდგომი სისხლდენის მქონე ქალი როდესაც ისვრის ქვებს მსხვერპლშეწირვის დღეს, შეიჭრის თმებს, მისთვის ყველაფერი ნებადართული გახდება, რაც იჰრამში ყოფნის დროს იყო აკრძალული, როგორცაა სუნამოს გამოყენება და სხვა, გარდა ქმართან ურთიერთობისა მანამ, სანამ არ დაასრულებს ჰაჯობას სრულიად ისე, როგორც სხვა ქალები, როდესაც შეასრულებს ტავაფს და სა'ს გასუფთავების შემდეგ, ამის შემდეგ ნებადართული გახდება მისთვის ქმართან კონტაქტი.

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (305) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1211).

თავი

ზულ-ჰიჯჯას თვის მერვე დღიდან ჰაჯობის იჰრამის ჩაცმის დადგენილება და მინაზე წასვლა

როცა მოვა თარვიას დღე, ეს არის ზულ-ჰიჯჯას თვის მერვე დღე, მექელი ხალხისათვის სასურველია და მათთვის, ვინც იმყოფება მექაში და სურს ჰაჯობის შესრულება, რომ შევიდნენ იჰრამში მათი ადგილსამყოფელიდან; რადგან შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მეგობრები იმყოფებოდნენ ალ-აბტაჰში (მექას ტერიტორია) და ადგილიდანვე შევიდნენ იჰრამში თარვიას დღეს შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ბრძანების მიხედვით, შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მათთვის არ უბრძანებია წასულიყვნენ თავიანთ სახლებში ან წასულიყვნენ მიზაბის ტერიტორიაზე და იქ ჩაეცვათ იჰრამი, ასევე მათთვის არ უბრძანებია გამოსამშვიდობებელი ტავაფის შესრულება, როდესაც მინაზე აპირებდნენ წასვლას. ეს

აუცილებელი რომ ყოფილიყო, აუცილებლად ასწავლიდა მათ. ყველა სიკეთე შუამავალზე (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და მის მეგობრებზე მიყოლაშია (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი).

სასურველია ბანაობა, გასუფთავება და სასიამოვნო სუნამოს გამოყენება იჰრამში შესვლის დროს, როგორც ამას აკეთებს მიყათის ტერიტორიიდან იჰრამში შესვლის დროს. თარვიას დღეს ჰაჯობისათვის იჰრამში შესვლის შემდეგ შუადღემდე ან შუადღის შემდეგ მინაზე წასვლა არის სუნნა, სანამ ჯამარათულ 'აყაბაში ისროდეს ქვებს, მანამდე ხშირად უნდა იკითხოს თაღბია, მინაში ილოცავენ შუადღის, ნაშუადღევის, სამხრობის, ღამის და დილის ლოცვებს, ყველა ლოცვის თავის დროზე და შემოკლებით გაერთიანების გარეშე ლოცვა სუნნაა, გარდა სამხრობის და დილის ლოცვებისა, რადგან ისინი არ შემოკლდება.

არ არის სხვაობა მექქას მცხოვრებლებსა და სხვებს შორის; რადგან შუამავალმა (აღლაჰის

ლოცვა და მშვიდობა მას) ალოცვა ხალხს შემოკლებით მინაზე, არაფატში და მუზდალიფაში, როგორც მექქას მკვიდრნს ასევე სხვებს, მექქას მკვიდრთათვის არ უბრძანებია ლოცვის სრულყოფილად შესრულება, ეს სავალდებულო რომ ყოფილიყო განუმარტავდა მათ.

არაფა დღეს დილით მზის ამოსვლის შემდეგ ჰაჯები მიემართებიან მინას დაბლობიდან არაფატის მთისკენ, თუ შეძლებს, დაეშვება ნამირას ადგილზე და დარჩება იქ ზუჰრის ლოცვის დრომდე, ეს სუნნაა, თუ ამის შესაძლებლობა ექნება; რადგან შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასე მოიქცა.

როდესაც გადაიხრება მზე შუადღის მერე იმამს ან მის მოადგილეს შეუძლია წაიკითხონ ხუტბა, მიმართონ ხალხს მდგომარეობასთან შესაბამისი საკითხით, და ეს სუნნაა, განუმარტავს მათ თუ რა ევალდებულება ჰაჯის არაფა დღეს ან მის შემდეგ, მოუწოდებს ღვთისმოშიშობისაკენ, ერთღმერთიანობისაკენ

და გულწრფელად მისთვის ქმედებების შესრულებისაკენ, გააფრთხილებს მისი ნაკრძალებიდან, მოუწოდებს რომ ჩაეჭიდონ ალლაჰის წიგნს და შუამავლის სუნნას (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), განსაჯონ მათით, მიმართონ მათ კანონებს თავიანთ ყველა ქმედებაში; მიბადონ შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ყველაფერში, ამის შემდეგ ილოცავენ შუადღის და ნაშუადღევს ლოცვებს ერთად და შემოკლებულად, შუადღის ლოცვის დროს ერთი აზანით და ორი იყამას გაკეთებით; რადგან შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ასე მოიქცა, როგორც გადმოსცა მუსლიმმა ჯაბირის ჰადისიდან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

შემდეგ ადამიანები გაჩერდებიან არაფატზე, არაფატის მთის ყველა ტერიტორია გამოდგება გასაჩერებლად გარდა ბატნუ 'უარანა, სასურველია ვედრების დროს ყიბლას მიმართულებით და წყალობის მთის(ჯაბალ არრაჰმას) მიმართულებით გაჩერება თუ ამის

შესაძლებლობა იქნება, თუ ვერ შეძლო მომლოცველმა გაჩერდეს იმ ადგილას, საიდანაც შეძლებს ერთდროულად ორივეს მიმართულებით დგომას, მაშინ მხოლოდ ყიბლას მიმართულებით გაჩერდება, ამ დღის მომლოცველისთვის სასურველია, რომ ხშირად ახსენოს უზენაესი ალლაჰი, ევედროს და ემუდაროს მას, მაღლა ასწიოს ხელები ვედრების დროს, თუ წარმოთქვამს თაღბიას ან წაიკითხავს ყურანიდან რაიმეს ეს კარგია, შემდეგი სიტყვების ხშირად გამეორება სუნნაა: "არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, ერთადერთისა რომელსაც არ ჰყავს თანაზიარი, მას ეკუთვნის მეუფება და დიდება, ის აცოცხლებს და აკვდინებს, და ის ყოვლისშემძლეა» [ლაა ილააჰა ილლაა ალლაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიქა ლაჰ, ლაჰულ მულქუ ვა ლაჰულ ჰამდუ, იუჰი ვა იუმით, ვა ჰუვა 'ალაა ქულლი შაი'ინ ყადიირ]. როგორც არის ეს გადმოცემული შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

«خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَأَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

«საუკეთესო ვედრება არაფა დღეს რაც ვთქვი მე და რაც თქვეს სხვა შუამავლებმა ჩემამდე არის: არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, ერთადერთისა რომელსაც არ ჰყავს თანაზიარი, მას ეკუთვნის მეუფება და დიდება, ის საცოცხლებს და აკვდინებს, და ის ყოვლისშემძლეა» [ლაა ილააჰა ილლაა ალლაჰ, ვაჰდაჰუ ლაა შარიიჟა ლაჰ, ლაჰულ მულჟუ ვა ლაჰულ ჰამდუ, იუჰი ვა იუმით, ვა ჰუვა 'ალაა ჟულლი შაი'ინ ყადიირ]. როგორც არის ეს გადმოცემული შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).¹ და სანდოდ გადმოცემულია შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ»

«ალლაჰისთვის ყველაზე საყვარელი სიტყვები არის: სუბჰანალლაჰ, ალჰამდულილლაჰ, ლაა ილააჰა ილლაა ალლაჰ, ალლაჰუ აქბარ».²

აუცილებელია ამ ვედრების ხშირად გამეორება ღვთისმოშიშებით და

¹ გადმოსცა ათ-თირმიზიმ ნომრით (3585).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (2137).

გულმოდგინეთ, ასევე აუცილებელია შარიათში
გადმოცემული ვედრებების და ზიქრების
კითხვა ნებისმიერ დროს, განსაკუთრებით ამ
ადგილას ამ ძვირფას დღეს, უნდა შეარჩიოს
ყოვლისმომცველი ზიქრები და ვედრებები,
ესენია:

*აღლაჰი ყოვლადწმიდაა და დიდება მას.
ყოვლადწმიდაა დიდებული აღლაჰი.
[სუბჰანაღლაჰი ვა ბიჰამდიჰ, სუბჰანაღლაჰი
აღ'აზიიმ]

﴿...لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ 87﴾

{არ არსებობს ღვთაება, გარდა შენი
დიდებული ხარ შენ, ჭეშმარიტად მე ვიყავი
უსამართლოთაგან}/ლაა ილაჰაა ილლაა ანთა
სუბჰანაჰა ინნიი ქუნთუ მინაზზაალიმიინ. [აღ-
ანბია: 87].

*არ არსებობს ღმერთი გარდა აღლაჰისა, და
ჩვენ არ ვეთაყვანებით სხვას გარდა მისი. მას
ეკუთვნის წყალობა, სიკეთე და მას ეკუთვნის
მშვენიერი ქება. არ არსებობს ღმერთი გარდა
აღლაჰისა, ჩვენ გულწრფელები ვართ მის

რელიგიაში, თუნდაც ურწმუნოებს ეს არ სიამოვნებდეთ.

"ლაა ჰავლა ვა ლაა ყუვეათა ილლაა ბილლაჰ
(არ არსებობს ძალა და ძლევამოსილება გარდა
აღლაჰისა).¹

* (...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ 201)

ღმერთო ჩვენო, მოგვმადლე სიკეთე
ამქვეყნად და სიკეთე – იმქვეყნადაც, და
დაგვიფარე სატანჯველისგან ცეცხლისა

[ალ-ბაყარა: 201].

* اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا
مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ
خَيْرٍ، وَالْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ.

«ღმერთო, გამიმრთელე ჩემი რელიგია,
რომელიც ჩემი საქმეების დაცვაა; გამიმართე
ჩემი ამქვეყნიური ცხოვრება, რომელშიც ჩემი
საარსებო საშუალებაა; და გამიმართე ჩემი
საიქიო ცხოვრება, რომელიც ჩემი საბოლოო
დაბრუნებაა. გახადე სიცოცხლე ჩემთვის ყველა

¹ გადმოსცა მუსლიმმა იბნ ზუბაირისგან (აღლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) ნომრით (594).

სიკეთეში ზრდის მიზეზად და სიკვდილი – ყველა ბოროტებისგან დასვენებად».¹

* أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرْكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ.

«ღმერთო ჩემო! შენ შეგეფარები განსაცდელის სირთულისგან, უბედურების სირთულისგან, ცუდი ბედისწერისგან და მტრებისგან დამცირებისგან».²

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ، وَمِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ.

«ღმერთო ჩემო! შენ შეგეფარები სევდისა და დარდისაგან, შენ შეგეფარები უძლურობისა და სიზარმაცისგან, შენ შეგეფარები სიმხდალისა და სიძუნწისგან, ცოდვებისგან და გაკოტრებისგან, შენ შეგეფარები ვალის სიმძიმისგან და ადამიანთა ჩაგვრისგან».³

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ وَالْجُنُونِ وَالْجَذَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الْأَسْقَامِ.

¹ გადმოსცა მუსლიმმა აბუ ჰურაირასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (2720).

² გადმოსცა ალ-ბუხარიმ, აბუ ჰურაირასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (6347).

³ ამ სიტყვებით გადმოსცა აბუ დაუდმა, აბუ უმამა ალ-ანსარისგან, შემდეგი სიტყვების გარეშე: (ცოდვებისაგან და გაკოტრებისაგან) ნომრით (1554).

«ღმერთო ჩემო, შენ შეგეფარები კეთრისაგან, სიგიჟისგან, კანის დაავადებისგან და ცუდი დაავადებებისგან».¹

* «ო, ალლაჰ, შენ გთხოვ მიტევებას და კეთილდღეობას, ამქვეყნად და მარადიულ ცხოვრებაში».

«ო, ალლაჰ, გთხოვ შენგან შენდობას და კეთილდღეობას, ჩემს რელიგიაში, ჩემს ამქვეყნიურ ცხოვრებაში, ჩემს ოჯახში და ჩემს ქონებაში».

* اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي.

«ღმერთო, დაიფარე ჩემი სისუსტე (ყოველი ის, რისი გამოჩენაც რცხვენიც ადამიანს), და მომაშორე იმას, რაც იწვევს ჩემში შიშს. ღმერთო, დამიცავი წინიდან, უკნიდან, მარჯვნიდან, მარცხნიდან და მაღლიდან, მივეფარები შენ სიდიადეს, რომ გავნადგურდე ქვევიდან».²

* اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جَدِّي وَهَزْلِي، وَخَطْبِي وَعَمْدِي، وَكُلَّ ذَلِكَ عِنْدِي، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، وَمَا أَعْلَمُ بِهِ مِنْي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა ანასისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1554).

² გადმოსცა აბუ დაუდმა იბნ უმარისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (5074).

«ღმერთო ჩემო, მაპატიე ის, რაც შეცდომით გავაკეთე, რაც განზრახ ჩავიდინე, ჩემი უმეცრება და ის, რაც ხუმრობით გავაკეთე, რადგან ეს ყველაფერი ჩემთვის დამახასიათებელია! ო, ალლაჰ, მაპატიე ის, რაც ადრე ჩავიდინე და რაც ჯერ არ ჩამიდენია, ის, რაც ფარულად გავაკეთე და რაც აშკარად გავაკეთე! შენ ხარ ის, ვინც წინ წევს და შენ ხარ ის, ვინც უკან წევს, და შენ ყოვლისშემძლე ხარ!».¹

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ النَّبَاتَ فِي الْأَمْرِ وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا وَلِسَانًا صَادِقًا، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ.

«ღმერთო ჩემო! შენ გთხოვ სიმტკიცეს საქმეებში და სიმტკიცეს სწორ გზაზე, შენ გთხოვ, მამყოფე შენი წყალობის მიმართ მაღლიერი, შემასრულებინე საუკეთესო ფორმით შენი ღვთისმსახურება, შენ გთხოვ სუფთა გულს და მართალ ენას, შენ გთხოვ ყოველ სიკეთეს რაც იცი, შენ შეგეფარები ყოველი ბოროტებისგან რაც იცი, და მიტევებას გთხოვ იმ ყველაფრისთვის რაც იცი, ჭეშმარიტად შენ დაფარულის მცოდნე ხარ».²

¹ ჰადისის ნაწილი რომელიც გადმოსცა მუსლიმმა აბუ მუსა ალ-აშ'არისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (2719).

² გადმოსცა ათ-თირმიზიმ შადად იბნ აუვსისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (3407).

* اللَّهُمَّ رَبَّ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَأَذْهَبْ غَيْظَ قَلْبِي
وَأَجِرْنِي مِنْ مُضَلَّاتِ الْفِتَنِ مَا أَحْيَيْتَنَا.

«ღმერთო ჩემო! შუამავალი მუჰამმედის ლოცვა და მშვიდობა მას ღმერთო, მომიტევე ჩემი ცოდვა, გააქრე ჩემი გულის სიბრაზე, შორს მამყოფე ყველა შემცდენი ცდუნებებისგან, სანამ მაცოცხლებ».¹

* اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ،
فَالِقَ الْخَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ
شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَّتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ
بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ،
اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ.

«ღმერთო ჩემო! შენ ხარ შვიდი ზეცის და მიწის ღმერთი, და ღმერთი დიდებული არშისა, ჩვენი ღმერთი და ყოველივეს ღმერთი, გამპოზი მარცვლის და კურკის, გადმომვლენი თორასი, ინჯილის და ფურყანის, შენ შემოგეფარები ყოველივე ბოროტებისგან, რომელთა მეუფეც შენ ხარ, ჩემო ღმერთო, შენ ხარ პირველი და არაფერი ყოფილა შენამდე, და შენ ხარ ბოლო და არაფერი იქნება შენს შემდეგ, შენ ხარ აშკარა და არაფერია შენს მალლა, შენ ხარ ფარული და

¹ გადმოსცა აჰმადმა უმმ სალამას (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ჰადისიდან ნომრით (6/301).

არაფერია შენს გარდა, გადაიხადე ჩვენი ვალები და ამოგვიყვანე გაჭირვებიდან»¹.

* اللَّهُمَّ أَغِثْ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيِّهَا وَمَوْلَاهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَالْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

«ღმერთო ჩემო! მიეცი ჩემს სულს ღვთისმოშიშება და განწმინდე იგი, შენ საუკეთესო ხარ, ვინც განწმენდს მას, შენ ხარ მისი მფარველი და მისი მეუფე, ღმერთო ჩემო! შენ მოგეკედლები სისუსტისგან და სიზარმაცისგან, სიმხდალისგან, სიბერისგან და სიძუნწისგან, შენ მოგეკედლები საფლავის სასჯელისგან».²

* اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ أَنْ تُضِلَّنِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْجَنُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ.

«ღმერთო, მე შენს წინაშე დავმორჩილდი, და შენი ვირწმუნე, შენ მოგენდე, შენსკენ მოვემართე, შენთვის ვმტრობ. ღმერთო, მე თავშესაფარს ვეძებ შენს დიდებაში, არ არსებობს ღმერთი გარდა შენი, რომ არ ჩამაგდო გზააზნევაში, შენ ხარ მარად ცოცხალი, რომელიც

¹ გადმოსცა მუსლიმმა აბუ ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (2713).

² გადმოსცა მუსლიმმა ზაიდ იბნ არყამის პადისიდან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (2722).

არასდროს კვდება, ხოლო ჯინებიც და ადამიანებიც კვდებიან».¹

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَتَّعِبُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا.

«ჩემო ღმერთო! შენ შეგეფარები ცოდნისგან, რომელიც სარგებელს არ მოიტანს, გულიდან, რომელსაც არ ეშინია, სულიდან, რომელიც არ კმაყოფილდება და ვედრებიდან, რომელიც არ მიიღება».²

* اللَّهُمَّ جَبِّئْنِي مُنْكَرَاتِ الْأَخْلَاقِ وَالْأَهْوَاءِ وَالْأَنْوَاءِ.

«ღმერთო ჩემო! დამაშორე ცუდი ზნეობისგან, ქმედებებისგან, ფიქრებისგან და ავადმყოფობისგან».³

* اللَّهُمَّ أَلْهَمْنِي رُشْدِي، وَأَعِزَّنِي مِنْ شَرِّ نَفْسِي.

«ღმერთო ჩემო! მომმადლე სიბრძნე და დამიფარე ჩემი სულის ბოროტებისგან».⁴

* اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَنْ سُوءِكَ.

«ღმერთო ჩემო, მაკმარე შენი ნებადართული და შორს მამყოფე აკრძალულისგან, მომეცი სარჩო

¹ გადმოსცა მუსლიმმა იბნ აბბასისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით [2717].

² ეს ნაწილი გადმოცემულია ზაიდ იბნ არყამის ჰადისიდან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომელიც იყო მოცემული ნომრით [2722].

³ გადმოსცა ათ-თირმიზიმ ზიად იბნ 'ილაყისგან მან ბიძამისისგან ნომრით [3591].

⁴ გადმოსცა ათ-თირმიზიმ იმრაან იბნ ჰუსაინის ჰადისიდან (ალლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით [3483].

შენი წყალობით და ნუ დამტოვებ ნურავის
იმედად შენს გარდა».¹

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتَّقَى وَالْعَفَاةَ وَالْغِنَى.

«ღმერთო ჩემო! შენ გთხოვ სწორ გზას,
ღვთისმოშიშობას, პატიოსნებას და
სიმდიდრეს».²

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالسَّادَات.

«ღმერთო ჩემო! შენ გთხოვ სწორ გზას და
სიმტკიცეს».³

* اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَعُوذُ
بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ، عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ، مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا
سَأَلْتُكَ مِنْهُ عِنْدَكَ وَنَبِيِّكَ مُحَمَّدٌ ﷺ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَ مِنْهُ عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ
مُحَمَّدٌ ﷺ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ
النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ كُلَّ قَضَاءٍ قَضَيْتَهُ لِي
خَيْرًا.

* «ო, ალლაჰ, გთხოვ შენგან ყოველგვარ სიკეთეს
— როგორც ამქვეყნად, ისე მომავალ ცხოვრებაში,
იმას, რაც ჩემთვის ცნობილია, და იმას, რაც
ჩემთვის უცნობია. შენ შეგეფარები ყოველგვარი
ბოროტებისგან — როგორც ამქვეყნად, ისე
მომავალ ცხოვრებაში, იმისგან, რაც ჩემთვის

¹ გადმოსცა ათ-თირმეობი ალის ჰადისიდან (ალლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) ნომრით (3563).

² გადმოსცა მუსლიმმა აბდულლაჰ იბნ მას'უდისაგან (ალლაჰი იყოს
მისით კმაყოფილი) ნომრით (2721).

³ გადმოსცა მუსლიმმა ალის ჰადისიდან (ალლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) ნომრით (2725).

ცნობილია, და იმისგან, რაც ჩემთვის უცნობია. ო, ალლაჰ, გთხოვ შენგან იმ სიკეთეს, რასაც შენგან ითხოვდა შენი მონა და მოციქული, და შეგეფარები იმ ბოროტებისგან, რისგანაც შენს დაცვას ითხოვდა შენი მონა და მოციქული. ო, ალლაჰ, გთხოვ სამოთხეს და ყველაფერს, რაც მასთან მიახლოებას ხელს უწყობს — სიტყვებითა და საქმეებით, და შენ შეგეფარები ცეცხლისგან და ყველაფრისგან, რაც მასთან მიახლოებას ხელს უწყობს — სიტყვებითა და საქმეებით. და გთხოვ, რომ შენი ყოველი განგება ჩემთვის სიკეთედ აქციო»¹.

* لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.

«არ არსებობს ღმერთი გარდა ალლაჰისა, რომელსაც არ ჰყავს თანაზიარი, მას ეკუთვნის მეუფება, მას ეკუთვნის დიდება, ის აცოცხლებს და აკვდინებს, მის ხელთაა სიკეთე, ის არის ყოვლისშემძლე, ყოვლადუნაკლოა ალლაჰი, ქება-დიდება მას, არ არსებობს ღვთაება გარდა ალლაჰისა, ალლაჰი უდიდესია, არ არსებობს

¹ გადმოსცემს იბნ მაჯჯა აიშას ჰადისიდან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (3846).

ძალა და შეწევნა, გარდა ალლაჰისა უდიდესისა, დიადისა».¹

* اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

«ჩემო ღმერთო, დალოცე მუჰამმედი და მისი ოჯახი, ისე როგორც დალოცე იბრაჰიმი და მისი ოჯახი, ჭეშმარიტად მხოლოდ შენ გეკუთვნის ქება და დიდება. მოჰმადლე მუჰამმედს და მის ოჯახს ბარაქა, ისე როგორც მიჰმადლე იბრაჰიმს და მის ოჯახს, ჭეშმარიტად, შენ ხარ ქებული და დიდებული». (ალლაჰუმმა სალლი 'ალაა მუჰამმად, ვა 'ალაა აალი მუჰამმად, ქამაა სალლაითა 'ალაა იბრაჰიმი ვა 'ალაა აალი იბრაჰიმი ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ, ვა ბაარიქ 'ალაა მუჰამმადინ ვა 'ალაა აალი მუჰამმად, ქამაა ბაარაქთა 'ალაა იბრაჰიმი ვა 'ალაა აალი იბრაჰიმი ინნაქა ჰამიიდუნ მაჯიიდ).²

* (...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ 201)

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ უზაადა იზნ ას-საამითის ჰადისი (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1154).

² გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ქა'აზ ბინ 'აჯრას ჰადისი (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (3370).

ღმერთო ჩვენო, მოგვმადლე სიკეთე
ამქვეყნად და სიკეთე – იმქვეყნადაც, და
დაგვიფარე სატანჯველისგან ცეცხლისა

[ალ-ბაყარა: 201].

ამ დიდებულ ადგილას მომლოცველისთვის
სასურველია ხშირად გაიმეოროს მაღლა
მოცემული ზიქრები და ვედრებები, ასევე სხვა
მსგავსი შინაარსის ვედრებები, ზიქრები და
შუამავლის დალოცვა (აღლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მას), მტკიცე უნდა იყოს თავის
ვედრებაში და სთხოვოს თავის გამჩენს სიკეთე
ამქვეყნადაც და საიქიოშიც, შუამავალი
(აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) როდესაც
ევედრებოდა, ვედრებას სამჯერ იმეორებდა, და
მასზე მიბაძვა არის სასურველი.

მუსლიმი ამ დროს უნდა იყოს თავისი
უზენაესი ღმერთის მორჩილი, თავმდაბალი,
მისი დიადების წინაშე ქედმოხრილი, მის წინაშე
თავმოხრილი, უნდა სურდეს მისი წყალობა და
მიტევება, ეშინოდეს მისი რისხვის და
სასჯელის, მუსლიმი უნდა განკითხავდეს თავს

და ხშირად ინანიებდეს გულწრფელად; რადგან ეს არის დიდებული დღე და დიდი შეკრების ადგილი, და ალლაჰი ძალიან მოწყალეა ამ დღეს თავის მსახურთა მიმართ, აჩვენებს მათ ქმედებებს ანგელოზებს, და ამ დღეს ძალიან ბევრ ადამიანს შეიწყალებს ცეცხლიდან, ამ დღეზე მეტად უფრო არასდროს არის ეშმაკი განდევნილი, დამცირებული და დაჩაგრული, როგორც არაფატიის დღეს არის, გარდა ბადრის ბრძლოლის დღისა, როდესაც იქნა დამცირებული; ეს იმიტომ რომ, როდესაც ხედავს ალლაჰის მოწყალებას და სიკეთეს თავისი მსახურების მიმართ და ძალიან ბევრ მათგანს ჰყვარება და იხსნის ჯოჯოხეთიდან.

მუსლიმის საჰიკში გადმოცემულია აიშასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ შუამავალმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَا مِنْ يَوْمٍ أَكْثَرَ مِنْ أَنْ يُعْتَقَ اللَّهُ فِيهِ عَبْدًا مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَإِنَّهُ لَيَدْنُو ثُمَّ يُبَاهِي بِهِ الْمَلَائِكَةَ، فَيَقُولُ: مَا أَرَادَ هَؤُلَاءِ؟».

«არ არის ისეთი დღე, როდესაც ალლაჰი შეიწყალებს მსახურებს ცეცხლიდან არაფატიის

დღეზე მეტად, ჭეშმარიტად ის (აღლაჰი) მოახლოვდება და თავისი ანგელოზების წინაშე აქებს მათ ქმედებებს და იტყვის: «რა სურთ ამათ?».¹

აუცილებელია მუსლიმებმა აჩვენონ აღლაჰს კარგი ქმედება, დაამწუხრონ მათი მტერი ეშმაკი, დაამწუხრონ ის ხშირად წარმოთქმული ზიქრით, ვედრებით, ხშირად გამეორებული მონანიებით და პატიების თხოვნით ჩადენილი ცოდვების და შეცდომების გამო, მომლოცველები ამ დიდებულ დღეს მზის ჩასვლამდე იქნებიან ასე დაკავებული ზიქრით, ვედრებით და მუდარით ღმერთზე, როდესაც ჩავა მზე ისინი გაეშურებიან მუზდალიფაში მშვიდად და დინჯად, ხშირად გაიმეორებენ თალბიას ვედრებას და სავალ ბილიკზე ჩქარი ნაბიჯით გადაადგილდებიან; როგორც ეს გააკეთა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას). მზის ჩასვლამდე არაფაატის დატოვება არ შეიძლება; რადგან შუამავალი

¹ გადმოსცა მუსლიმმა აიშას ჰადისიდან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1348).

(აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გაჩერდა იქ
მზის ჩასვლამდე, და თქვა:

«خُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

«აიღეთ ჩემგან თქვენი რიტუალის წესები»¹.

როდესაც მიაღწევენ მუზდალიფაში
ილოცებენ სამხრობის ლოცვას სამ მუხლს და
ღამის ლოცვას ორ მუხლს გაერთიანებით, ერთი
აზანით და ორი იყამათი, როდესაც მიაღწევენ
მუზდალიფაში; როგორც მოიქცა ალაჰის
მოციქული (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას),
სულერთია ისინი მიაღწევნ მუზდალიფაში
სამხრობის ლოცვის დროს თუ ღამის ლოცვის
შემდეგ.

რაც შეეხება იმას, რომ ზოგიერთი ადამიანი
მუზდალიფაში ჩასვლისთანავე იწყებს კენჭების
შეკრებას ჯამარათზე სასროლად, მანამ სანამ
ლოცვას არ აღასრულებს, და მიიჩნევს, თითქოს
ეს არის შარიათის მოთხოვნა — ეს არასწორია და
მას არ აქვს არანაირი დასაბუთება შარიათში.
მოციქულმა (ალლაჰმა დალოცოს და მიესალმოს

¹ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

მას) ბრძანა კენჭების მოკრება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მან მუზდალიფა დატოვა და მინაში გაემგზავრა. და რომელი ადგილიდანაც არ უნდა მოაგროვოს მომლოცველმა ეს კენჭები, ის არ დაარღვევს წესს. ამიტომ სრულიად აუცილებელი არ არის მათი შეგროვება მუზდალიფაში — შეიძლება აგრეთვე მინაშიც. სუნნას მიხედვით, მომლოცველმა ამ დღეს უნდა შეაგროვოს შვიდი კენჭი და ესროლოს ისინი დიდ სვეტს (ჯამრათ ალ-აყაბა), მიჰყვეს რა მოციქულის (აღლაჰმა დალოცოს და მიესალმოს მას) მაგალითს. მომდევნო სამი დღის განმავლობაში კი მინაში უნდა შეაგროვოს ყოველდღე 21 კენჭი და ესროლოს სამივე სვეტს.

ქვეების გარეცხვა არც სუნნაა და არც მოსაწონი საქციელი, არამედ მათ ისვრის გარეცხვის გარეშე; რადგან ეს არ არის გადმოცემული მოციქულისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და არც მისი მეგობრებიდან, ასევე არ უნდა მოხდეს იმ კენჭების სროლა, რომლის სროლაც მოხდა ადრე.

ჰაჯი (მომლოცველი) ამ ღამეს რჩება მუზადალიფაში, სუსტებს: ქალებს, ბავშვებს და მსგავს კატეგორია ხალხს შეუძლიათ ღამის მეორე ნაწილში გაემართონ მინასკენ, როგორც მოვიდა აიშას, უმმ სალამას და სხვების ჰადისებში. ხოლო ამ კატეგორიის მიღმა მყოფი სხვა მომლოცველებისთვის აუცილებელია დარჩენა მუზადალიფაში და იქ დილის ლოცვის შესრულება, შემდეგ გაჩერდებიან მაშ'არ ჰარამში ყიზლას მიმართულებით და ხშირად ახსენებენ ღმერთს, წარმოთქვამენ თაქბირებს და გააკეთებენ ვედრებას განთიადამდე. ამ დროს ვედრებისას ხელების წამოწევა სასურველი ქმედებაა, მუზადალიფას ნებისმიერ ტერიტორიაზე გაჩერება მიღებული იქნება, მომლოცველები ვალდებულნი არ არიან გაჩერდნენ მაშ'არის ახლობლად ან მასზე; შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვებიდან:

«وَقَفْتُ هَاهُنَا - يَغْنِي عَلَى الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ - وَجَمَعَ كُلُّهَا مَوْقِفٌ»

«გავჩერდი აი აქ -ანუ მაშ'არის ჰარამში- ის მთლიანად სადგომია»¹ გადმოსცა მუსლიმმა თავის სანდო კრებულში, ის მთლიანად: ანუ მუზდალიფა.

როდესაც აშკარა სიყვითლე შეიმჩნევა ჰორიზონტზე მზის ამოსვლამდე ისინი გაემართებიან მინასკენ, და ხშირად წაიკითხავენ თალბიას ვედრებას გადაადგილების დროს, როდესაც მიაღწევენ მაჰსარის ტერიტორიაზე მსუბუქად აჩქარება სასურველია.

როდესაც მიაღწევენ მინაში შეწყვეტენ თალბიას კითხვას უყბას ჯამარათთან, როდესაც იქ მიაღწევენ ისვრიან შვიდ ქვას თანმიმდევრობით, ყოველი სროლის დროს წამოწევენ ხელს და წარმოთქვამს თაქბირს, სასურველია გაისროლოს დაბლობის ცენტრიდან ისე, რომ ქააბა მის მარცხენივ, ხოლო მინა მარჯვნივ იყოს, როგორც გააკეთა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), სხვა ადგილიდან რომ ისროლოს

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ჯაბირის ჰადისიდან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1218).

მიღებული იქნება თუ კენჭი მოხვდება ჯამარათის მიზანს, არ არის აუცილებელი კენჭი გაჩერდეს სასროლ ცენტრში არამედ პირობა არის მის საზღვრებში მოხვდეს და ჩავარდეს, კენჭი რომ მოხვდეს მიზანს და შემდეგ გადმოვარდეს უკან ესეც მიღებული იქნება სწავლულთა შეხედულების მიხედვით, ეს ღიად დააფიქსირა: ან'ნავავიმ (აღლაჰმა შეიწყალოს ის) მუჰაზაბის განმარტებაში. ჯამარათში სასროლი კენჭები უნდა იყოს თხილის გულზე ოდნავ დიდი ზომის

ქვების სროლის შემდეგ შესწირავს მსხვერპლს, მსხვერპლშეწირვის დროს სასურველია წარმოთქვას: "ზისმილლაჰ, აღლაჰუ აქბარ, აღლაჰუმა ჰაზა მინჟა ვა ლაჟა" (აღლაჰის სახელით, აღლაჰი უდიდესია, ღმერთო ჩემო ეს შენგანაა და შენთვისაა); ყიზლას მიმართულებით მისი შეტრიალება, აქედან სუნნაა: აქლემის ფეხზე დამდგარი დაკვლა წინა მარცხენა ფეხის აკვრით, ძროხის და ცხვრის დაკვლა მარცხენა მხარეზე

დაწვენით, თუ დაკლავს სხვა მიმართულებით
ის გამოტოვებს სუნნას, მაგრამ ჩაეთვლება
მსხვერპლშეწირვა; რადგან დაკვლის დროს
ყიბლას მიმართულებით შეტრიალება სუნნაა
და არა სავალდებულო, სასურველია საკლავის
ხორცის მირთმევა, გასცემს საჩუქრად და
მოწყალებად; როგორც ამბობს უზენაესი
ალლაჰი:

﴿...فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعُمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾

{ჰამეთ მისგან თქვენც და დააპურეთ
გაჭირვებული უპოვრებიც}. [ალ-ჰაჯჯ: 28]
მსხვერპლშეწირვის დრო გრძელდება თაშრიყის
დღეების მესამე დღის ბოლომდე, მზის
ჩასვლამდე, სწავლულთა სიტყვების
საფუძველზე დაყრდნობით,
მსხვერპლშეწირვის დრო არის
მსხვერპლშეწირვის დღე და მას შემდეგ სამი
დღე კიდევ.

მსხვერპლის შეწირვის შემდეგ გადაიპარსავს
ან შეიჭრის თმებს, ხოლო გადაპარსვა უკეთესია;
რადგან მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და

მშვიდობა მას) ითხოვა წყალობა და პატიება მათთვის, ვინც თავი გადაიპარსა, სამჯერ და მათთვის, ვინც მხოლოდ დაიდაბლა ერთხელ, ასევე თავის ერთი ნაწილის შეჭრა არ არის საკმარისი, არამედ აუცილებელია მთლიანად ყველა ნაწილის დამოკლება როგორც გადაპარსვისას, ქალი თმების ბოლოებიდან იჭრის ერთი ფრჩხილის სიგრძეს ან უფრო ნაკლებს.

ჯამართულ 'აყაბაში სროლის და თმების გადაპარსვის ან დამოკლების შემდეგ მომლოცველისთვის ყველაფერი ხდება ნებადართული, რაც მას ეკრძალებოდა იჰრამის გამო, გარდა ცოლთან ურთიერთობისა, ამას ეწოდება პირველი თაჰალლული (პირველი იჰრამიდან გამოსვლა), მისთვის სუნნა იქნება ამ პირველი გამოსვლის შემდეგ სუნამოს გამოყენება და მექქაში ჩასვლა, რათა შეასრულოს იფადას ტავაფი; აიშას მიერ გადმოცემულ ჰადისის თანახმად (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი):

«كُنْتُ أَطِيبُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِإِحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُحْرَمَ، وَلِحَالِهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ»

«მე ვუსვამდი ალლაჰის მოციქულს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სუნამოს, როცა ის აპირებდა იჰრამში შესვლას (სანამ შევიდოდა იჰრამში), და ასევე მაშინ, როცა იჰრამიდან გამოვიდოდა — მანამ, სანამ ტავაფს დაიწყებდა ქაბას გარშემო»¹ გადმოსცემს ალ-ბუხარი და მუსლიმი.

ამ ტავაფს ეწოდება: ტავაფ ალ-იფადა და ტავაფ ალ-ზიარა, ის ჰაჯობის საფუძვლებიდან ერთ-ერთი საფუძველია, ჰაჯობა მის გარეშე მიუღებელი იქნება, როგორც არის უზენაესი ალლაჰის სიტყვებში მოცემული:

(ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ 29)

{შემდეგ განიწმინდონ თავიანთი სიბილწე, და შესწირონ შესაწირი და შემოუარონ უძველეს სახლს ქაბას}. [ალ-ჰაჯჯ: 29]

შემდეგ ტავაფის შემდეგ შეასრულებს ორ მუხლ ლოცვას მაყამი იბრჰიმის უკან შემდეგ გააკეთებს მიმოსვლას საფას და მარვას გორაკებს

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1539) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1189).

შორის თუ თამათუ ჰაჯობას ასრულებს, ეს იქნება ჰაჯობის სა'ი და უმრას პირველი სა'ი.

ერთი სა'ი არ არის საკმარისი სწავლულთა უფრო სწორი შეხედულებით: როგორც არის აიშას (აღლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) გადმოცემულ ჰადისში: "ჩვენ წავედით აღლაჰის შუამავალთან ერთად (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას)", შემდეგ ახსენა ჰადისი და თქვა:

«وَمَنْ كَانَ مَعَهُ هَدْيٌ فَلْيُهِلَّ بِالْحَجِّ مَعَ الْعُمْرَةِ ثُمَّ لَا يَجِلُّ حَتَّى يَجِلَّ مِنْهُمَا جَمِيعًا»...

«ვისაც ჰყავს მსხვერპლი მან განზრახვა გააკეთოს ჰაჯობისათვის უმრასთან ერთად, შემდეგ არ გამოვიდეს იჰრამიდან, სანამ მათ ორივეს ერთად არ შეასრულებს»... შემდეგ თქვა:

«فَطَافَ الَّذِينَ أَهَلُّوا بِالْعُمْرَةِ بِالْبَيْتِ وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ ثُمَّ حَلُّوا ثُمَّ طَافُوا طَوَافًا
آخَرَ بَعْدَ أَنْ رَجَعُوا مِنْ مَنًى لِحَجَّتِهِمْ»

«და შეასრულეს ტავაფი ქააბას გარშემო მათ, ვისაც განზრახვა ჰქონდა უმრასათვის, შემდეგ შეასრულეს საფასა და მარვას შორის, შემდეგ გამოვიდნენ იჰრამიდან, და შემდეგ შეასრულეს ბოლო ტავაფი, მას შემდეგ როცა დაბრუნდნენ

მინადან ჰაჯობისათვის».¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ და მუსლიმმა.

მისი სიტყვები (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) - მათგან ვინც განიზრახა უმრას გაკეთება - "შემდეგ შეასრულეს ბოლო ტავაფი, მას შემდეგ როდესაც დაბრუნდნენ მინადან ჰაჯობისათვის", ეს ნიშნავს: საფას და მარვას გორაკებს შორის ტავაფს (მიმოსვლას), ყველაზე სწორი აზრით, რაც იყო ამ ჰადისის განმარტებაში, ხოლო მათი სიტყვა ვინც თქვა: ამ სიტყვებში ტავაფი ალ-იფადა იგულისხმებაო, ეს არ არის სწორი; რადგან ტავაფი ალ-იფადა არის საფუძველი ყველა მომლოცველისთვის და ის უკვე შესრულებული აქვთ მათ, არამედ აქ იგულისხმება: რაც შეეხება თამათუ' ჰაჯობის შემსრულებელს, ეს არის საფასა და მარვას შორის ტავაფი მეორედ მას შემდეგ, როდესაც ის ბრუნდება მინადან ჰაჯობის დასასრულებლად, ეს არის აშკარა, მადლობა ღმერთს, ეს არის სწავლულთა უმრავლესობის აზრი.

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1556) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1211).

ამის სისწორეზე ასევე მიუთითებს ის, რაც არის გადმოცემული ალ-ბუხარის მიერ თავის საჰიჯრში ჯაჰვური წყვეტით, მაგრამ დადასტურებული, იბნ აბბასისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), მას ჰკითხეს თამათუ' ჰაჯობის შესახებ, და მან თქვა: «მუჰაჯირებმა, ანსარებმა და შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ცოლებმა ერთად გავაკეთეთ განზრახვა გამოსამშვიდობებელი ჰაჯობისას, როდესაც ჩავედით მექქაში ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა: «თქვენი ჰაჯობისთვის გაკეთებული განზრახვა აქციეთ უმრად, გარდა იმან, ვისაც ჰყავდა შესაწირი», შემდეგ შევასრულეთ ტავაფი ქაბას ირგვლივ, საფასა და მარვას ირგვლივ, გვექონდა ცოლებთან კავშირი და ჩავიცვით ტანისამოსი, და მან ასევე თქვა: «ვინც შესწირავს საკლავს მისთვის არ არის ნებადართული იჰრამიდან გამოსვლა, სანამ მისი საკლავი არ მიაღწევს დანიშნულების ადგილს», შემდეგ თარვიას ღამეს გვიბრძანა გაგვეკეთებინა

ჰაჯობის განზრახვა, როდესაც მოვრჩით ყველა რიტუალს დავბრუნდით და გავაკეთეთ ტავაფი ქაბაში და საფასა და მარვას შორის»¹. აქ მთავრდება იმ ჰადისის ჩვენთვის საინტერესო ნაწილი, და ის ნათლად მიუთითებს იმაზე, რომ ჰაჯჯ ათ-თამათუ'ის შემსრულებელი ასრულებს სა'ის ორჯერ. ხოლო ალლაჰმა უკეთესად უწყის!

ხოლო რასაც გადმოსცემს მუსლიმი ჯაბირისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი): «არ შეუსრულებია ტავაფი შუამავალს (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) და არც საჰაბებს საფასა და მარვას შორის, გარდა ერთი ტავაფისა»², მათი პირველი ტავაფი არის იმ საჰაბებისათვის, ვისაც ჰყავდა მსხვერპლი; რადგან ისინი შუამავალთან (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) ერთად დარჩნენ იჰრამში, სანამ მთლიანად არ მორჩნენ ჰაჯობას და უმრას ორივეს, შუამავალს (ალლაჰის ღოცვა და

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით (1572).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1215).

მშვიდობა მას) ჰქონდა განზრახვა ჰაჯობის და უმრის ერთად და უბრძანა მათ, ვისაც ჰყავდა საკლავი რომ მათაც გაეკეთებინათ განზრახვა ჰაჯობის და უმრისთვის ერთად, და არ გამოსულიყვნენ იჰრამიდან, სანამ ორივეს ერთად არ შეასრულებდნენ. ხოლო ვინც ასრულებს ყირანს ჰაჯობასა და უმრას შორის ის მხოლოდ ერთხელ ასრულებს სა'ს, როგორც მიუთითებს ამაზე მაღლა ხსენებული ჯაბირის ჰადისი და სხვა სანდო ჰადისები.

ასევე ის, ვისაც ჰქონდა მხოლოდ ჰაჯობის განზრახვა დარჩება იჰრამში მსხვერპლშეწირვის დღემდე და ის მხოლოდ ერთხელ შეასრულებს სა'ს. ყარინის და იფრადის შემსრულებელი როცა შეასრულებს სა'ს პირველი ტავაფის შემდეგ, ეს მისთვის საკმარისი იქნება, და არ სჭირდება მას ტავაფი ალ-იფადას შემდეგ სა'ის შესრულება, ეს არის აიშას, იბნ აბბასის და ჯაბირის ჰადისებს შორის შეკრება, ამ ფორმით გაქრება მათ შორის განხეთქილება და შევძლებთ ვიმოქმედოთ ყველა ჰადისით.

რაც ეხმარება ასევე ჰადისების გაერთიანებაში, აიშას და იბნ აბბასის ჰადისები ორვე არის სანდო ჰადისი, რომლებიც ადასტურებს თამათუ'ის შემსრულებლისათვის მეორე სა'ს, ხოლო ჯაბირის ჰადისი ერთი შეხედვით უარყოფს ამას, რომელიც ადასტურებს უპირატესია მასზე, რომელიც კრძალავს, როგორც არის ეს დადგენილი ჰადისის ტერმინოლოგიის ცოდნის სფეროში ('ილმულ ჰადისი)და საფუძვლებში(ალ უსუულ), უზენაესი ალლაჰია დამდგენი სწორ გზაზე, არ არსებობს ძალა და შეწევნა გარდა ალლაჰისა.

თავი

საუკეთესო ქმედებები, რასაც აკეთებს მომლოცველი მსხვერპლშეწირვის დღეს

საუკეთესოა მომლოცველისათვის რომ შემდეგნაირად დააღაგოს ეს ოთხი ქმედება მსხვერპლშეწირვის დღეს, როგორც არის ნახსებები: პირველად იწყებს 'აყაბას ჯამარათში ქვების სროლით, შემდეგ მსხვერპლშეწირვით,

შემდეგ თმების გადაპარსვით ან შეჭრით, შემდეგ ქაბას ირგვლივ ტავაფით, და მას შემდეგ სა'ი თამათუ'ის შემსრულებლისათვის, ასევე ყირანის და იფრადის შემსრულებლისთვის თუ მას არ შეუსრულებია სა'ი პირველი ტავაფის შემდგომ, ეს ქმედებები სხვა თანმიმდევრობითაც რომ შეასრულოს მაინც ჩათვლება, რადგან ამ ყველაფერზე არსებობს შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ნებართვა, ამაში შედის სა'ის წინ გადმოწევა ტავაფზე; რადგან ეს არის იმ ქმედებებიდან, რომელიც სრულდება მსხვერპლშეწირვის დღეს, ეს შედის საკაბას სიტყვებში: რაზეც ჰკითხეს იმ დღეს დაგვიანებით ან წინასწარ შესრულებით, მან თქვა:

«أَفْعَلْ وَلَا حَرَجَ»

«გააკეთე, არ არის პლობლემა».¹ რადგან ეს არის იმ ქმედებებიდან, რომელშიც ხდება დავიწყება ან უცოდინრობა, ამიტომ აუცილებელი გახდა

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (83) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1306).

შესულიყო ამ ზოგად წესში; რადგან მასში არის გაადვილება და შემსუბუქება.

სანდო გზით არის გადმოცემული რომ შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ჰკითხეს სა'ის შესახებ ტავაფამდე და თქვა:

«لَا حَرَجَ»

«არ არის პრობლემა».¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა, უსამა ბინ შარიქის ჰადისიდან კარგი ჯაჰვით, რაც აშკარად მიუთითებს, რომ ის შედის ზოგად მნიშვნელობაში. აღლაჰია წარმატების მომცემი.

ქმედებები

რომლებითაც

მომლოცველისათვის ხდება სრული გამოსვლა იჰრამიდან არის სამი: 'აყაბას ჯამარათში ქვების სროლა, თმის გადაპარსვა ან შეჭრა და ტავაფი აღ-იფადა სა'ათან ერთად, როგორც ვახსენეთ ცოტა ხნის წინ, როცა ის ამ სამ რიტუალს მორჩება მისთვის ყველაფერი გახდება ნებადართული, რაც მას ეკრძალებოდა იჰრამის გამო: ცოლთან კონტაქტი, სუნამოს გამოყენება და სხვა, ვინც მათგან ორს გააკეთებს მისთვისაც ყველაფერი ნებადართული გახდება, რაც

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა ნომრით (2015).

აკრძალული ჰქონდა იჰრამით, გარდა ცოლთან კონტაქტისა, ამას ეწოდება: პირველი თაჰალლული, (პირველი გამოსვლა იჰრამიდან).

მომლოცველისთვის სასურველია ზამზამის წყლის დალევა გაძლომამდე, და ამავედროს ვედრება, ის სასარგებლო ვედრება, რაც მისთვის შესაძლებელია.

«مَاءٌ زَمَزَمٌ لِمَا شَرِبَ لَهُ».

«ზამზამის წყალი იმისთვისაა, რისთვისაც მას სვამენ».¹ როგორც არის გადმოცემული შუამავლისგან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საჰიჰ მუსლიმში აბუ ზარისგან: რომ მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა ზამზამის წყლის შესახებ:

«إِنَّهُ طَعَامٌ طُعِمَ».

«ის არის საკვები, რომელიც კვებავს».² აბუ დაუდმა დაამატა:

«وَشِفَاءٌ سُفِّ».

«და ის არის განკურნება დაავადებისთვის».³

¹ გადმოსცემს იბნ მაჯჯა ჯაბირ ბინ აბდულლაჰისგან (აღლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (3062).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (2473).

³ ანუ: აბუ დაუდ აღ-ტაიალისიმ გადმოსცა იგივე ჰადისი აბუ ზარის (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ისლამის მიღების ისტორიაში. იხილეთ აბუ დაუდ აღ-ტაიალისის მუსნადში ნომრით (459).

ტავაფი ალ-იფადას და სა'ის შემდეგ ვისაც აქვს სა'ი დარჩენილი, ბრუნდებიან მინაში და იქ ჩერდებიან სამი დღე და სამი ღამე, სამივე ჯამარათში ისვრიან ქვებს მომდევნო სამი დღის განმავლობაში შუადღის ლოცვის შემდეგ, სავალდებულოა თანმიმდევრობის დაცვა.

დაიწყებს პირველი ჯამარათით: ეს არის ალ-ხაიფის მეჩეთის შემდეგ მყოფი ჯამარათი, მასში ისვრის შვიდ კენჭს თანმიმდევრობით, ხელს წამოწევს ყველა გასროლილი კენჭის დროს, სუნნაა გაჩერდეს მის უკან ისე, რომ მოიტოვოს ჯამარათი მარცხენა მხარეს, მიტრიალდეს ყიბლასკენ, წამოწევს ორივე ხელს და გულმოდგინედ შეარულებს ვედრებას.

შემდეგ ისვრის მეორე ჯამარათში, როგორც პირველში, აქ სუნნაა რომ ცოტათი წინ წავიდეს და გაჩერდეს ისე, რომ ჯამარათი მოიტოვოს მის მარჯვენა მხარეს, გაჩერდეს ყიბლას მიმართულებით, წამოწევს ხელებს და გააკეთებს ხანგრძლივ ვედრებას.

შემდეგ ისვრის მესამე ჯამარათში და აღარ ჩერდება მასთან.

შემდეგ ისვრის მეორე დღეს ჯამარათებში თაშირიყის დღეების მეორე დღეს შუადღის შემდეგ, ისე როგორც ისროლა პირველ დღეს, პირველ და მეორე ჯამარათებთან აკეთებს იგივეს, როგორც პირველ დღეს; შუამავალზე მიზამდით (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

თაშირიყის პირველ და მეორე დღეს ჯამარათებში სროლა არის სავალდებულო, ჰაჯობის ვალდებულებებიდან, ასევე მინაში ღამის გათევა პირველ და მეორე ღამე არის სავალდებულო, გარდა მწყემსების, წყალმომმარაგლების და მსგავსი კატეგორია ხალხისათვის - მათთვის ღამის თევა არ არის სავალდებულო.

ამის შემდეგ ნახსენები ორდღიანი ჩაქოლვის შემდეგ ვისაც სურს რომ გავიდეს მინადან ნებადართულია მისთვის დატოვოს მინა, მინას დატოვებს მზის ჩასვლამდე, ხოლო ვინც დარჩება მინაში მესამე ღამეს გაათენებს იქ,

შემდეგ ისვრის ჯამარათში მესამე დღეს, ეს უმჯობესია და მადლის მხრივ უფრო მადლიანი ქმედება, როგორც თქვა უზენაესმა ალლაჰმა:

{وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِنَّهُ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِنَّهُ عَلَيْهِ لِإِنِّ اتَّقَى...}

{და ახსენეთ ალლაჰი განსაზღვრულ დღეებში. ვინც ორი დღით იჩქაროს, ცოდვად არ ჩაეთვლება; და ვინც დააგვიანოს, (ასევე მასაც) ცოდვად არ ჩაეთვლება. ეს მათთვის, ვინც ღვთისმოშიშია}. [ალ-ბაყარა: 203]. შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ნება დართო ადამიანებს, რომ ერთი დღით ადრე წასულიყვნენ, თვითონ არ წასულა, არამედ დარჩა მინაში, სანამ მესამე დღესაც არ ისროლა ჯამარათში შუადღის შემდეგ, შემდეგ კი გაეშურა, სანამ ილოცებდა შუადღის ლოცვას.

მცირეწლოვანს რომელსაც არ შეუძლია სროლა, მის მეურვეს შეუძლია ისროლოს მის მაგივრად 'აყბას ჯამარათში და სხვა ჯამარათებში მას შემდეგ, როცა ისვრის თავისთვის, ასევე მცირეწლოვანი ქალიშვილისთვის, ისვრის მისი მეურვე;

როგორც არის ჯაბირის ჰადისში (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი).

«حَجَّجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَمَعَنَا النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ، فَلَبَّيْنَا عَنِ الصِّبْيَانِ وَرَمَيْنَا عَنْهُنَّ»

«ჩვენ ჰაჯობა შევასრულეთ ალლაჰის შუამავალთან (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) ერთად, თან გვახლდნენ ქალები და ბავშვები, ჩვენ გავაკეთეთ თალბია ბავშვებისთვის და ვისროლეთ მათთვის»¹.
გადმოსცა იბნ მააჯამ.

ვისაც არ შეუძლია სროლა ავადმყოფობის, სიბერის ან ორსულობის გამო, ნებადართულია მისთვის ისროლოს სხვამ; როგორც თქვა უზენაესმა ალლაჰმა:

{فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...}

{და გეშინოდეთ ალლაჰისა, რამდენადაც შეძლებთ}. [ათ-თაღაბუნ: 16], ამ კატეგორიის ხალხს არ შეუძლიათ ხალხმრავლობაში გაძლება და ჯამარათში ქვების სროლა, სროლის დრო კი იჭურება და მისი შემდგომ ანაზღაურება დაშვებული არ არის, ამიტომ ნებადართულია

¹ გადმოსცა ათ-თირმიზიმ ნომრით (927).

მათთვის, რომ დაავალონ სხვებს მისი შესრულება სხვა რიტუალებისგან განსხვავებით, მომლოცველს არ შეუძლია დანიშნოს მისი წარმომადგენელი, ვინც შეასრულებს ჰაჯობას მის ნაცვლად, თუნდაც იყოს ნებაყოფილობითი ჰაჯობა; რადგან ვინც შევიდა ჰაჯობის ან უმრას იჰრამში, თუნდაც ნებაყოფილობითი ჰაჯობა და უმრა იყოს ვალდებულია დაასრულოს ისინი; როგორც ბრძანა უზენაესმა ალლაჰმა:

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ...﴾

«და დაასრულეთ ჰაჯობა და უმრა ალლაჰისთვის». [სურა ალ-ბაყარა: 196] და დრო ტავაფისა და საი-ს შესრულებისთვის შეუძლებელია გაფუჭდეს (რადგან არ არსებობს განსაზღვრული მომენტი, რომლის განმავლობაშიც აუცილებლად უნდა შესრულდეს ისინი), განსხვავებით ქვების სროლის დროისგან.

ხოლო არაფატზე გაჩერება, მუზდალიფაში და მინაში ღამის გათევა, ექვგარეშეა, რომ მათი

დრო ამოიწურება, მაგრამ სუსტ ადამიანს შეუძლია გაჩერდეს ამ ადგილებში, თუნდაც სირთულით, ჯამარათში ქვების სროლისგან განსხვავებით, რადგან ქვების სროლაში სხვა ადამიანზე დავალებებასთან დაკავშირებით გადმოცემულია მართალი წინაპრებისაგან, მას ვისაც არ შეუძლია, სხვა რიტუალებისაგან განსხვავებით.

ღვთისმსახურებები არის დაკანონებული, არავის შეუძლია მათში რაიმე დააკანონოს, გარდა არგუმენტზე დაყრდნობით, ნებადართულია წარმომადგენელისათვის ჯერ ისროლოს თავისთვის და შემდეგ მისთვის, ვისი წარმომადგენელიცაა სამივე ჯამარათში, ისინი ყველა ერთ ადგილას იმყოფება, არ არის სავალდებულო, რომ დაასრულოს თავისთვის სამივე ჯამარათები, შემდეგ დაბრუნდეს და ისროლოს სხვისთვის თავიდან. ეს არის სწავლულთა უფრო სწორი შეხედულება; რადგან ამის აუცილებლობაზე არ არსებობს არგუმენტი, ასევე ეს წარმოადგენს

დაბრკოლებას და სირთულეს, ყოვლადუნაკლო
და უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

﴿...وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ...﴾

{და არ დაუდგენია თქვენთვის არანაირი
სირთულე სარწმუნოებაში} [ალ-ჰაჯჯ: 78] და
თქვა მოციქულმა (ალლაჰის ღოცვა და
მშვიდობა მას):

«يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا».

«გაადვილეთ და არ გაართულოთ».¹ რადგან
მსგავსი რამ არ არის გადმოცემული ალლაჰის
შუამავლის (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას)
საჰაბებიდან, როდესაც მათ ისროლეს თავიანთი
ბავშვებისათვის და სუსტებისათვის, ასე რომ
მოქცეულიყვნენ აუცილებლად გადმოსცემდენ,
რადგან ისინი ყოველთვის გადმოსცემდენ იმას,
რასაც აკეთებდნენ. ალლაჰმა უკეთესად იცის.

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ანასის ჰადისი (ალლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) ნომრით: (69).

თავი

თამათუ'ის და ყირანის ჰაჯობის შემსრულებელი ვალდებულია შესწიროს მსხვერპლი.

მომლოცველი თუ ასრულებს თამათუ' ან ყირანის ჰაჯობას, - და ის ნაკრძალ მეჩეთის მახლობლად არ ცხოვრობს - ვალდებულია დაკლას მსხვერპლი, ეს არის: ცხვარი, ან ძროხის ან აქლემის მეშვიდე ნაწილი. აუცილებელია ეს იყოს ჰალალი ქონებიდან და ნებადართული შემოსავალისგან; რადგან უზენაესი ალლაჰი კეთილია და არ მიიღებს, გარდა სიკეთისა.

აუცილებელია, მუსლიმი შორს იყოს ადამიანებზე თხოვნისაგან, ეს იქნება საკლავი თუ სხვა რამე, სულერთია ისინი იქნებიან მაღალი ფენის ხალხი თუ სხვები, თუ ალლაჰი გაუადვილებს მას, მისცემს ქონებას, რომლითაც შესწირავს თავისთვის, და არ დატოვებს ადამიანებზე დამოკიდებულს; რადგან მრავალ ჰადისშია მოცემული შუამავალისგან (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) მათხოვრობის

გაკიცხვა და უარყოფა, და შექება იმისი, ვინც მას მიატოვებს.

თამათუ' ან ყირანის ჰაჯობის შემსრულებელი თუ ვერ შეძლებს რომ დაკლას შესაწირი, მაშინ ის ვალდებულია იმარხოს სამი დღე ჰაჯობის პერიოდში და შვიდი დღე, როდესაც დაბრუნდება სახლში, ის არის არჩევანის წინაშე სამი დღის მარხვის, თუ ისურვებს მსხვერპლშეწირვის დღემდე იმარხებს, თუ ისურვებს მას შემდეგ მომდევნო თაშრიყის დღეებში იმარხებს, უზენაესი ამბობს:

﴿...فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ...﴾

ხოლო ვინც შეასრულა უმრა ჰაჯობასთან ერთად, მან შესწიროს მსხვერპლი რაც მოეპოვება; ხოლო ვინც (შესაწირის სახსრები) ვერ ჰპოვოს, მან სრული ათი დღე იმარხოს: სამი ჰაჯობის დღეებში და შვიდი – როცა დაბრუნდება (შინ). ეს მათთვისაა, ვისი ოჯახიც არ ცხოვრობს მესჯიდი ჰარამთან}. [ალ-ბაყარა: 196] აიათი.

საჰიკ ალ-ბუხარიში გადმოცემულია აიშასგან და იბნ უმარისგან (ალლაჰი იყოს მათგან კმაყოფილი), რომელთაც თქვეს:

«لَمْ يُرَخَّصْ فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ أَنْ يُصْنَعَ إِلَّا لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الْهَدْيَ»

«არ არის ნებადართული მარხვა თაშრიყის დღეებში, გარდა მისთვის, ვისაც არ ჰყავს შესაწირი».¹ ეს არის შუამავლიდან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) გადმოცემული დადგენილება, უმჯობესია სამი დღის მარხვა იმარხოს არაფატის მარხვამდე, რათა არაფატის დღეს არ იყოს მარხული; რადგან შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) როდესაც გაჩერდა არაფატზე არ იყო მარხული, არაფატის დღეს არაფატის მთაზე მარხვა აკრძალა, რადგან ამ დღეს არამარხული ადამიანი უფრო ენერგიულად იქნება და შეძლებს ზიქრის და ვედრების უკეთესად შესრულებას, ნახსენები სამი დღის მარხვა შესაძლებელია, როგორც თანმიმდევრობით ასევე ცალ-ცალკე, ასევე შვიდი დღის მარხვა არ არის სავალდებულო უწყვეტლივ, პირიქით შესაძლებელია, როგორც თანმიმდევრულად ასევე გადანაწილებით; რადგან უზენაეს ალლაჰს არ დაუწყესებია

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ ნომრით [1998].

უწყვეტობის პირობა, და არც შუმავალს (აღლაპის ლოცვა და მშვიდობა მას), შვიდი დღის სახლში დაბრუნების შემდეგ მარხვა უმჯობესია; უზენაესის სიტყვებიდან:

{...وَسَبْعَةَ إِذَا رَجَعْتُمْ...}

{და შვიდი როცა დაბრუნდებით}. [ალ-ბაყარა: 196].

ვისაც არ შეუძლია მსხვერპლის შეწირვა, მისთვის უკეთესია იმარხოს ვიდრე სხვებს სთხოვოს დახმარება, სთხოვოს რომ მისთვის დაკლან შესაწირი, ხოლო ვისაც აჩუქებენ მსხვერპლს ან სხვა რაიმეს, თხოვნის გარეშე, შეუძლია აიღოს, არ არის პრობლემა, თუნდაც სხვისთვის ასრულებდეს ჰაჯობას, ანუ: თუკი იმათ ვის მაგივრადაც ასრულებს ჰაჯობას მათ ამისთვის არ დაუყენებიათ პირობარომ რომ ამას ეყიდა შესაწირი პირუტყვი მათ მიერ მიცემული ხარჯებით, ხოლო როგორც იქცევა ზოგიერთი ხალხი, როდესაც სთხოვენ საკლავს მთავრობას ან სხვებს სხვა ადამიანთა სახელით მიმართავს მათ და ამ დროს ტყუის, ეჭვგარეშეა რომ ასეთი რამე არის აკრძალული; რადგან ეს არის განზრახ

ტყუილის თქმა, ალლაჰმა დაგვიფაროს ჩვენც და ყველა მუსლიმი მსგავსი რამისგან.

თავი

კეთილისკენ მოწოდება სავალდებულოა მომლოცველთათვის და სხვებისთვისაც.

ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საქმე რისი ვალდებულებაც გააჩნიათ ჰაჯებს (მომლოცველებს) და სხვებსაც არის სიკეთისკენ მოწოდება და ბოროტების დაგმოზა, ხუთი სავალდებულო ლოცვის ჯგუფთან ერთად შესრულება, როგორც ბრძანა ალლაჰმა ეს თავის წიგნში, და თავისი შუამავლის ენით (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

ხოლო როგორც იქცევა მრავალი ხალხი მექაში და ასევე სხვებიც ლოცვას ასრულებენ სახლებში და არ მიდიან მეჩეთებში, ეს არის შეცდომა და შარიათის საწინააღმდეგო ქმედება, აუცილებელია ამის დაგმოზა, და ადამიანების მოწოდება, რომ ლოცვა შეასრულონ მეჩეთებში; როგორც არის გადმოცემული მოციქულისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან

უთხრა იბნ უმმი მაქთუმს (აღლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) როდესაც მან ითხოვა ნებართვა,
რომ ლოცვა სახლში შეესრულებინა; რადგან ის
იყო ბრმა და მეჩეთიდან შორს ცხოვრობდა.

«هَلْ تَسْمَعُ النَّدَاءَ بِالصَّلَاةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَأَجِبْ»،

«შენ გესმის ლოცვისკენ მოწოდება (აზანი)? მან
თქვა: დიახ, თქვა: მაშ, უპასუხე».¹ სხვა
გადმოცემაში ნათქვამია:

«لَا أَجِدُ لَكَ رُخْصَةً»،

«ვერ ვპოულობ შენთვის რაიმე გამოსავალს».²
და თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მას):

«أَفَدُّ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَنُقَامَ، ثُمَّ أَمُرَ رَجُلًا فَيُؤَمِّمَ النَّاسَ، ثُمَّ أَنْطَلِقَ إِلَى رِجَالٍ
لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأَحْرِقَ عَلَيْهِمْ بَيُوتَهُمْ بِالنَّارِ»،

«ზოგჯერ მსურს, ბრძანება გავცე ლოცვის
დაწყების შესახებ, შემდეგ ვინმეს დავავალო
იმამის როლი, ხოლო თავად მივიდე იმ
ადამიანებთან, ვინც [გუნდურ] ლოცვაზე
[გასამართლებელი მიზეზის გარეშე] არ
გამოცხადდნენ, და მათი სახლები ცეცხლში

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (2420) და
მუსლიმის მიერ, ნომრით (651).

² გადმოსცა მუსლიმმა აბუ ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი) ნომრით (653).

დავწვა».¹ მოცემულია იბნ მათას სუნანში კარგი გადმოცემათა ჯაჭვით, იბნ აბბასისგან (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი), რომ შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ فَلَمْ يَأْتِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ إِلَّا مِنْ عُذْرٍ»

«ვისაც ესმის მოწოდება და არ მოდის ლოცვაზე, მას არ აქვს ლოცვა, გარდა საპატიო მიზეზისა».² საჰიჰ მუსლიმში გადმოცემულია იბნ მას'უდისაგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ მან თქვა: «ვისაც სურს, რომ ის წარსდგეს ალლაჰის წინაშე მუსლიმად, მაშ, დაიცვას ეს ხუთი ლოცვა იქ, საიდანაც მოუხმობენ მათკენ, უეჭველად, ალლაჰმა დაუდგინა თქვენს შუამავალს ჭეშმარიტი გზა, უეჭველად ისინი (ლოცვები) არის ჭეშმარიტი გზიდან, და თუ თქვენ მათ შეასრულებთ თქვენს სახლებში, როგორც ეს გამცდენი კოლექტიურ ლოცვებს აცდენს, არ ესწრება] ლოცულობს მას თავის სახლში, თქვენ ამით მიატოვებთ თქვენი შუამავლის გზას, და თუ მიატოვებთ თქვენი შუამავლის სუნნას (გზას) აღმოჩნდებით გზააზნევაში. კაცი რომელიც გასუფთავდება,

¹ გადმოსცა აბუ დააუდმა აბდულლაჰ ბინ უმმი მაქთუმისგან, ნომრით (552).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (654).

გულმოდგინებით აიღებს აბდესს, შემდეგ წავა შეგნებულად ამ მეჩეთებიდან რომელიმე მეჩეთში, ალლაჰი მას ყოველ გადადგმულ ნაბიჯზე დაუწერს სიკეთეს, აამაღლებს ალლაჰი ყოველ ნაბიჯზე და წაუშლის მას ყოველ ნაბიჯზე ერთ ცოდვას, ჩვენ ვნახეთ, რომ მას(ლოცვას) მხოლოდ ორპირი აცდენს, რომლის ორპირობაც ცნობილია, იყვნენ ისეთი ადამიანები, რომლებსაც მოიყვანდნენ და დააყენებდნენ ორ მამაკაცს შორის მწკრივში, რათა მათი დახმარებით გაჩერებულიყო ფეხზე»¹.

აუცილებელია მომლოცველებისთვის და სხვებისთვის ალლაჰის აკრძალულებზე მორიდება და მათი ჩადენისგან შორს ყოფნა; როგორიცაა: მრუშობა, მამათმავლობა, ქურდობა, პროცენტის ჭამა, ობოლოს ქონების ჭამა, ყიდვა-გაყიდვაში ტყუილი, ღალატი ნდობისას, მათრობელა სასმელების დალევა, სიგარეტის მოწევა, ტანსაცმლის კოჭებზე დაბლა დაშვება, სიამაყე, შური, თავმომწონეობა,

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა იბნი აბბასისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), ნომრით (551).

ცილისწამება, ჭორობა და მუსლიმებზე დაცინვა. გასართობი ინსტრუმენტების გამოყენება, როგორიცაა: დივიდი დისკები, გიტარა, ფანდური, ვიოლინო, კლარნეტი და მათი მსგავსი ინსტრუმენტები. მუსიკის მოსმენა, გასართობი ინსტრუმენტები მაგალითად რადიო ან მსგავსი, ნარდის ან შახმატის თამაში, ისრებით თამაში - ეს არის ტოტალიზატორი - სულიერი არსებების დახატვა ადამიანების თუ სხვა, და ამაზე კმაყოფილების გამოხატვა, ეს ყოველივე არის ის მოუწონარი ქმედებები, რომელიც აუკრძალა უზენაესმა ალლაჰმა თავის მსახურთ ყოველ დროში და ადგილას, და აუცილებელია, ფრთხილად იყვნენ მომლოცველები და ალლაჰის აკრძალული სახლის მკვიდრნი უფრო მეტად სხვებთან შედარებით; რადგან ამ სანდო ქალაქში ჩადენილი ცოდვები უფრო მძიმეა და მათი სასჯელიც უფრო დიდია.

და თქვა დიდებულმა ალლაჰმა:

﴿...وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ بِظُلْمٍ نُزِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ 25﴾

{და ვინც განიზრახავს იქ ზღვარგადასულობას უსამართლოდ, მას ვაგემებთ მტკივნეულ სასჯელს}. [ალ-ჰაჯჯ: 25], და თუ უზენაესი ალლაჰი შეჰპირდა მას, ვისაც უნდა ზღვარგადასულობა უსამართლოდ წმინდა მიწაზე, და როგორ იქნება მისი სასჯელი ვინც მას ჩაიდენს?! ექვგარეშეა, რომ ის უფრო დიდი და სასტიკი იქნება, აუცილებელია მისგან სიფრთხილე და სხვა ცოდვებისგანაც.

მომლოცველს არ ჩათვლება სრულყოფილი ჰაჯობა და არ ეპატიება ცოდვები, გარდა იმ შემთხვევაში, თუ შორს არ იქნება ამ ცოდვებისგან და ყველა იმ ცოდვისგან, რაც აუკრძალა მათ ალლაჰმა, როგორც არის ეს ჰადისში გადმოცემული შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».

«ვინც ალლაჰისთვის შეასრულა ჰაჯობა, არ ჩაიდინა არანაირი უზნეობა და ცოდვა, დაბრუნდება ისეთივე [სუფთა ცოდვებისგან],

როგორც იყო იმ დღეს, როდესაც თავისმა დედამ შვა».¹

ამ აკრძალვებიდან ყველაზე დიდი აკრძალვა არის: მიცვალებულებისადმი ვედრებით მიმართვა, მათგან დახმარების თხოვნა, მათთვის აღთქმის მიცემა, მსხვერპლის შეწირვა მათზე; და იმის იმედი, რომ ისინი, ვისაც მოუხმობენ ალლაჰთან შუამდგომლობას გაუწევენ, ან მათ ავადმყოფებს მისცემენ შვებას, ან მათ დაკარგულ ნივთებს აპოვნინებენ და სხვა.

ეს არის დიდი შირქი, რომელიც აკრძალა ალლაჰმა, ეს არის უმეცრების დროინდელი წარმართების რელიგია, ჭეშმარიტად, ალლაჰმა წარმოგზავნა შუამავლები და გარდმოავლინა წიგნები ამის დასაგმოზად და ასაკრძალავად.

ყველა პიროვნება ვალდებულია ჰაჯობის შემსრულებლები თუ სხვები, რომ ფრთხილად იყვნენ ამისგან, და მოინანიონ ალლაჰის წინაშე წარსულში ჩადენილი მსგავსი ქმედებები, რათქმაუნდა თუ ჰქონდათ მსგავსი რამ

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ, აბუ ჰურაირასგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1521) და მუსლიმმა ნომრით (1350).

ჩადენილი, და შემდეგ კიდევ შეასრულონ ახლად ჰაჯობა მონანიების შემდეგ: რადგან დიდი შირქი ანადგურებს ყველა ქმედებას, როგორც თქვა უზენაესმა ალლაჰმა:

{...وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (88)}

ჩხოლო თუ ისინი ალლაჰს თანაზიარს დაუდგენენ, ამაო

იქნება ის, რასაც აკეთებდნენ}. [ალ-ნ'ამ: 88].

პატარა შირქის სახეობებია: ალლაჰის გარდა სხვაზე დაფიცება; როგორიცაა: შუამავალზე (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას), ქააბაზე, ამანთზე და სხვა მსგავსი ფიცი.

ასევე მისგანაა: თავის მოწონება და სახელის მოხვეჭა, და სიტყვები: რაც ინება ალლაჰმა და ინებე შენ, რომ არა ალლაჰი და არა შენ, ეს არის ალლაჰისგან და შენგან და სხვა მსგავსი ფრაზები.

ამ აკრძალული შირქებისგან სიფრთხილე აუცილებელია, და მოწოდება მისგან შორს ყოფნისა; როგორც არის გადმოცემული

მოციქულისგან (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ حَلَفَ بِعَيْزِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«ვინც დაიფიცა ალლაჰის გარდა სხვა რამეზე, ჩაიდინა ურწმუნოობა (ქუფრი) ან დაუდგინა ალლაჰს თანაზიარი (შირქი)».¹ გადმოსცა აჰმადმა, აბუ დაუდმა და ათ-თირმიზიმ, სანდო გადმოცემათა ჯაჰვით.

გადმოცემულია უმარ იბნ ალ-ხატტაბისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), რომ შუამავალმა (ალლაჰმა დალოცოს ის და მიესალმოს) თქვა:

«مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْنُتْ».

«ვისაც სურს დაფიცება მან დაიფიცოს ალლაჰი ან გაჩუმდეს».² და ასევე თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«مَنْ حَلَفَ بِالْأَمَانَةِ فَلَيْسَ مِنَّا».

«ვინც ამანათზე ფიცს დებს, ის ჩვენგან არ არის».³ გადმოსცა აბუ დაუდმა.

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა ნომრით (3251).

² გადმოსცა აბუ დაუდმა ნომრით (3253).

³ გადმოსცემს ალ-ბუხარი აბდულლაჰისგან ნომრით (2679), და მუსლიმი ნომრით (1646).

და ასევე თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكَ الْأَصْغَرَ، فَسُئِلَ عَنْهُ فَقَالَ: الرَّيَاءُ».

«ყველაზე მეტად მე თქვენთვის მცირე შირკის მეშინია», მას ჰკითხეს ამის შესახებ, და მან თქვა: «ეს არის საქმეების შესრულება პირმოთნეობის მიზნით».¹ და თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«لَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ».

«არ თქვათ: რაც ინება ღმერთმა და ინება ამა და ამ პიროვნებამ, არამედ თქვით: რაც ინება ღმერთმა და შემდეგ ამა და ამ პიროვნებამ».² გადმოსცემს ან-ნასაი იბნ აბზასისგან (აღლაჰი იყოს მისით და მისი მამით კმაყოფილი), რომ ერთმა კაცმა თქვა: ო, აღლაჰის შუამავალო, რაც ინება აღლაჰმა და ინებე შენც, და მან თქვა:

«أَجَعَلْتَنِي لِلَّهِ نِدَاءً، بَلْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَحْدَهُ».

«შენ მე აღლაჰის თანასწორად დამადგინე?! პირიქით, რაც ინება აღლაჰმა ერთადერთმა».³

ეს ჰადისები მიუთითებს რომ შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) იცავდა

¹ გადმოსცა აჰმადმა ნომრით (5/428).

² გადმოსცა აბუ დააუდმა ნომრით (4980).

³ გადმოსცემს იბნ მახჯა ნომრით (2117).

ერთღმერთიანობას, უფროხილდებოდა მას, და აფროთხილებდა მის უმმას დიდი თუ პატარა შირქისგან, ის ძალიან გულმოდგინედ ცდილობდა მათი რწმენის დაცვას, ალლაჰის სასჯელიდან მათ გადარჩენას და მისი მრისხანების გამომწვევი მიზეზებიდან შორს ყოფნას, ალლაჰმა მას მისცეს საუკეთესო ჯილდო ამისთვის, მან გადასცა და შეაგონა, ალლაჰისთვის შეაგონა მისი მსახურნი, ალლაჰმა დალოცოს ის და მიესალმოს მას, დალოცვილი ყოფილიყოს მარადჟამს განკითხვის დღემდე.

მომლოცველთაგან მცოდნეები ვალდებულნი არიან, ასევე ისინი, ვინც ცხოვრობს ალლაჰის სანდო ქალაქში (მექქაში) და შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ქალაქში (მედინაში) რომ ასწავლონ ადამიანებს ის, რაც უზენაესმა ალლაჰმა დაუდგინა მათ, და გააფროთხილონ ისინი იმისგან, რაც აუკრძალა ალლაჰმა მათ შირქის თუ ცოდვების სახეობებიდან, და მისახვედრად გაუმარტივონ

მათ ეს ყველაფერი არგუმენტებით, და განუმარტონ საკმარის დონეზე; რათა ხალხი გამოიყვანონ სიბნელიდან სინათლეში, და ასე შეასრულონ ის, რაც ალლაჰმა დაავალა მათ შეგონება და განმარტება. უზენაესი ალლაჰი ამბობს:

{وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ...}

{და აი, აღთქმა აიღო ალლაჰმა მათგან, რომელთაც წიგნი ებოძათ: თქვენ განუმარტავთ ამას ხალხს და არ დაფარავთ!}. [ალი იმრან: 187].

ეს გულისხმობს: ამ უმმას სწავლულების გაფრთხილებას, რომ არ გაჰყვანენ იმ უსამართლოთა გზას წიგნბოდებული ხალხის მსგავსად, რომლებიც მალავენ ჭეშმარიტებას; მათ ეს ქვეყანა ამჯობინეს იმ ქვეყანას, უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

{إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ 159 إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُ فَلَوْلَاكَ أَنْتَ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ 160}

{უეჭველად, მათ, ვინც ჩვენ მიერ ჩამოვლენილ ცხად მტკიცებულებებსა და ჭეშმარიტ გზას მალავენ მას შემდეგ, რაც ხალხს

წიგნში განვუმარტეთ იგი, – სწორედ მათ სწყევლის ალლაჰი და სწყევლიან მაწყევარნი

{იმათ გარდა, ვინც მოინანიეს (შეცდომები), გამოასწორეს და გამოააშკარავეს (რასაც მალავდნენ). აი, იმათ მივუტევებ, რადგანაც მე ვარ მიმტევებელი და მწყალობელი} [ალ-ბაყარა: 159-160]. ჭეშმარიტად, ყურანის აიათები და შუამავლის ჰადისები მიუთითებს ალლაჰისკენ მოწოდების და ხალხის იმის შეხსენებით თუ რისთვის არიან ისინი გაჩენილნი, არის ალლაჰთან დასაახლოებელი ყველაზე კარგი გზა და ყველაზე მნიშვნელოვანი ვალდებულება, ეს არის შუამავალთა და მათზე მიმყოლი ხალხის გზა განკითხვის დღემდე, როგორც ამბობს უზენაესი:

{وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ 33}

{ვინ არის მასზე უკეთესი სიტყვით, ვინც მოუხმო ალლაჰისკენ, აკეთა კეთილი საქმე და თქვა ჭეშმარიტად, მე ვარ მუსლიმთაგანი}. (ფუსსილათ: 33), ასევე, თქვა დიდებულმა და ძლევამოსილმა:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ 108﴾

{თქვი! ეს არის ჩემი გზა ვუხმობ ალლაჰისკენ ცოდნით, მე და ის ვინც მე მომყვება, დიდებულია ალლაჰი, და მე არ ვარ წარმართთაგანი}. [იუსუფ: 108]

და თქვა მოციქულმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ»

«ვინც მოუწოდა სიკეთისკენ, მას ექნება მსგავსი მადლი, როგორც მის გამკეთებელს».¹

«لَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَّكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ»

«თუ ალლაჰი შენი მეშვეობით ერთ კაცსაც დაადგენს სწორ გზაზე, ეს უკეთესია შენთვის, ვიდრე წითელი აქლემების ჯოგი».² მსგავსი მნიშვნელობის აიათები და ჰადისები უამრავია.

და მართლაც, სწავლულები და მორწმუნეები ორმაგად უნდა გაისარჯონ და შეეცადონ მოუწოდონ დიდებული ალლაჰისკენ, აჩვენონ ხალხს გადარჩენის მიზეზები, და

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1893).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (3009) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (2406).

გააფრთხილონ ისინი დალუპვის მიზეზებისგან, განსაკუთრებით ამ პერიოდში, როდესაც გავრცელებულია ვნებები, გამრავლდა დამლუპავი პრინციპები და მცდარი ლოზუნგები, შემცირდა ჭეშმარიტებისკენ მომწოდებლები და გამრავლდა ურწმუნოებისაკენ და გარყვნილებისაკენ მომწოდებლები, ალლაჰია დამხმარე, არ არსებობს ძალა და ძლევამოსილება, გარდა ალლაჰის უზენაესისა, დიდებულისა.

თავი

სასურველია უფრო მეტი მორჩილების გამოჩენა

სასურველია, რომ მომლოცველი ყოველთვის დაკავებული იყოს ალლაჰის ხსენებით, მასზე მორჩილებით და კეთილი საქმეებით, სანამ ისინი მექქაში რჩებიან, ხშირად უნდა ლოცულობდეს და აკეთებდეს ტავაფს ქააბას ირგვლივ; რადგან ნაკრძალ ქალაქში და მეჩეთში მადლი მრავლდება, ასევე იქ ჩადენილი ცოდვაც უფრო დიდია, ასევე სასურველია, ხშირად

დალოცონ და მიესალმონ შუამავალს (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

თუ მომლოცველები გადაწყვეტენ მექას დატოვებას, სავალდებულოა, შეასრულონ ქაბას ირგვლივ გამოსამშვიდობებელი ტავაფი; რადგან მათი ბოლო ქმედება მექაში ქაბასთან უნდა უკავშირდებოდეს, გარდა მენსტრუაციის ან მშობიარობის შემდგომი სისხლდენის მქონე ქალებისთვის, ისინი არ ასრულებენ ტავაფს, როგორც არის გადმოცემული იბნ აბბასის ჰადისში (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი):

«أَمَرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمُ بِالنَّبِيِّ، إِلَّا أَنَّهُ خُفِّفَ عَنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ»

«ადამიანებს უბრძანეს, რომ აღლაჰის სახლში მათი ბოლო საქმე გამოსამშვიდობებელი ტავაფი ყოფილიყო — გარდა მენსტრუაციის პერიოდში მყოფი ქალისა, რომლისთვისაც აღლაჰმა შეამსუბუქა (გამონაკლისი დაუშვა)».¹

როდესაც მორჩება აღლაჰის სახლის გამომშვიდობებას და გადაწყვეტს მეჩეთიდან გამოსვლას, ის გამოვა ჩვეულებრივი სვლით

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1755) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1328).

სახით წინ, არ არის მიღებული უკუსვლით გამოსვლა; რადგან მსგავსი რამ არ არის გადმოცემული ალლაჰის შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და არც საჰაბებისგან, პირიქით, ეს არის შემდეგ შემოტანილი სიახლე (ბიდათი), შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

«ვინც შეასრულებს ქმედებას, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება, იქნება უარყოფილი».¹ და თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

إِنَّا كُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُور، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِذَعَةٍ، وَكُلَّ بِذَعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«უფროსილით სიახლეებს, რადგან ყველა სიახლე ბიდათია, და ყველა ბიდათი (სიახლე) გზასაცდენილობაა».²

ალლაჰს ვთხოვთ სიმტკიცეს თავის რელიგიაში, და დაგვიფაროს ისეთი ქმედებებისგან, რაც მას ეწინააღმდეგება. ჭეშმარიტად, ის გულუხვია და სულგრძელი.

¹ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

² გადმოსცა მუსლიმმა ჯაბირ ბინ აბდულლაჰისგან (ალლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (867).

თავი

მონახულების წესები და მისი ეთიკეტი

შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მეჩეთის მონახულება არის სუნნა ჰაჯობამდე და ჰაჯობის შემდეგ; როგორც მოვიდა ალ-ბუხარის და მუსლიმის გადმოცემებში, აბუ ჰურაირა (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ მოციქულმა მუჰამმადმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ».

«ლოცვა ჩემს ამ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ათასი ლოცვა სხვა მეჩეთებში, გარდა აკრძალული მეჩეთისა [მექქაში]».¹

გადმოცემულია იბნ უმარისგან (აღლაჰი იყოს მისით და მისი მამით კმაყოფილი), რომ მოციქულმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ».

«ლოცვა ჩემს ამ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ათასი ლოცვა სხვა მეჩეთებში, გარდა

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1190) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1394).

აკრძალული მეჩეთისა [მექქაში]».¹ გადმოსცემს მუსლიმი, გადმოცემულია აბდულლაჰ იბნ ზუბაირისგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) რომელმაც თქვა: შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ صَلَاةٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا»

«ლოცვა ჩემს ამ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ათასი ლოცვა სხვა მეჩეთებში, გარდა აკრძალული მეჩეთისა [მექქაში], ლოცვა აკრძალულ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ასი ლოცვა ჩემს ამ მეჩეთში [მედინაში]»[148].² გადმოსცემს აჰმადი, იბნ ჰუზაიმა და იბნ ჰიბზან.

ჯააბირი (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს, რომ ალლაჰის მოციქულმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ صَلَاةٍ فِيْمَا سِوَاهُ»

«ლოცვა ჩემს ამ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ათასი ლოცვა სხვა მეჩეთებში, გარდა აკრძალული მეჩეთისა [მექქაში], ლოცვა აკრძალულ მეჩეთში უკეთესია, ვიდრე ასი ათასი

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (1395).

² გადმოსცა აჰმადმა ნომრით (4/5).

ლოცვა სხვა მეჩეთში».¹ გადმოსცემს აჰმადი და იბნი მააჯა. ამ შინაარსის ჰადისები ძალიან ბევრია.

როდესაც მომლოცველი მეჩეთში მივა სასურველია, რომ მარჯვენა ფეხით შევიდეს; შესვლისას ამბობს: "ბისმილლაჰ, ვა სსალათუ ვა სსალამუ 'ალა რასულილლაჰ, ა'უზუბულლაჰი ალ-ა'ზიმ ვა ბი ვაჯჰიჰი ალ-ქარიმ ვა სულტანიჰი ალ-ყადიმ მინ ა'შატიანი ა'რაჯიიმ, ალლაჰუმა იფთაჰ ლიი აბვააბა რაჰმათიქ" (ალლაჰის სახელით, ლოცვა და მშვიდობა ალლაჰის შუამავალს, მივეკედლები უზენაეს ალლაჰს მისი ძვირფასი სახით და მარადიული ძალაუფლებით განდევნილი ემმაკისაგან, ღმერთო ჩემო, გამიხსენი შენი წყალობის კარები).

როგორც ამ ვედრებას წარმოთქვამს ყველა მეჩეთში შესვლისას, ალ-მასჯიდი ალ-ჰარამში შესასვლელად განსაკუთრებული ვედრება არ არსებობს, რომელიც არის გადმოსცემული

¹ გადმოსცემს იბნ მააჯა ნომრით (1406).

შუამავლისგან (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას), შემდეგ ილოცებს ორ მუხლს და შეევედრება აღლაჰს იმას, რაც სურს ამქვეყნიური თუ საიქიო სიკეთეებისგან, ღოცვას ძვირფას რავდაში, თუ მოახერხებს უკეთესია; შუამავლის სიტყვებიდან (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ».

«ჩემს სახლსა და ჩემს მინბარს შორის არის ბაღი, სამოთხის ბაღებიდან».¹ ღოცვის შემდეგ მოინახულებს შუამავლის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) და მისი ორი მეგობარის საფლავს; აბუ ბაქრის და უმარის (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი), შუამავლის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის გასწვრივ გაჩერდება ადაბით და ხმადაბლა, შემდეგ მიესალმება მას შემდეგნაირად: "მშვიდობა შენ, ო, აღლაჰის შუამავალო, მისი წყალობა და ბარაქა შენზე იყოს"; როგორც არის გადმოცემული აბუ დაუდის სუნანში, აბუ ჰურაირა (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი)

¹ გადმოსცემს ალ-ბუხარი აბდულლაჰ ბინ ზაიდ ალ-მააზინისგან ნომრით (1195), და მუსლიმი ნომრით (1390).

გადმოსცემს, რომ მოციქულმა მუჰამმადმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أُرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ».

«ვინც არ უნდა მომესალმოს (ჩემი გარდაცვალების შემდეგ), ალლაჰი აუცილებლად დააბრუნებს ჩემს სულს, რათა მე მისალმებაზე პასუხი გავცე მას».¹ მომლოცველი მისალმების დროს თუ იტყვის: "მშვიდობა შენ, ო, ალლაჰის მოციქულო, მშვიდობა შენ, ო, საუკეთესო ალლაჰის ქმნილებათაგან, მშვიდობა შენ, ო, შუამავალთა ბატონო და ღვთისმომშიშთა წინამძღოლო, ვამოწმებ, რომ შენ ჭეშმარიტად შეაგონე გზავნილი, გადაეცი ამანათი, დაარიგე უმმა და იბრძოლე ალლაჰის გზაზე ჭეშმარიტი ჯიჰადით", რადგან ეს ყველაფერი არის შუამავლის თვისებებიდან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), შემდეგ დალოცავს მას - ლოცვა და მშვიდობა იყოს მასზე - და შეევედრება მისთვის; როგორც არის დადგენილი შარიათში მასზე დალოცვის და მისალმების გაერთიანება; ალლაჰის სიტყვებზე დაყრდნობით:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾
{56

¹ გადმოსცა აბუ დააუდმა ნომრით (2041).

{ქეშმარიტად, ალლაჰი და მისი ანგელოზები ლოცავენ შუამავალს, ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ, დალოცეთ და მიესალმეთ მას, გულწრფელი მისალმებით}. [ალ-აჰზაბ: 56]. შემდეგ მიესალმება აბუ ბაქრს და უმარს (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) შეევედრება მათთვის და ითხოვს ალლაჰის კმაყოფილებას მათთვის.

იბნ უმარი (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) როცა მიესალმებოდა ალლაჰის შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) და მის ორ მეგობარს, ძირითადად შემდეგ სიტყვებზე მეტს არ ამბობდა: «მშვიდობა შენ, ო, ალლაჰის შუამავალო, მშვიდობა შენ, ო, აბუ ბაქრ, და მშვიდობა შენ, ო, მამაჩემო», შემდეგ მიდიოდა.

ეს მონახულება დადგენილია მხოლოდ კაცებისთვის, რაც შეეხება ქალებისთვის არ არის დაშვებული საფლავების მონახულება, როგორც არის გადმოცემული მოციქულისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«لَعَنَ رُؤَاةَاتِ الْقُبُورِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ وَالسَّرُجَ».

«დასწყევლა საფლავის ხშირად
მომნახულებელი ქალები, მათზე
სამლოცველოების დამდგენნი და კელაპტრების
დამნთობნი».¹

რაც შეეხება ჩამოსვლას მედინაში იმის მიზნით, რომ ილოცონ მოციქულის მეჩეთში (აღლაჰმა დალოცოს და მიესაღმოს მას), მიმართონ მასში აღლაჰს ლოცვით და აღასრულონ სხვა ისეთი ღვთისმსახურებები, რომლებიც სრულდება სხვა მეჩეთებშიც — ეს ნებადართულია ყველასთვის (როგორც მამაკაცებისთვის, ისე ქალებისთვის), რაზეც მიანიშნებს ზემოთ მოყვანილი ჰადისები.

მომლოცველისთვის ხუთი დროის ლოცვის შუამავლის მეჩეთში (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) შესრულება სუნნაა, იქ ხშირად უნდა გააკეთოს ვედრება, ახსენოს ღმერთი და ილოცოს ნებაყოფილობითი ლოცვები; იმ დიდებული მადლის მოპოვების სურვილით,

¹ გადმოსცა აბუ დააუდმა ნომრით (3236).

რაც ამ მეჩეთში შესრულებულ ღვთისმსახურებას უკავშირდება.

მვირფას ბაღში ხშირად ნებაყოფლობითი ლოცვის შესრულება სასურველია; როგორც იყო მოცემული მისი მადლიანობა ჰადისში, ეს არის შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვები:

«مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ».

«ჩემს სახლსა და ჩემს მინბარს შორის არის ბაღი, სამოთხის ბაღებიდან».¹

რაც შეეხება სავალდებულო ლოცვას, აუცილებელია მომლოცველიც და სხვაც შეძლებისდაგვარად წინა მწკრივებისკენ გადაიწიონ, და გაჩერდენ პირველ მწკრივში შეძლებისდაგვარად, რადგან წინა რიგებში მეტი მადლია; როგორც მოვიდა სანდო ჰადისები შუამავლისგან პირველ მწკრივში ლოცვის წახალისებასთან დაკავშირებით, მაგალითად, შუამავლის სიტყვები (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

¹ ამ ჰადისის წყარო მადლა იყო მითითებული.

«أَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَا اسْتَهْمُوا»

«თუ ხალხს ეცოდინებოდა, რამდენი ჯილდო არის აზანში და პირველ რიგში დგომაში, და არ იპოვიდნენ სხვა საშუალებას, გარდა იმისა, რომ წილი ეყარათ, ისინი აუცილებლად წილს იყრიდნენ».¹ შეთანხმებული ჰადისია. ასევე შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) სიტყვები როდესაც მიმართა თავის საჰაბებს:

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِئِي وَلَيَأْتَمَّ بِكُمْ مِنْ بَعْدَكُمْ، وَلَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى يُؤَخَّرَهُ اللَّهُ»

«წინ წამოდით, შეავსეთ ჩემს შემდგომი და შეავსონ თქვენს შემდგომი შემდგომემა, ადამიანი თუ აგრძელებს ლოცვაზე უკან დახევას, აღლაჰი მას დახევს უკან».² გადმოსცა მუსლიმმა.

გადმოსცა აბუ დაუდმა აიშასგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), კარგი გადმოცემათა ჯაჰვით, რომ შუამავალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«لَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَتَأَخَّرُ عَنِ الصَّفِّ الْمُقَدَّمِ حَتَّى يُؤَخَّرَهُ اللَّهُ فِي النَّارِ».

¹ გადმოსცა მუსლიმმა აბუ სა'იდ ალ-ხუდრისგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (438).

² გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (615) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (437).

«სანამ კაცი აგრძელებს წინა მწკრივიდან უკან დახევას, ალლაჰი მას დახევს უკან ცეცხლისკენ».¹ და სარწმუნოდ გადმოცემულია შუამავლისაგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან უთხრა თავის საჰაბებს:

«أَلَا تَصْفُونَ كَمَا تَصِفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ تَصِفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟ قَالَ: يَتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى، وَيَبْرَأُصُونَ فِي الصَّفِّ»

«ნუთუ არ გაჩერდებით მწკრივებში ისე, როგორც ჩერდებიან ანგელოზები თავისი ღმერთის წინაშე?! თქვეს: ო, ალლაჰის შუამავალო, როგორ ჩერდებიან მწკრივებად ანგელოზები თავისი ღმერთის წინაშე?! თქვა: ავსებენ პირველ მწკრივებს, და სიმეტრიულად დგანან მწკრივში».² ჰადისს გადმოსცემს მუსლიმი.

ამ მნიშვნელობით ძალიან ბევრი ჰადისი არსებობს, ისინი მოიცავს შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მეჩეთს და ასევე სხვებს მის მონახულებამდე და მას შემდეგ, შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ჯაბირ ბინ სამურასგან (ალლაჰის იყოს მისით კმაყოფილი), ნომრით (430).

² გადმოსცა აბუ დაუდმა ნომრით (679) სიტყვებით: "სანამ კაცი აგრძელებს წინა მწკრივიდან უკან დახევას, ალლაჰი მას დახევს უკან ცეცხლისკენ"

მას) გადმოცემულია, რომ ის თავის საჰაბებს ურჩევდა მწკრივებში იმამის მარჯვენა მხარეს გაჩერებას, ცნობილია, რომ თავის მეჩეთში მწკრივის მარჯვენა მხარე რავდას (ბაღის) მიღმაა, აქედან ცნობილი ხდება, რომ პირველ მწკრივში და მარჯვენა მხარეს გაჩერება უფრო უკეთესია, ვიდრე ძვირფას ბაღზე მოფრთხილება, მათი დაცვის (პირველი მწკრივის და მარჯვენა მხარის) მცდელობა უმჯობესია ბაღში (რავდაში) შესრულებულ ლოცვაზე, ეს არის აშკარა და ნათელი მისთვის, ვინც დაფიქრდება ამ თავში მოცემულ ჰადისებზე. ალლაჰია წარმატების მომცემი.

არ არის ნებადართული არავისთვის ხელით შეეხოს მის ოთახს(ჰუჯრას,სადაც ის განისვენებს) ან აკოცოს, ან მის გარშემო ტავაფი შეასრულოს; რადგან მსგავსი რამ არ არის გადმოცემული მართალი წინაპრებიდან, პირიქით, ეს არის გასაკიცხი ბიდათი (სიახლე).

და არ არის არავისთვის ნებადართული სთხოვოს შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და

მშვიდობა მას) სურვილების დაკმაყოფილება, სირთულეების მოხსნა, ავადმყოფის განკურნება და მსგავსი; რადგან ამ ყველაფრის თხოვნა არ შეიძლება არავისგან, გარდა ერთადერთი ღმერთისა. ასეთი რამეების გარდაცვლილებისგან თხოვნა არის ალლაჰზე მოზიარეს დადგენა და მის გარდა სხვის თაყვანისცემა, ხოლო ისლამის რელიგია დაფუძნებულია ორ ფუძეზე:

პირველი: არავისზე მოხდეს თაყვანისცემა, გარდა ერთადერთი ალლაჰისა.

მეორე: არ მოხდეს თაყვანისცემა, გარდა იმ ფორმით, რაც დაადგინა ალლაჰის შუამავალმა

ﷻ.

ეს არის დამოწმების მნიშვნელობა: რომ არ არსებობს ღვთაება, გარდა ალლაჰისა და რომ მუჰამმადი ალლაჰის შუამავალია.

და ასევე არ შეიძლება არავისთვის, რომ სთხოვოს შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) შუამდგომლობა: რადგან ეს არის

აღლაჰის საკუთრება, და მისი თხოვნა მხოლოდ
აღლაჰიდან ხდება, როგორც თქვა უზენაესმა:

(قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا...)

{თქვი: აღლაჰს ეკუთვნის ყველა
შუამდგომლობა}. [აზ-ზუმარ: 44]. და ამბობ:
«ღმერთო ჩემო, მიშუამდგომლე შენი
შუამავლით, ღმერთო ჩემო, მიშუამდგომლე
შენი ანგელოზებით და შემი მორწმუნე
მსახურებით, ღმერთო ჩემო, მიშუამდგომლე
ჩემი ბავშვებით». და მსგავსით, ხოლო
მკვდრებისგან არ შეიძლება არც
შუამდგომლობის თხოვნა და არც სხვა რამ.
სულერთია, ისინი შუამავლები არიან თუ
სხვები; ეს არ არის დადგენილი შარიათში,
რადგან გარდაცვლილის ქმედებები შეწყდა,
გარდა იმისა, რაც კანონმდებელმა (ღმერთმა და
შუამავალმა) დაუშვეს.

გადმოცემულია მუსლიმის საჰიჰში აბუ
ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით
კმაყოფილი), რომ მან თქვა: აღლაჰის

შუამავალმა (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას)
თქვა:

«إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ».

«როცა ადამიანი გარდაიცვლება, მისი საქმეები შეწყდება, გარდა სამისა: უწყვეტი მოწყალება, ცოდნა, რომელსაც სარგებელი მოაქვს მისი გარდაცვალების შემდეგ, და ღვთისმოსავი შვილი, რომელიც მისთვის ევედრება (აღლაჰს)».¹

შუამავლისგან (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) შუამდგომლობის თხოვნა ნებადართულია მის სიცოცხლეში და განკითხვის დღეს, იმის გამო რომ იმის შესაძლებლობა მას ექნება, იმას შეუძლია აღლაჰთან მისვლა და მთხოვნელისათვის თხოვნა, ხოლო როგორც ცნობილია, ამ ქვეყნად ეს მხოლოდ მისთვის განსაკუთრებული არ არის, არამედ ეს არის ზოგადი მისთვისაც და სხვისთვისაც, მუსლიმს შეუძლია, რომ უთხრას თავის მუსლიმ ძმას: შუამდგომლობა გამიწიე

¹ გადმოსცა მუსლიმმა აბუ ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1631).

ღმერთთან ამაში და ამაში, ანუ: შეევედრე ღმერთს ჩემთვის, ვისაც სთხოვენ მსგავს რამეს მისთვის ნებადართულია რომ სთხოვოს ალლაჰს და შუამდგომლობა გაუწიოს თავის მუსლიმ ძმას იმ საქმეში და თხოვნაში, რომელიც ალლაჰმა ნებადართულადჰყო.

ხოლო განკითხვის დღეს არავის შეუძლია, რომ იშუამდგომლოს ალლაჰის წინაშე, გარდა დიდებული ალლაჰის ნებართვის შემდეგ, როგორც თქვა დიდებულმა ალლაჰმა:

{...مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ...}

{ვინ არის ვინც იშუამდგომლებს მის წინაშე მისი ნების გარეშე}. [ალ-ბაყარა: 255].

ხოლო გარდაცვლილის მდგომარეობა განსაკუთრებულია, მისი ცოცხალ ადამიანთან გათანაბრება არ შეიძლება, და არც მისი ხელმეორედ გაცოცხლების და აღდგომის შემდეგ, რადგან მისი საქმეები და მონაპოვარი წყდება, და ის დამოკიდებულია თავის ქმედებებზე, გარდა იმ გამოჩენისებისა, რომელიც დაუშვა კანონმდებელმა(ალლაჰმა),

ასე რომ შუამდგომლობის თხოვნა არ მიეკუთვნება იმ საქმეებს, რომელიც დაუშვა კანონმდებელმა, და მისი მათთან გაერთიანება მიუღებელია, ეჭვისგარეშეა ის, რომ შუამავალი (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მისი გარდაცვალების შემდეგ აგრძელებს სიცოცხლეს ბარზახის სამყაროში უფრო სრულყოფილად, ვიდრე შაჰიდების (მოწამეთა) სიცოცხლეა, მაგრამ მისი გარდაცვალების შემდეგი სიცოცხლე არ ჰგავს მის გარდაცვალებამდე სიცოცხლეს და არც მის სიცოცხლეს განკითხვის დღეს, არამედ ის ცოცხლობს იმ ცხოვრებით, რომლის სინამდვილე და ფორმა არავინ უწყის, გარდა დიდებული ღმერთისა. ამის გამო ძვირფას ჰადისში მოვიდა მისი სიტყვები (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას):

«مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أُرَدَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ»

«ვინც არ უნდა მომესალმოს (ჩემი გარდაცვალების შემდეგ), ალლაჰი

აუცილებლად დააბრუნებს ჩემს სულს, რათა მე მისალმებაზე პასუხი გავცე მას»..¹

ეს მიუთითებს იმაზე, რომ ის არის გარდაცვლილი, და მისი სული გაშორდა მის სხეულს, მაგრამ მას უბრუნდება სალამის მიცემისას, წმინდა ყურანის და სუნნას ტექსტები მიუთითებს შუამავლის გარდაცვალებაზე (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), ეს არის სწავლულთა შორის ერთხმად შეთანხმებული საკითხი, მაგრამ ეს მის ბარზახის (საფლავის სამყარო, საფლავის ცხოვრება) ცხოვრებას არ გამორიცხავს, როგორც მოწამეთათვის ბარზახის ცხოვრება არ არის გამორიცხული უზენაესის შემდეგ სიტყვებში:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْفُؤْنَ ۖ﴾ (169)

{ისინი, ვინც აღლაჰის გზაზე დაიღუპნენ, არ იფიქრო, მკვდრები არიანო, – არანაირად. პირიქით, ცოცხლები არიან და თავიანთი ღმერთის წინაშე საზრდოობენ}. [ალი იმრან: 169].

¹ გადმოსცა აბუ დააუდმა ნომრით (2041).

ჩვენ ძალიან მარტივად ვისაუბრეთ ამ საკითხზე, რადგან არსებობს ამის საჭიროება, იმის გამო, რომ ძალიან ბევრ ადამიანს ერევა ეს საკითხი და მოუწოდებს შირქისაკენ და მიცვალებულთა ვედრებისაკენ უზენაესი ალლაჰის მაგივრად. ვთხოვთ, ალლაჰს ჩვენთვის და ყველა მუსლიმისთვის მშვიდობას ყველა იმ მდგომარეობიდან, რაც ეწინააღმდეგება მის კანონს, ალლაჰმა უკეთესად იცის.

რაც შეეხება იმას, რასაც ზოგიერთი მლოცველი აკეთებს — რაც მოიცავს ხმამაღლა ლაპარაკს მოციქულის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საფლავთან და დიდხანს დგომას იქ — ეს ეწინააღმდეგება შარიათის დადგენილ ნორმებს. უზენაესმა ალლაჰმა აუკრძალა თავის მიმდევრებს ხმების ამაღლება მათი შუამავლის (ლოცვა და მშვიდობა მას) ხმაზე მაღლა, და მასზე მიმართვა ისე, როგორც მიმართავენ ერთიმეორეს, და მოუწოდა მათ მასთან ხმის დადაბლებაზე და თქვა:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ
كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ
أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
عَظِيمٌ ۝﴾

{ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ არ
აუწიოთ ხმას შუამავლის ხმაზე მაღლა და არ
მიმართოთ მას ისე, როგორც ერთმანეთს
მიმართავთ, რათა ფუჰად არ იქცეს თქვენი
საქმეები და ვერც გრძნობდეთ თქვენ} (2)

ჰემმარიტად, რომელნიც იმდაბლებენ ხმას
აღლაჰის შუამავალთან, ეგენი არიან, რომელთა
გულებიც გამოსცადა აღლაჰმა
ღვთისმოშიშობისთვის, მათთვისაა მიტევება და
უდიდესი ჯილდო}. [აღ-ჰუჯურაათ: 2-3].

ამასთან, შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და
მშვიდობა მას) საფლავთან დიდი ხნით დგომა
და მასზე ბევრჯერ მისაღმება გამოიწვევს
ადგილზე ხალხმრავლობას,
გადატვირთულობას და ხმაურს შუამავლის
საფლავთან (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას),
ეს კი ეწინააღმდეგება კანონს, რომელიც
დაადგინა აღლაჰმა მუსლიმთათვის ცხადი

აიათებით, შუამავალი (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) არის პატივდებული ცოცხალიც და გარდაცვლილიც, და არ არის მიზანშეწონილი მორწმუნისთვის მოიქცეს მის საფლავთან ისე, რაც ეწინააღმდეგება შარიათულ ნორმებს.

ზოგიერთი მღოცველის ქმედება — ვედრების აღვლენა მოციქულის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) საფლავთან, როცა მისკენ პირით დგანან და ვედრების დროს ხელებს სწევენ — ეწინააღმდეგება აღლაჰის მოციქულის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) საჰაბების და მათ გზას, ვინც სიკეთეში გაჰყვა მათ. მეტიც, ეს მიეკუთვნება რელიგიაში შემოტანილ სიახლეებს (ბიდ'ა). მოციქულმა თქვა (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهْدِيِّينَ مِنْ بَعْدِي، تَمَسَّكُوا بِهَا وَاعْصُوا عَنْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».

«გაუფრთხილდით ჩემს სუნნას და ჩემს შემდგომ მყოფი მართმორწმუნე სწორი გზის მაჩვენებელი ხალიფების სუნნას, ჩაეჭიდეთ მას

და ჩაეჭიდეთ კბილებით, უფრთხილდით სიახლეებს, რადგან ყველა სიახლე ბიდათია, და ყველა ბიდათი (სიახლე) გზასაცდენილობაა».¹

და თქვა შუამავალმა (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ»

«ვინც შეიტანს ჩვენს ამ საქმეში რაიმე სიახლეს, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება - ის იქნება უარყოფილი».²

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

«ვინც შეასრულებს ქმედებას, რაზეც არ იყო ჩვენი ბრძანება იქნება უარყოფილი».³

ალი ბინ ალ-ჰუსაინი ზაინ ალ-'ააბიდინმა (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) დაინახა ერთი კაცი, რომელიც შუამავლის (აღლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) საფლავთან ევედრებოდა, მას ეს აუკრძალა და უთხრა: არ გინდა მოგიყვე ჰადისზე რომელიც გავიგონე მამაჩემისგან, რომელმაც გაიგონა ბაბუაჩემისგან, და იმან გაიგონა აღლაჰის

¹ გადმოსცა აბუ დაუდმა ალ-ირზაად ბინ სარიჰს ჰადისი, ნომრით (4607).

² ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

³ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِیْ عِیْدًا، وَلَا بُیُوتَکُمْ قُبُورًا، وَصَلُّوا عَلَیَّ، فَإِنَّ سَلَامَکُمْ یَبْلُغُنِیْ أَمِنًا کُنْتُ».

«არ აქციოთ ჩემი საფლავი სადღესასწაულო ადგილად და არც თქვენი სახლები საფლავებად, დამლოცეთ, რადგან თქვენი დალოცვა ჩემამდე აღწევს, სადაც არ უნდა იმყოფებოდეთ».¹

ზოგიერთი მომნახველი კი როდესაც შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) ესალმება, შემდეგნაირად იქცევა: მარჯვენა ხელს მარცხენაზე დაიდებს, შემდეგ ხელებს მკერდზე ან ცოტა დაბლა დაილაგებს, როგორც მლოცველის პოზიციაში, ამ ფორმით შუამავალზე (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) მისალმება დაუშვებელია; ასევე დაუშვებელია მეფეებთან და სხვა დიდგვაროვნებთან მსგავსი მისალმება; რადგან ეს არის ქედის მოხრის და ღვთისმსახურების ფორმა, რომელიც მხოლოდ უზენაესი ალლაჰის

¹ ზაიდ ალ-'აბიდიინის ჰადისის ვერსიას, შეიხი მიაკუთვნებს ალ-ჰაფიზ ალ-მაყდისის, მან გადმოსცა ეს ჰადისი მოთხრობილი ამბის გარეშე, აჰმადმაც თავის მუსნადში (2/367).

წინაშე სრულდება, როგორც მოგვითხრო იბნ ჰაჯარმა (აღლაჰმა შეიწყალოს ის) თავის წიგნში "ფათხ ალ-ბარი", სწავლულების სიტყვებით. ეს საკითხი გასაგები და ნათელია მისთვის, ვინც დაფიქრდება ამ მდგომარეობაზე და მისი მიზანი იქნება მართალი წინაპრების გზაზე გაყოლა.

ხოლო ვისაც მოერევა ფანატიზმი, საკუთარი ვნებები, ბრმა მიბადვა და უარყოფითი ზრახვები მართალი წინაპრების გზისკენ მომწოდებელთა მიმართ, მისი საქმე ღმერთს მივანდოთ. აღლაჰს ვთხოვთ, ჩვენთვის და მისთვისაც ჭეშმარიტი გზა და წარმატება, რათა გაარჩიოს მართალი ცდომილებისგან და დაადგეს სწორ გზას, ჭეშმარიტად, აღლაჰი დიდებულია და საუკეთესო პასუხისმცემი.

ასევე, როგორც იქცევა ზოგიერთი მომლოცველი, ჩერდებიან შუამავლის საფლავის მიმართულებით შორი მანძილიდან, მასზე მისაღმებისას ან მისთვის ვედრების დროს ამოდრავებენ ტუჩებს, ეს ყველაფერი არის

რელიგიაში შემოტანილი სიახლეებიდან, და მუსლიმს არ შეუძლია რელიგიაში შემოიტანოს ის, რისი ნებაც არ მიუცემია ალლაჰს, ამ ქმედებით ის უფრო ახლოს იქნება სიძულვილთან, ვიდრე სიყვარულთან და სიმართლესთან, იმამ მაალიქმა (ალლაჰმა შეიწყალოს ის) გაკიცხა ეს და მსგავსი ქმედებები. და თქვა: «ამ უმმას მომავალი არ იქნება გამოსწორებული გარდა იმით, რამაც მის წინ მყოფნი გამოასწორა».¹

ცონობილია, რომ ამ უმმას წარსული (პირველი თაობა) გამოასწორა შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), მისი მართლმორწმუნე ხალიფების, საჰაბების და მათზე სიკეთის მიმყოლთა მეთოდზე ყოფნამ, და ვერ გამოასწორებს ამ უმმას მომავალს ვერაფერი, გარდა ამ გზაზე ჩაჭიდება და მასზე ყოფნა.

ალლაჰმა მუსლიმები დაადგინოს იმ გზაზე, სადაც არის მათი წარმატება, ბედნიერება და

¹ გაჭირვებულის დახმარება ეშმაკის ხაფანგებისგან (1/363).

სიდიადე ამქვეყნად და იმქვეყნად, ის სულგრძელია, ხელგაშლილია.

მნიშვნელოვანი შენიშვნა:

შუამავლის (აღლაპის ღოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის მონახულების დადგენილება

შუამავლის (აღლაპის ღოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის მონახულება არ არის სავალდებულო და არც ჰაჯობის პირობა, როგორც ჰგონია ზოგიერთ უცოდინარს და მათ მსგავსებს, პირიქით, ის არის სასურველი საქციელი მისთვის, ვინც მოინახულებს შუამავლის (აღლაპის ღოცვა და მშვიდობა მას) მეჩეთს, ან თუ მასთან ახლოს იმყოფება.

ამგვარად, ქალაქ მედინიდან შორს მცხოვრებს არ აქვს უფლება იმოგზაუროს საფლავის მონახულების მიზნით, თუმცა მას შეუძლია იმოგზაუროს ძვირფასი შუამავლის მეჩეთის მონახულების განზრახვით, როცა მოინახულებს მეჩეთს, ასევე მოინახულებს შუამავლის (აღლაპის ღოცვა და მშვიდობა მას) და მისი ორი მეგობრის სასაფლაოებს და შუამავლის

მეჩეთის მონახულებაში მისი სასაფლაოს და მისი ორი მეგობრის სასაფლაოს მონახულებაც შედის, ეს არის გადმოცემული ალ-ბუხარის და მუსლიმის საჰიჰებში, რომ შუამვალმა (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) თქვა:

«لَا تُسَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي هَذَا، وَالْمَسْجِدِ الْأَقْصَى».

«არ იმოგზაუროთ გარდა სამი მეჩეთის მოსანახულებლად: ამ მეჩეთის (შუამავლის მეჩეთის), ნაკრძალი მეჩეთის (მასჯიდი ჰარამი) და ალ-აყსას მეჩეთის».¹

შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის ან სხვა საფლავებისთვის მოსანახულებლად მოგზაურობა რომ ყოფილიყო ნებადართული, ამას აუცილებლად ასწავლიდა თავის მიმდევრებს და ასწავლიდა მათ მის მადლიანობას; რადგან ის იყო ადამიანთა შორის ყველაზე საუკეთესო მასწავლებელი, მათ შორის ყველაზე მცოდნე და ყველაზე მეტად ღვთისმოშიში, მან აშკარად

¹ გადმოსცა ალ-ბუხარიმ, აბუ ჰურაირასგან (აღლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) ნომრით (1189) და მუსლიმმა ნომრით (1397).

შეაგონა და ასწავლა თავის მიმდევრებს ყველა სიკეთე, გააფრთხილა ისინი ყველა ბოროტებისგან, გააფრთხილა მოგზაურობისგან გარდა სამი მეჩეთისკენ, და თქვა:

«لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِی عِیدًا، وَلَا بُیُوتَکُمْ قُبُورًا، وَصَلُّوا عَلَیَّ، فَإِنَّ صَلَاتَکُمْ تَبْلُغُنِی حَیثُ کُنْتُ»

«არ აქციოთ ჩემი საფლავი სადღესასწაულო ადგილად და არც თქვენი სახლები საფლავებად, დამლოცეთ, რადგან თქვენი დალოცვა ჩემამდე აღწევს, სადაც არ უნდა იმყოფებოდეთ».¹

შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის მონახულებისათვის მოგზაურობის ნებადართულად გამოცხადება გამოიწვევს მისი სასაფლაოს სადღესასწაულო ადგილად ქცევას, და იმ აკრძალულის ჩადენას, რომლის გამოც ფრთხილობდა შუამავალი (აღლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას); გამოიწვევს გადაჭარბებას და გაკერპებას, როგორც მოხდა მრავალი ადამიანის მრწამში, რადგან მათ სწამდათ, რომ შუამავლის (აღლაჰის ლოცვა და

¹ ამ ჰადისის წყარო მაღლა იყო მითითებული.

მშვიდობა მას) საფლავის მონახულებისთვის მოგზაურობა არის დასაშვები.

ხოლო რაც არის გადმოცემული ამ თავში ჰადისები, რომლებიც მოაქვთ არგუმენტად მათ, ვინც ნებადართულად მიიჩნევს შუამავლის საფლავის მონახულებას, ესინი არის სუსტი გადმოცემათა ჯაჭვის ჰადისები, უფრო მეტიც გამოგონილი ჰადისები, როგორც გააფრთხილეს მათ სისუსტეზე ზეპირმცოდნეებმა; როგორებიც არიან: ად-დარაყუტნი, ალ-ბაიჰაყი, ალ-ჰაფიზ იბნ ჰაჯარ და სხვები. არ შეიძლება ამ სუსტი ჰადისებით წინააღმდეგობაში მოსვლა იმ სწორ ჰადისებთან, რომელიც მიუთითებს, რომ მოგზაურობა, გარდა სამი მეჩეთისკენ - აკრალულია.

მვირფასო მკითხველო, გაჩვენებთ ამ საკითხთან დაკავშირებულ ცრუ გამოგონილ ჰადისებს, რათა იცოდეთ ისინი, მოერიდო მათ და არ მოსტყუდეთ მათით:

პირველი: «ვინც შეასრულა ჰაჯობა და მე არ მომინახულა, ის ჩემს მიმართ თავხედურად მოიქცა/ მიმატოვა».

მეორე: «ვინც მომინახულა გარდაცვალების შემდეგ, თითქოს მან მე მომინახულა სიცოცხლეში».

მესამე: «ვინც მომინახულა მე და მოინახულა მამაჩემი იბრაჰიმი იმავე წელს, მე მას ალლაჰისგან სამოთხის გარანტიას ვაძლევ».

მეოთხე: «ვინც მოინახულა ჩემი საფლავი, ჩემი შუამდგომლობა მისთვის სავალდებულო გახდება».

ეს ჰადისები და სხვა მათი მსგავსი არცერთი არ არის გადმოცემული შუამავლისგან (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას).

ჰააფიზ იბნ ჰაჯარმა თქვა თავის წიგნში "ათ-თალხიის" მას შემდეგ, რაც ამ გადმოცემების უმრავლესობა ახსენა: «გზები, რომლითაც ეს ჰადისი გადმოეცა ყველა სუსტია».

ჰააფიზ ალ-უყაილიმ თქვა: «ამ თავში ამ ჰადისებისგან არც-ერთი სანდო არ არის»

ისლამის შეიხის იბნ თაიშია (აღლაჰმა შეიწყალოს ის) ხაზგასმით ამბობს, რომ ეს ჰადისები ყველა არის გამოგონილი. შენთვის (მკითხველო) საკმარისია ის თავის ცოდნით ზეპირმცოდნეობით და ფართო ცნობიერებით.

ამ ყველაფერზე სანდო რაიმე რომ ყოფილიყო გადმოცემული საჰაბები (აღლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი) აუცილებლად შეასრულებდნენ მას, განუმარტავდნენ მას ამ უმმას და მოუწოდებდნენ მისკენ; რადგან ისინი არიან საუკეთესო ხალხი შუამავლების შემდეგ, და ყველაზე კარგად იციან აღლაჰის საზღვრები და ის რაც დაუდგინა მის მსახურებს, ისინი საუკეთესო იყვნენ აღლაჰისკენ მოწოდებაში მისი ქმინელების, როდესაც არაფერი არ არის გადმოცემული ამასთან დაკავშირებით ეს მიუთითებს იმაზე, რომ ეს არ არის დადგენილი.

მათგან რაიმე რომც ყოფილიყო სწორი (ჰადისი) აუცილებელი იქნებოდა მისი რელიგიური მონახულების თვალსაზრისით გაგება, რომელშიც არ არის მხოლოდ საფლავის

მონახულებისათვის მგზავრობა; ეს არის ჰადისების გაერთიანება. უზენაესმა ალლაჰმა უკეთ იცის.

თავი

მეჩეთი ყუბას და ალ-ბაყი'ას მონახულების სასურველობა

მედინას მომნახულებელისთვის სასურველია ასევე მოინახულოს მეჩეთი ყუბა და ილოცოს მასში; ალ-ბუხარის და მუსლიმის საჰიჰებში დადმოცემულია ჰადისი იბნ უმარისაგან (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი), მან თქვა:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَزُورُ مَسْجِدَ قُبَاءٍ رَاكِبًا وَمَاشِيًا وَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ».

«ალლაჰის მოციქული (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) მოინახულებდა ყუბა მეჩეთს ხან ფეხით, ხან ამხედრებული და ღოცულობდა იქ ორ მუხლს»¹.

საჰლ ბინ ჰუნაიფი (ალლაჰი იყოს მისით კმაყოფილი) გადმოსცემს ალლაჰის

¹ გადმოცემულია ალ-ბუხარის მიერ, ჰადისი ნომრით (1193) და მუსლიმის მიერ, ნომრით (1399).

მოციქულისგან (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას), რომ მან თქვა:

«مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ غُمْرَةٍ».

«ვინც საკუთარ სახლში აიღებს მცირე განზანვას, შემდეგ მივა ყუბას მეჩეთში და შეასრულებს იქ ღოცვას, ის მიიღებს უმრას ტოლ ჯილდოს».¹

ბაყი'ის სასაფლაოს მონახულება - ალ-ბაყი'ის სასაფლაო არის მედინას სასაფლაო - შაჰიდების სასაფლაოების და ჰამზას სასაფლაოს (ალლაჰი იყოს კმაყოფილი მისით) მონახულება სუნნაა; რადგან შუამავალი (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) ინახულებდა მათ და ევედრებოდა მათთვის, როგორც თქვა შუამავალმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას):

«رُزُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ بِالْآخِرَةِ».

«მოინახულეთ სასაფლაოები, რადგან ის იმ ქვეყანას გაგახსენებთ».² გადმოსცა მუსლიმმა.

¹ გადმოსცემს იბნ მაჯა ნომრით (1412).

² გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (976).

შუამავალი (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) თავის მეგობრებს ასწავლიდა, როცა მოინახულებდნენ სასაფლაოებს, რომ ეთქვათ:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاجِفُونَ، نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ».

«სალამი თქვენ ამ მიწის მკვიდრო, მორწმუნეებო და მუსლიმებო, უეჭველად ჩვენც შემოგიერთდებით, ღმერთს ვთხოვთ, თქვენთვისაც და ჩვენთვისაც კეთილღეობას».¹ გადმოსცა მუსლიმმა სულეიმან ბინ ბურაიდასგან მან კი მამამისგან.

გადმოსცა ათ-თირმიზიმ იბნ აბბასისგან (ალლაჰი იყოს მათით კმაყოფილი), რომ ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ღოცვა და მშვიდობა მას) ჩაიარა მედინას სასაფლაოებთან, მათკენ მიტრიალდა სახით და თქვა:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ، أَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالْآخِرِ».

«მშვიდობა თქვენ საფლავის მკვიდრო, ალლაჰმა მოგვიტევოს ჩვენც და თქვენც, თქვენ ხართ ჩვენი წინაპრები და ჩვენ თქვენს კვალს ვადგავართ».²

¹ გადმოსცა მუსლიმმა ნომრით (975).

² გადმოსცა ათ-თირმიზიმ ნომრით (1035).

ამ ჰადისებიდან ცნობილი ხდება, რომ რელიგიურად სასაფლაოების მონახულების არსი არის იმ ქვეყნის გახსენება, მიცვალებულთათვის პატივის მიგება და მათთვის ვედრება და შეწყალების თხოვნა.

ხოლო მათი მონახულება იმ მიზნით, რომ სასაფლაოებთან შესრულდეს ვედრება, ან ღვთისმსახურებისთვის გაჩერება მათთან, ან მათზე სირთულეების მოსხნის თხოვნა, ან მათზე ავადმყოფებისათვის ჯანმრთელობის თხოვნა, ან მათი ხატრით და ავტორიტეტით ალლაჰისგან რაიმის თხოვნა, მსგავსი მიზნით მათი მონახულება არის საზიზღარი ბიდათი (სიახლე), რომელიც არც ალლაჰს და არც მის შუამავალს (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) არ დაუწესებიათ, და არც მართლმორწმუნე წინაპრებს გაუკეთებიათ. პირიქით, ეს არის იმ გაკიცხული ქმედებებიდან, რომელიც აკრძალა ალლაჰის შუამავალმა (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას), მან თქვა:

«رُزُوا الْقُبُورَ، وَلَا تَقُولُوا هُجْرًا».

«მოინახულეთ სასაფლაოები და არ თქვათ მათთან მოუწონარი სიტყვა».¹

ეს ყველა ნახსენები ქმედება თავისი შინაარსით ერთიანდება ბიდათში (სიახლეში), მაგრამ მათი საფეხურები განსხვავდება, ზოგიერთი მათგანი მხოლოდ ბიდათია და არ არის შირქი; მაგალითად: ალლაჰზე ვედრება სასაფლაოს გვერდით, ალლაჰზე თხოვნა გარდაცვლილის სახელით მისი ავტორიტეტით და მსგავსი. ზოგიერთი მათგანი არის დიდი შირქი, მაგალითად: მათგან დახმარების თხოვნა და მსგავსი ქმედებები.

ეს ყველაფერი დეტალურად იქნა განმარტებული. იყავი ფრთხილად და ფხიზლად, სთხოვე შენს ღმერთს წარმატება და სწორი გზა ჭეშმარიტებისათვის, ის არის დიდებული წარმატების მომცემი, სწორ გზაზე წამყვანი არ არსებობს ღვთაება გარდა მისი, და არ არსებობს ღმერთი გარდა მისი.

¹ გადმოსცა მუსლიმმა იბნ ბურაიდასგან, მან მისი მამიდან, ნომრით (977).

ეს არის ბოლო რისი თქმაც გვინდოდა, ქება
დიდება ალლაჰს ეკუთვნის პირველადაც და
უკანასკნელადაც, ალლაჰმა დალოცოს მისი
მსახური და მოციქული, მისი ქმნილებათა
შორის საუკეთესო მუჰამმედი, მისი ოჯახი, მისი
ყველა საჰაბა და ისინი, ვინც სიკეთით გაჰყვნენ
მათ განკითხვის დღემდე.

Index

ჰაჯობასთან, უმრასთან და მონახულებასთან დაკავშირებული მრავალი საკითხის გამოკვლევა და განმარტება, ყურანისა და სუნნას შუქზე.....	3
ჰაჯობასთან, უმრასთან და მონახულებასთან დაკავშირებული მრავალი საკითხის გამოკვლევა და განმარტება, ყურანისა და სუნნას შუქზე.....	3
ავტორის წინასიტყვაობა	3
თავი.....	6
ჰაჯისა და უმრის ვალდებულების დამამტკიცებელ მტკიცებულებებზე, აგრეთვე მათი შესრულებისადმი სწრაფვის აუცილებლობაზე.....	6
თავი.....	12
ჩადენილი ცოდვებისგან გულწრფელი მონანიების და უსამართლოდ მიტაცებულის დაბრუნების აუცილებლობის შესახებ	12
თავი.....	22
რა უნდა გააკეთოს ჰაჯმა, როცა მიაღწევს მიიყათში	22
თავი.....	32
მიიყათების ადგილმდებარეობა და მათი განსაზღვრა...	32
თავი.....	41
იმის დადგენილება, ვინც მიაღწევს მიიყათში არა ჰაჯობის თვეში	41
თავი.....	47
მცირეწლოვანი ბავშვის მიერ ჰაჯობის შესრულების დადგენილება და ჩათვლება თუ არა მას სავალდებულო ჰაჯობად?.....	47

თავი.....	52
იჰრამის აკრძალვების განმარტება, და რისი გაკეთება შეუძლია მუჰრიმს	52
თავი.....	64
იმის განმარტება თუ რას აკეთებს მომლოცველი მექაში შესვლისას, და განმარტება თუ რას აკეთებს ნაკრძალ მეჩეთში შესვლის შემდეგ, ტავაფი და მისი ფორმა	64
თავი.....	81
ზულ-ჰიჯჯას თვის მერვე დღიდან ჰაჯობის იჰრამის ჩაცმის დადგენილება და მინაზე წასვლა.....	81
თავი.....	114
საუკეთესო ქმედებები, რასაც აკეთებს მომლოცველი მსხვერპლშეწირვის დღეს	114
თავი.....	125
თამათუ'ის და ყირანის ჰაჯობის შემსრულებელი ვალდებულია შესწიროს მსხვერპლი.	125
თავი.....	129
კეთილისკენ მოწოდება სავალდებულოა მომლოცველთათვის და სხვებისთვისაც.	129
თავი.....	143
სასურველია უფრო მეტი მორჩილების გამოჩენა.....	143
თავი.....	146
მონახულების წესები და მისი ეთიკეტი	146
მნიშვნელოვანი შენიშვნა:	170
შუამავლის (ალლაჰის ლოცვა და მშვიდობა მას) საფლავის მონახულების დადგენილება	170
თავი.....	176

მეჩეთი ყუბას და ალ-ბაყი'ას მონახულების სასურველობა	176
--	-----

ka396v3.1 - 04/09/2026